H+N+S
Landschapsarchitecten

H+N+S B.V. heeft haar uiterste best gedaan om rechthebbenden van de inhoud, waaronder tekst, geluid en/of beeld, van deze uitgave te achterhalen. Indien u (mede)rechthebbende bent op enige inhoud en voor het gebruik daarvan niet als (mede)rechthebbende bent genoemd of daarvoor geen toestemming hebt verleend waar die wel vereist was, verzoeken wij u onmiddellijk contact op te nemen via mail@hnsland.nl.

Bijlage 6 Akoestische beoordeling wegwijziging dijktraject

In deze notitie wordt de akoestische beoordelingen van de wegwijzigingen die beoogd zijn voor de dijkversterkingsproject Wolferen-Sprok in het kort beschreven. Eerst wordt ingegaan op de uitgangspunten met betrekking tot de beoordelings- en berekeningsmethode en daarna wordt ingegaan op de resultaten.

Uitgangspunten met betrekking tot methodiek

- de gehele fysieke wijziging van de weg en onderliggende dijk zijn opgenomen in het model;
- de jaargemiddelde verkeersintensiteiten voor de toekomstige situatie zijn aangeleverd door de gemeente Overbetuwe. De verkeersintensiteiten in de huidige situatie zijn gebaseerd op telgegevens. Aangezien het verkeer is geteld binnen een relatief korte zomerperiode, waar de intensiteiten hoger zijn dan in de winterperiode, zijn de verkeersintensiteiten voor de bestaande situatie ontleend aan de verkeersmodelberekeningen voor de toekomstige situatie, afkomstig van de gemeente Overbetuwe;
- de wegwijziging zelf leidt niet tot toename van verkeer (geen verkeersaantrekkende werking);
- bij een formele reconstructie wordt een toename van de geluidbelasting tot 48 dB op de gevel van de woning altijd toegestaan. (toename van bijvoorbeeld 46,0 naar 49,0 dB is geen formele reconstructie, de te beoordelen toename is hier dan 1,0 dB).

Uitgangspunten wat betreft de berekeningen

- berekeningsmethode conform RMV2012 SRM II;
- verkeerscijfers onderverdeeld op basis van expert judgement: etmaal intensiteit = 600 mvt;
  1. aantal lichte voortuigen (voor periode : dag/avond/nacht) = 480 / 24 / 16;
  2. aantal middel zware voertuigen (voor periode : dag/avond/nacht) = 36 / 8 / 4;
  3. aantal zware voertuigen (voor periode : dag/avond/nacht) = 24 / 8 / 8;
- rijsnelheid 60 km/uur;
- beoordelingshoogtes 1,5 en 4,5 m.

Resultaten

- in de toekomstige situatie wordt een geluidbelasting berekend van afgerond 42 dB (op 4,5 m hoogte). Omdat de laagst mogelijk toetswaarde voor de beoordeling van een formele reconstructie is gelegen op 48 dB (voorkeursgrenswaarde) zal in deze situatie geen sprake kunnen zijn van een formele reconstructie in de zin van de Wet geluidhinder;
- de verkeersintensiteit mag , voordat er sprake zou kunnen zijn van een formele reconstructiesituatie toenemen met meer dan 600%. Dit is onrealistisch (erg veel) voor deze regio, mits er geen grootschalige projectontwikkeling plaatsvindt;
- op basis van genoemde berekeningen en beoordeling kan worden verondersteld dat er geen sprake zal zijn van een toename van 1,4 dB ten opzichte van de voorkeursgrenswaarde van 48 dB ter plaatse van de gevels van woningen.

Discussie

- bij de beoordeling is er geen huidige situatie berekend, dit werd onnodig geacht doordat de bron verder van de te beoordelen woning zal komen te liggen en de toekomstige situatie ruim voldoet aan de beoordelingscriteria uit Wet geluidhinder;
- de resterende 'geluidruimte' kan worden opgevuld met verkeersgroei. Mocht deze groei onrealistisch groot zijn (meer dan 600 %) dan zal aanvullend gedetailleerd akoestisch onderzoek nodig zijn.

Bijlage 7 Nota van Antwoord zienswijzen

Ontwerpteam De Betuwse Waard

Nota van Antwoord zienswijzen dijkversterking Wolferen - Sprok

Auteur:
Mw. mr. A.M. van Driel

Versie:
1.0

Datum:
28 januari 2021

Status:
Definitief
Unieke referentie:
WOSRF-1560311142-415
Van belang voor:
..
Bestemd voor:
..
Gecontroleerd door:
mw. S.G. Sedee MSc
Vrijgegeven door:
J. Hassing

Handtekening auteur

Handtekening gecontroleerd door

Handtekening vrijgegeven door

In opdracht van Waterschap Rivierenland

Inhoudsopgave

1 Inleiding 5
1.1 Het project 5
1.2 Gecoördineerde projectprocedure Projectplan Waterwet 5
1.2.1 Vastgestelde ontwerpbesluiten 5
1.3 Beantwoording zienswijzen 6
1.4 Vervolg van de procedure 6
1.5 Leeswijzer 7

2 De meest voorkomende zienswijzen beantwoord 8
2.1 Algemeen 8
2.2 Zienswijzen over de algehele dijkversterking 8
2.2.1 Nut en noodzaak 8
2.2.2 Participatie en communicatie 9
2.2.3 Overige 9
2.3 Zienswijzen over ontwerp, inpassing en milieuthema's 10
2.3.1 Ontwerp 10
2.3.2 Waterhuishouding 11
2.3.3 Grondkwaliteit 13
2.3.4 Natuur 13
2.3.5 Invloed op tuinen 14
2.3.6 Verkeer en weginrichting 14
2.4 Zienswijzen over grondverwerving en gebruik van de grond 15
2.4.1 Beleid grond- en vastgoedverwerving 15
2.4.2 Beheer en onderhoud 15
2.5 Zienswijzen over uitvoeringswerkzaamheden 16
2.5.1 Hinder en schade door trillingen 16
2.5.2 Trilmethoden 17
2.5.3 Bereikbaarheid en transport 18
2.5.4 Vergoeding van overige schade 18

3 Advies van de CIE-m.e.r. 20

4 Wijzigingen ten opzichte van het Projectplan Waterwet 26
4.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen 26
4.2 Aanvullingen Natuurtoets 26

5 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp bestemmingsplannen 28
5.1 Bestemmingsplan Neder-Betuwe 28
5.1.1 Ambtshalve wijzigingen 28
5.2 Bestemmingsplan Overbetuwe 28
5.2.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen 28
5.2.2 Ambtshalve wijzigingen 29
5.3 Bestemmingsplan Nijmegen 30
5.3.1 Ambtshalve wijzigingen 30

6 Wijzigingen ten opzichte van andere ontwerp besluiten 31
6.1 Omgevingsvergunning kappen Nijmegen 31
6.1.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen 31
6.2 Vergunning Wet Natuurbescherming 31

6.2.1 Wijziging naar aanleiding van zienswijzen 31

7 Bijlagen 32
7.1 Antwoorden per thema 32
7.1.1 Thema kwaliteit aangevoerde grond 32
7.1.2 Thema gebruik van waterschapseigendommen 32
7.1.3 Thema grondverwerving (aankoop en zakelijk recht) 33
7.1.4 Thema uitvoeringsschade 33
7.1.5 Thema nadeelcompensatie 33
7.1.6 Thema schade door trillingen 34
7.1.7 Thema aanbrengen damwanden 35
7.1.8 Thema nut en noodzaak dijkversterking 36
7.1.9 Thema kwel 37
7.1.10 Thema wateroverlast door hemelwater 37
7.1.11 Thema grondwater 37
7.2 Beantwoording individuele zienswijzen 38

1 Inleiding

1.1 Het project

De Waaldijk tussen Wolferen en Sprok (ca. 13 km) voldoet niet aan de wettelijke normen voor hoogwaterveiligheid: de dijk is, rekening houdend met de toekomstige ontwikkelingen, op termijn op delen te laag en niet stabiel genoeg. De beheerder van de waterkering, Waterschap Rivierenland, heeft daarom de opdracht om in samenwerking met het nationale Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) de dijk te versterken. Deze versterkingsopgave moet eind 2024 zijn uitgevoerd. De dijkversterking valt binnen de gemeenten Nijmegen (Oosterhout, Lent en buurtschap Sprok) en Overbetuwe (Slijk-Ewijk, Oosterhout en buurtschappen Loenen en Wolferen). Aan de oostzijde ligt een klein deel in de gemeente Lingewaard (Bemmel). Aan de westzijde stopt het plangebied net over de grens met de gemeente Neder-Betuwe.

Voor deze dijkversterkingsopgave heeft Waterschap Rivierenland een ontwerpteam opgericht onder de naam Ontwerpteam de Betuwse Waard.

1.2 Gecoördineerde projectprocedure Projectplan Waterwet

Op dit Projectplan Waterwet is de gecoördineerde projectprocedure van toepassing. Dit betekent dat alle benodigde ontwerp - 'hoofdbesluiten' en het project MER (Milieueffectrapport) gelijktijdig gepubliceerd en ter inzage gelegd zijn. Als gevolg van de Waterwet is het college van Gedeputeerde Staten aangewezen als coördinerend bevoegd gezag voor de Projectplan Waterwet procedure. De Gedeputeerde Staten van Gelderland overzien en dragen zorg voor de gecoördineerde projectprocedure. De provincie Gelderland regelt als coördinerend bevoegd gezag de procedure van de besluiten en het MER, zoals het publiceren van de stukken en het runnen van het loket voor alle zienswijzen die zijn ingediend op de ontwerpbesluiten.

1.2.1 Vastgestelde ontwerpbesluiten

Voor de realisatie van deze dijkversterking zijn nieuwe bestemmingsplannen en een aantal hoofdvergunningen nodig. Deze stukken hebben tegelijkertijd in ontwerpversie ter inzage gelegen van 2 oktober tot en met 13 november 2020. Een ieder kon zienswijzen op de volgende stukken indienen:

1. Ontwerp Projectplan Waterwet Dijkversterking Wolferen-Sprok van Waterschap Rivierenland;
2. projectMER Dijkversterking Wolferen-Sprok;
3. Ontwerpbestemmingsplan van gemeente Overbetuwe Buitengebied;
4. Ontwerpbestemmingsplan van gemeente Nijmegen;
5. Ontwerpbestemmingsplan van gemeente Neder-Betuwe;
6. Ontwerpbesluit – vergunning op grond van de Wet natuurbescherming (gebieden) van provincie;
7. Ontwerpbesluit – ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming (soorten) van de provincie;
8. Ontwerpbesluit – melding en ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming (houtopstanden);
9. Ontwerpbesluit - omgevingsvergunning kappen van de gemeente Nijmegen;
10. Ontwerpbesluit – omgevingsvergunning bouwen + binnenplans afwijken bestemmingsplan Nederbetuwe;
11. Ontwerpbesluit – omgevingsvergunning bouwen + binnenplans afwijken bestemmingsplan Overbetuwe;
12. Ontwerpbesluit – omgevingsvergunning bouwen + binnenplans afwijken bestemmingsplan Nijmegen;
13. Ontwerpbesluit – omgevingsvergunning bouwen van gemeente Lingewaard;
14. Ontwerpbesluit monumentenvergunning van de gemeente Nijmegen (Buitenplaats Oosterhout);
15. Ontwerpbesluit monumentenvergunning van de gemeente Overbetuwe (Landgoed Loenen);

16. Ontwerpbesluit – vergunning Wet beheer rijkswaterstaatswerken kruising A50.

1.3 Beantwoording zienswijzen

Alle ontvankelijke zienswijzen zijn doorgestuurd naar de desbetreffende bevoegde instanties (gemeenten en provincie) die de zienswijzen hebben betrokken bij de definitieve besluitvorming. Samen met de gemeenten, provincie en ontwerpteam de Betuwse Waard zijn alle zienswijzen zorgvuldig beoordeeld en beantwoord.

Iedereen die een ontvankelijke zienswijze heeft ingediend, is geïnformeerd over hoe hiermee is omgegaan via deze Nota van Antwoord. Alle zienswijzen zijn individueel beantwoord (zie bijlage 1 en 2). Veel gestelde vragen zijn in het algemene deel van deze Nota van Antwoord beantwoord; bij de individuele beantwoording is soms naar dit algemene deel verwezen.

In twee gevallen was er sprake van een niet-ontvankelijke zienswijze en één zienswijze is geheel ingetrokken. De niet-ontvankelijke zienswijzen zijn ingediend na afloop van de ter inzage legging en er bleek in beide gevallen geen sprake van een verschoonbare reden. Deze zienswijzen worden in deze Nota van Antwoord daarom niet behandeld. De indieners van deze zienswijzen worden op de hoogte gesteld door een omgevingsmanager.

Uw zienswijze kan hebben geleid tot aanpassingen in het projectplan, het bestemmingsplan of een vergunning. Wanneer dit het geval is geweest, is dit expliciet aangegeven bij de individuele zienswijzen beantwoording in de bijlagen (H7). Een aantal zienswijzen leidden tot aanpassingen in het ontwerp van de dijk en daarmee tot aanpassingen aan het Projectplan Waterwet. Vanwege deze aanpassingen zijn sommige nadere besluiten (bestemmingsplannen of vergunningen) ook aangepast. Andere zienswijzen hebben niet tot aanpassingen in het ontwerp geleid. Daarnaast is een aantal zienswijzen ingebracht specifiek op één of meer van de andere ontwerpbesluiten. Dit kan eveneens geleid hebben tot aanpassingen.

Alle individuele indieners hebben een brief ontvangen met daarin de beantwoording van de ingediende zienswijze. In de brief staat het nummer van de individuele zienswijze, die correspondeert met de individuele beantwoording in de bijlage (H7) van deze nota.

1.4 Vervolg van de procedure

Het Algemeen Bestuur van Waterschap Rivierenland stelt het Projectplan Waterwet naar verwachting in het eerste kwartaal van 2021 definitief vast. Na vaststelling van het Projectplan Waterwet door het Algemeen Bestuur van het Waterschap hebben alle indieners een reactie op hun zienswijze ontvangen.

Waterschap Rivierenland heeft het Projectplan Waterwet vervolgens ter goedkeuring voorgelegd aan de provincie Gelderland. De provincie had wettelijk gezien 13 weken om het Projectplan Waterwet goed te keuren.

Zodra de provincie het projectplan heeft goedgekeurd, werd dit door de provincie bekendgemaakt. De indiener heeft na goedkeuring van het Projectplan Waterwet de Nota van Antwoord ontvangen. Het goedkeuringsbesluit, het Projectplan Waterwet en de andere definitieve besluiten liggen vervolgens 6 weken ter inzage voor beroep.

Mocht de indiener het niet eens zijn met de beantwoording van de zienswijze, dan kan de indiener tegen het goedkeuringsbesluit en/of de overige besluiten in beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak.

Op de gecoördineerde projectprocedure van het Projectplan Waterwet is de Crisis- en Herstelwet van toepassing. Alleen een belanghebbende die een zienswijze heeft ingediend, of aantoonbaar niet in de gelegenheid was om een zienswijze in te dienen, kan later tegen de definitieve besluiten rechtstreeks beroep instellen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

1.5 Leeswijzer

De beantwoording van de (geanonimiseerde) individuele zienswijzen is te vinden in bijlage 2. In hoofdstuk 2 zijn de meest voorkomende zienswijzen toegelicht. In de hoofdstukken 3 tot en met 5 zijn achtereenvolgens per besluit de wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen en de ambtelijke wijzigingen beschreven. In hoofdstuk 3 de wijzigingen ten opzichte van het Ontwerp Projectplan Waterwet, in hoofdstuk 4 de wijzigingen ten opzichte van de ontwerp bestemmingsplannen en in hoofdstuk 5 de wijzigingen ten opzichte van de andere ontwerpbesluiten.

2 De meest voorkomende zienswijzen beantwoord

2.1 Algemeen

In totaal zijn er 35 zienswijzen ingediend. Hiervan zijn twee zienswijze niet-ontvankelijk en één zienswijze is geheel ingetrokken. Dit heeft geleid tot ca. 180 losse vragen of bezwaarpunten die stuk voor stuk zijn beantwoord. Voor de juiste beantwoording van de zienswijzen zijn deze ontleed en in verschillende onderwerpen gecategoriseerd.

De zienswijzen hebben voor het overgrote deel betrekking op het Ontwerp Projectplan Waterwet. Er zijn enkele zienswijzen ingediend op de ontwerpbestemmingsplannen, met name door beheerders van (gas- en water)leidingen. Ook heeft een aantal indieners aangegeven dat hun zienswijzen betrekking hebben op alle besluiten.

In het resterende deel van dit hoofdstuk wordt verder ingaan op de binnengekomen zienswijzen, door de meest voorkomende thema's en vragen te beantwoorden. Bij de individuele beantwoording van de zienswijzen kan naar dit hoofdstuk worden verwezen. Voor de beantwoording van specifieke zienswijzen verwijzen we u naar Bijlage 2.

2.2 Zienswijzen over de algehele dijkversterking

Een aantal zienswijzen heeft betrekking op thema's die niet in een enkele categorie te vatten zijn. Deze gaan veelal over het gehele project of het doorlopen proces.

2.2.1 Nut en noodzaak

Ondanks het gevorderde stadium van de planuitwerking van de dijkversterking zijn er in een aantal zienswijzen opnieuw twijfels geuit over het nut en de noodzaak van de dijkversterking in zijn huidige vorm. Daarbij wordt vaak beargumenteerd dat de benodigde fondsen beter besteed kunnen worden aan het oplossen van andere problematiek, zoals aanhoudende droogte en het dalen van het grondwaterpeil. Ook worden de gehanteerde normen in twijfel getrokken en achten sommigen de probleemstelling onrealistisch. Over deze zaken is namens enkele bewoners tevens een brief verstuurd naar de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Zoals de minister in haar reactie aangeeft zijn de huidige waterveiligheidsnormen, die van kracht zijn sinds 1 januari 2017, wetenschappelijk onderbouwd en vastgesteld door de Tweede Kamer. Er is momenteel geen aanleiding om deze normen te herzien. De Waaldijk tussen Wolferen en Sprok voldoet niet aan deze veiligheidsnormen.

Het argument dat de dijk niet versterkt hoeft te worden omdat het gebied steeds droger wordt, gaat niet op. Door de voorspelde, en reeds waargenomen klimaatverandering, zullen er vaker extreme weerssituaties ontstaan. Dit betekent dat de zomers droger kunnen worden en dat de omvang van piekbuien, en de daartoe behorende piekafvoer op de rivier, kunnen toenemen. Er dient met beide weersextremen rekening te worden gehouden in het waarborgen van de waterveiligheid.

2.2.2 Participatie en communicatie

Tussen de regels van de ingediende zienswijzen door, blijkt dat niet iedereen altijd tevreden is met de communicatie en het doorlopen participatieproces. Wat met name naar voren komt is het aantal afspraken omtrent de detailuitwerking welke nog definitief vastgesteld moet worden. Daarnaast is het niet altijd voor iedereen duidelijk wat de aanleiding is geweest voor wijzigingen tussen verschillende versies van het Projectplan Waterwet en men had hier graag meer toelichting op gezien.

De meeste zienswijzen over het ontwerp van de dijk gaan over de individuele situatie, dus het ontwerp van de dijk nabij de betreffende woning. Veelal blijkt dat er behoefte is aan gedetailleerde informatie over de exacte ligging van opritten, de inpassing van tuinen en het behoud van bomen, woongenot en maatregelen om wateroverlast te voorkomen.
Het projectplan heeft dit detailniveau niet, we werken immers van grof naar fijn.

Het huidige detailniveau van het Projectplan Waterwet bevat het detailniveau dat nodig is voor:

- rechtszekerheid van de belanghebbenden;
- bepaling van de effecten en de gemaakte afwegingen;
- grondverwerving.

Het projectplan bevat daarom niet alle details. Deze details komen aan de orde in het Uitvoeringsontwerp (UO). In het opstellen van het Uitvoeringsontwerp worden de belangen van de bewoners, zoals naar voren gekomen uit de keukentafelgesprekken, waar mogelijk meegenomen in het ontwerpproces. Dit zijn bewoners die een oprit naar de dijk hebben of daar waar de nieuwe dijk het eigendom van de bewoner of grondeigenaar raakt. Het ontwerp zal met hen worden gedeeld en wordt er samen nagegaan welke aandachtspunten er nog zijn. Vervolgens gaan we na of deze punten ingepast kunnen worden in het Uitvoeringsontwerp.

Het uitvoeringsontwerp moet klaar zijn voor start van de werkzaamheden. De start van de werkzaamheden verschilt per dijkvak. In de verschillende dijkvakken wordt in 2021, 2022, 2023 of 2024 een start gemaakt met de werkzaamheden. Bewoners worden hierover nader geïnformeerd door de omgevingsmanager.

Tijdens de volgende fase worden de uitvoeringsplanning en de te verwachten hinder steeds concreter. Het is van uiterst belang de omwonenden en bedrijven hier ook in mee te nemen. Men ervaart de meeste hinder van werkzaamheden waar men geen weet van heeft of werkzaamheden die langer duren dan eerder aangegeven, dus dat gaan we zoveel mogelijk voorkomen. Afhankelijk van het soort gebruik (wonen, bedrijvigheid, recreatie) worden maatregelen getroffen om hinder te minimaliseren.

2.2.3 Overige

Er zijn een aantal algemene zienswijzen ingediend tegen het algehele plan en ontwerp. Hierbij is ofwel geen toelichting gegeven of is er verwezen naar de overschrijdingen van verwachtingen omtrent kosten, hinder en schade die dergelijke grootschalige projecten tot gevolg kunnen hebben. Hierover kan slechts worden gesteld dat de zienswijzen ter kennisgeving zijn aangenomen en dat alle werkzaamheden volgens het plan en binnen de vastgestelde grenzen uitgevoerd zullen worden.

Algemene zienswijzen die vragen om opheldering over specifieke zaken of waarin de behoefte aan een gesprek worden geuit hebben wij tot ons genomen. Er is per ingediende zienswijze bekeken of er naast de reactie middels voorliggende Nota van Antwoord nog aanvullingen nodig zijn om onduidelijkheden bij de indiener weg te nemen.

2.3 Zienswijzen over ontwerp, inpassing en milieuthema's

Er is een aanzienlijk aantal zienswijzen binnengekomen die betrekking hebben op het ontwerp en het daartoe behorende ruimtebeslag. Ook zijn de grondkwaliteit en waterhuishouding terugkerende thema's. Voor de beantwoording van specifieke zienswijzen verwijzen we u naar Bijlage 2.

2.3.1 Ontwerp

Ten aanzien van het ontwerp zijn er een aantal zienswijzen binnengekomen. De zienswijzen gaan veelal over:

- de afweging tussen een grondoplossing of een constructie op bepaalde locaties van het dijkontwerp;
- de wens om damwandconstructies over gehele dijksegmenten door te trekken;
- de wens om buitendijks te versterken;
- het ruimtebeslag en de bruikbaarheid van de steunbermen;
- de opmerking dat op basis van kosten en/of ruimtebeslag er voor een constructie gekozen moet worden;
- de twijfel aan de effectiviteit van de kunststof damwanden en pipingschermen.

Afweging tussen de constructie en grondoplossing

Het is belangrijk om stil te staan bij de gemaakte keuzes van het wel of niet plaatsen van een damwandconstructie. Dit betreft namelijk niet enkel een financiële, ruimtelijke of technische afweging, maar ziet eveneens op de balans tussen individueel en algemeen belang. De grondoplossing is vanuit het VKA de standaard oplossingsrichting, omdat deze als het meest robuust is beoordeeld. Met robuust wordt bedoeld dat de oplossing, wanneer nodig, in de toekomst gemakkelijk kan worden versterkt of aangepast. Dit laatste geldt in mindere mate voor een damwandconstructie. De grondoplossing is daarom als uitgangspunt gekozen voor dit project waarbij de financiële of ruimtelijke overweging niet alleen doorslaggevend is geweest. Wanneer de grondoplossing op locaties niet past, is gekeken naar andere mogelijkheden, zoals het optimaliseren van de grondoplossing of het plaatsen van constructies. Het plaatsen van een damwand is daarmee een uitzondering op het uitgangspunt en is dan ook niet aan de orde als de grondoplossing past en andere omstandigheden dit niet vereisen.

Doortrekken van damwanden

De wens om damwanden over gehele dijksecties door te trekken wordt meermaals geuit. Net zoals het verzoek om op korte segmenten te kiezen voor een constructie in plaats van een grondoplossing, gaat dit echter in tegen de gemaakte keuze vanuit het VKA. De standaardoplossing vanuit het VKA is dat er wordt gewerkt met een grondoplossing, omdat dit de meest robuuste keuze is. Waar mogelijk zal er dus met grond worden versterkt.

Buitenwaarts versterken

Voor een aantal locaties is het verzoek ingediend om de dijk buitenwaarts te versterken. Een buitenwaartse versterking is een optie die op een beperkt aantal locaties is overwogen en geïmplementeerd, omdat een andere oplossing niet mogelijk is gebleken. In de basis geldt echter dat

buitenwaarts versterken niet gewenst is, omdat dit moeilijk vergunbaar is gebleken. Een buitenwaartse versterking heeft op de meeste locaties namelijk een directe impact op het buitendijks gelegen Natura 2000-gebied Rijntakken, wat gecompenseerd dient te worden om in aanmerking te komen voor een vergunning. Daarnaast heeft een buitenwaartse versterking een verhogend effect op de waterstand van de Waal, waarvoor tevens maatregelen getroffen dienen te worden. Deze gegevens meenemend in een integrale afweging is de conclusie getrokken dat buitenwaarts versterken voor de meeste locaties simpelweg geen optie is.

Bruikbaarheid steunbermen

In het ontwerp is veelal gebruik gemaakt van steunbermen die in veel gevallen op het gebruiksperceel van grondeigenaren worden geplaatst. Een aantal zienswijzen wijst erop dat het huidige grondgebruik van die locaties door deze steunbermen wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. Op de meeste locaties is in het ontwerp zoveel mogelijk rekening gehouden met het gebruik door voor flauwe taluds te kiezen. Op enkele locaties zijn echter taluds te vinden met een hellingshoek tot 16%. Er is onderzocht of landbouw- en onderhoudswerktuigen op deze hellingshoek kunnen opereren en dit blijkt in de praktijk geen problemen op te leveren.

Effectiviteit damwanden

Wat betreft de kunststof damwanden en pipingschermen is volgens indieners uit proeven gebleken dat deze in werkelijkheid helemaal niet geschikt zijn. Onderkend wordt dat er tijdens de uitgevoerde proeven inderdaad negatieve bevindingen waren omtrent een aantal van de aan de proef onderworpen materialen en plankontwerpen. Uiteindelijk is er natuurlijk gekozen voor de opties die, op basis van de uitgevoerde testen, wel bruikbaar en effectief zijn gebleken.

2.3.2 Waterhuishouding

Waterhuishouding is een veel voorkomend onderwerp binnen de ingediende zienswijzen. Men spreekt zorgen uit met betrekking tot de verwachting van wateroverlast als gevolg van de dijkversterking. Er zijn zorgen over de potentiële wijzigingen in grondwaterstanden, kwel- en/of hemelwateroverlast. Het is belangrijk om het verschil tussen de vormen van waterhuishouding te illustreren om ervoor te zorgen dat een ieder hetzelfde begrip hanteert.

Kwel

Onder kwel verstaan we het uittreden van grondwater aan de binnendijkse zijde van een gebied als gevolg van hogere waterstanden aan de buitendijkse zijde van het beschouwde gebied. Er zijn zorgen geuit over de impact van het dijkontwerp op kwel en specifiek over het verschuiven van taluds en het aanleggen van steunbermen. Dit zou er mogelijk voor kunnen zorgen dat het kwelpatroon op de percelen verandert. Er wordt aangegeven dat kwel mogelijk elders op het perceel aan de oppervlakte komt en dat voor overlast en/of schade zorgt. Uit het uitgevoerde geohydrologisch onderzoek, welke is bijgevoegd bij het Projectplan Waterwet, blijkt dat het project naar verwachting geen invloed zal hebben op zowel het kwelwater als de grondwaterstand.

Hemelwater

Ook blijkt uit de zienswijzen dat er zorgen zijn over een verhoogde kans op hemelwateroverlast. Deze zorgen ontstaan, omdat men bang is dat er door het aanleggen van steunbermen een soort ‘badkuip’ zal ontstaan. Dit betekent dat er een groot schuin oppervlakte ontstaat waarvan hemelwater richting woningen zou kunnen stromen. Erkend wordt dat dit op enkele locaties eventueel het geval zou kunnen zijn, maar dit in het projectplan nog niet is meegenomen. Problemen van deze aard zijn, wanneer ze optreden, namelijk over het algemeen relatief eenvoudig op te lossen. Echter is het

modelleren van hemelwaterafvoer en -infiltratie vooraf lastig. Hier spelen dusdanig veel factoren een rol dat dit niet realistisch uit te voeren is.

In het Uitvoeringontwerp wordt het volgende vastgelegd: voor het nemen van doeltreffende voorzieningen op locaties waar hemelwateroverlast daadwerkelijk optreedt, wordt tijdens de uitvoeringsfase gekeken of -en waar- de problemen precies ontstaan. Op basis van deze inzichten (waar en in welke mate) kan dan gekozen worden voor het aanleggen van bepaalde voorzieningen. Dit zal in overleg met de desbetreffende perceeleigenaren gebeuren. Voor de start van de uitvoering gaat het waterschap met de betreffende stakeholders in gesprek over het mogelijk treffen van voorzieningen. Vervolgens zal tijdens de uitvoering de exacte inpassing in overleg worden bepaald. Het waterschap zal voor eventuele voorzieningen de kosten dragen wanneer de overlast is ontstaan als gevolg van de dijkversterking. Dit wordt verder toegelicht in de schadefolder die door het waterschap wordt opgesteld. Hierin staat de te bewandelen route voor het melden van schade. De Omgevingstelefoon van het project is het eerste meldpunt voor schade, dit zal op toekomstige informatiebijeenkomsten nogmaals onder de aandacht worden gebracht.

Grondwaterstanden

De laatste zorg die vaak terugkomt ziet op het mogelijke effect van de dijkversterking op de grondwaterstand. Men maakt zich zorgen dat een daling van de grondwaterstand zal zorgen voor inklinking van de bodem met het verzakken van hun huis als gevolg. Een daling van de grondwaterstand wordt, op grond van de uitgevoerde onderzoeken, niet verwacht. Wel heeft het plaatsen van een constructie een dempend effect op de direct ervaren fluctuatie van de grondwaterstand. Zonder een constructie staat het grondwater bij woningen onder invloed van de waterstand in de rivier en treden er als gevolg van de waterstandsveranderingen variaties in de grondwaterstand op. Als er op locaties een constructie wordt geplaatst wordt de invloed die de rivierwaterstand daar op de grondwaterstand heeft gedempt en zal de grondwaterstand bij hoge rivierstanden bij de woningen minder hoog komen te staan en bij lage rivierstanden minder laag. Dit brengt dus geen verslechtering ten opzichte van de huidige situatie.

Toch is een aantal woningen binnen het projectgebied in de risicotabel van het Monitoringsplan Dijk aangemerkt als kwetsbaar voor dergelijke verzakkingen. Daarnaast zijn ook in de MER (8) een aantal gevoelige locaties geïdentificeerd waar de grondwaterstand gemonitord dient te worden. Op de als kwetsbaar aangemerkte locaties zullen peilbuismetingen worden uitgevoerd om de grondwaterstand te monitoren. Ook voor deze locaties geldt dat er slechts een officiële tussenopname zal plaatsvinden wanneer er sprake blijkt te zijn van ontstane schade die veroorzaakt lijkt te worden door de dijkversterking. Kanttekening is daarbij dat de grondwaterstand als gevolg van algemene klimaatproblematiek wellicht verder zal dalen de komende jaren en dat dit ook gebeurt als de dijkversterking niet plaatsvindt.

0- en 1-metingen

In enkele zienswijzen wordt gevraagd om het uitvoeren van een 0-meting en een daarop volgende 1-meting van de kwelsituatie. De mate van kwel wordt beïnvloed door rivier- en grondwaterstanden. Deze fluctueren sterk gedurende het jaar en kennen daarin geen vast patroon en zijn ook nog onderhevig aan veranderingen door klimaat. Van een representatieve 0-situatie is dus niet te spreken. Om deze natuurlijke fluctuatie in kaart te brengen en aan te tonen dat de dijkversterking, zoals verwacht, geen effect zal hebben, zijn er momenteel al op verschillende locaties peilbuizen aangebracht en zal dit in de nabije toekomst op nog een aantal locaties gebeuren. Deze peilbuizen leggen de natuurlijke fluctuatie vast en stellen het waterschap achteraf in staat om te concluderen wat voor effect de dijkversterking op de waterhuishouding heeft gehad. De 1-meting, ofwel de tussenopname waar men om vraagt, zal enkel plaatsvinden wanneer er een indicatie is dat er daadwerkelijk schade of overlast is ontstaan als gevolg van de dijkversterking.

2.3.3 Grondkwaliteit

In enkele zienswijzen zijn hier zorgen over geuit over de kwaliteit van de in het project toe te passen grond. Een specifieke vraag die vaak is gesteld is of de grond die zal worden gebruikt wel geschikt is voor een moes- of siertuin.

De wettelijke regels voor toepassing van grond zijn neergelegd in (hoofdstuk 4 van) het Besluit bodemkwaliteit (Bbk). Het project werkt binnen de regels van het Bbk. In het Bbk wordt uitgegaan van het stand-still principe: er mag geen achteruitgang plaatsvinden van de bodemkwaliteit. Dit wordt bereikt door de eis dat de toe te passen grond minimaal van dezelfde kwaliteit moet zijn als de reeds aanwezige grond. Binnen het project wordt zoveel mogelijk de bestaande gebiedseigen grond hergebruikt, voor zover passend binnen de eisen van het Bbk. De bestaande bovengrond wordt afgegraven, tijdens de werkzaamheden opgeslagen en na aanvulling van nieuwe grond weer teruggebracht als afdekking.

Conform het Besluit Bodemkwaliteit wordt voor het project aangevoerde grond voorzien van een AP04-keuring of een BRL-certificering. Dit is een wettig bewijsmiddel dat de aangevoerde grond schoon is. Deze keuring wordt uitgevoerd door een hiertoe gecertificeerd bureau. Door monitoring is traceerbaar welke partij grond waar is toegepast.

Voor het project wordt uitsluitend nieuw te leveren grond van de kwaliteitsklasse ‘Achtergrondwaarde’ aangevoerd. Grond van de kwaliteitsklasse 'Achtergrondwaarde' is duurzaam geschikt voor elk bodemgebruik en wordt aangeduid als schone of niet-verontreinigde grond. Deze grond is dusdanig schoon dat deze altijd vrij toepasbaar is en geen verontreiniging van de bestaande grond kan veroorzaken.

Alle grond die afgegraven en/of toegepast wordt in het project wordt onderzocht op PFAS en andere verontreinigingen. Wanneer de grond niet voldoet aan het tijdelijk handelingskader PFAS, wordt de grond afgevoerd dan wel niet aangevoerd.

Het staat indiener vrij op eigen initiatief grondmonsters te nemen. De resultaten van deze grondmonsters zijn echter niet leidend voor het afvoeren van vervuilde grond en/of het aanvoeren van schone grond. Voor het afvoeren van vervuilde grond worden de regels in het Bbk gehanteerd. Voor een verdere toelichting kan indiener zich wenden tot de Omgevingstelefoon (06 51 46 92 06) .

2.3.4 Natuur

Een ander belangrijk thema dat in zienswijzen is aangehaald is het thema natuur. De strekking van deze zienswijzen is dat de natuurtoets niet volledig is uitgevoerd of dat de effecten op met name het Natura 2000-gebied aan de zuidkant van de dijk niet juist zijn meegenomen in de afwegingen. Zo wordt er gesteld dat het dijktalud momenteel ook onderdeel uitmaakt van dit natuurlijke systeem en dat de beoogde kap van bomen niet voldoende wordt gecompenseerd binnen de huidige plannen. Anderen benadrukken de verwachte negatieve effecten op de fauna in de directe omgeving van hun eigen perceel en het gebrek aan aandacht hiervoor. Het laatste terugkerende onderwerp is de berekening van de stikstofdepositie. Men wijst erop dat de berekeningen zoals ze ter inzage hebben gelegen verouderd zijn en er inmiddels een nieuwe versie van het programma AERIUS Calculator 2020 beschikbaar is gekomen op 15 oktober 2020.

Op de nieuwe dijktaluds mogen geen bomen meer staan. Op den duur zal het dijktalud wel weer een groene uitstraling krijgen, doordat verschillende kruiden en andere vegetatie zich op natuurlijke wijze zullen vestigen. Daarbij is op veel plekken ook de overeenkomst voor het beheer en onderhoud aangepast, wat zal bijdragen aan het creëren van een bloemrijke dijk. Alle wettelijk beschermde houtbestanden zijn geïnventariseerd en zullen volgens de wettelijke standaard elders worden gecompenseerd. Op eenzelfde wijze is het effect op de flora en fauna geëvalueerd en zijn hiervoor mitigerende en eventueel compenserende maatregelen opgenomen in de plannen.

Ook klopt het dat na de indiening van de vergunningaanvraag een modelwijziging van het stikstofdepositie berekeningsmodel AERIUS Calculator 2020 is doorgevoerd. Er is daarom ook een nieuwe berekening uitgevoerd met AERIUS Calculator 2020 en de resultaten zijn verwerkt in de Passende Beoordeling. Het verlenen van de definitieve vergunning Wet natuurbescherming is daarmee dus gebaseerd op de meest actuele inzichten.

2.3.5 Invloed op tuinen

Uit ingediende zienswijzen blijkt dat er bezwaar wordt gemaakt tegen het effect dat de dijkversterking zal hebben op tuinen. Tijdens de dijkversterking ontkomen we er niet aan dat er op een aantal percelen ruimtebeslag plaats vindt of dat er werkstroken gecreëerd moeten worden. Binnen het huidige ontwerp is het ruimtebeslag en daarmee het effect op tuinen al geoptimaliseerd en het ruimtebeslag kan dus niet verder verkleind worden.

Ook zijn er wensen gedeeld betreffende het behoud van specifieke delen tuin of beplanting in verband met emotionele waarde die mensen toekennen aan de bomen of de privacy die de beplanting verschaft. Voor veel bomen geldt dat er een vergunning nodig is om ze te kappen en dat het wel of niet kappen met de perceeleigenaars reeds is afgestemd. Voor een aantal bomen geldt dat er alsnog geprobeerd wordt om ze te sparen. Dit zal meer gedetailleerd worden uitgewerkt in het Uitvoeringsontwerp. Er wordt echter geen toezegging gedaan over het behoud van bomen, omdat er geen garantie gegeven kan worden dat deze bomen de dijkversterking overleven, bijvoorbeeld door ophoging van de grond rondom de bomen. Het streven is uiteraard om beplanting zoveel als mogelijk ongemoeid te laten.

2.3.6 Verkeer en weginrichting

Enkele zienswijzen vragen om opheldering omtrent de straatverlichting die momenteel op de dijk aanwezig is. Hierover kunnen wij u enkel mededelen dat ons uitgangspunt bij de dijkversterking is dat bestaande straatverlichting tijdelijk wordt verwijderd en weer op (ongeveer) dezelfde plaats terugkomt. Dat is door de gemeente Overbetuwe ook ingebracht in de rol als wegbeheerder voor dit deel van het dijktraject. Voor de uitvoering van de werkzaamheden zal de verlichting moeten worden verwijderd, maar daarna wordt deze weer teruggeplaatst.

2.4 Zienswijzen over grondverwerving en gebruik van de grond

Voor de succesvolle uitvoering van de dijkversterking dient er van een aantal percelen een deel van de grond verworven te worden. In enkele gevallen gaat het zelfs om de sloop van opstallen op het perceel. Daarnaast verandert in veel gevallen de situatie omtrent het beheer van gronden, waaronder dijktaluds, die momenteel door bewoners worden beheerd. Hieronder zal per thema een korte toelichting worden gegeven op het beleid dat binnen dit project gehanteerd wordt.

2.4.1 Beleid grond- en vastgoedverwerving

Op het dijktraject zijn er meerdere percelen waarvan een deel zal moeten worden verworven om de versterking uit te kunnen voeren. Ook zijn er woningen die verworven en gesloopt zullen worden en is er vanuit enkele bewoners de wens om een verwerving van het totale perceel te bewerkstelligen. Voor de beantwoording van specifieke, op perceelniveau ingediende, zienswijzen verwijzen we u naar Bijlage 2.

Indien er voor de dijkversterking grond aangekocht of gebruikt dient te worden, wordt dit door taxateurs met de grondeigenaar besproken. Vervolgens wordt een schriftelijk advies opgesteld over de schadeloosstelling. Na dit advies zal de taxateur namens Waterschap Rivierenland de onderhandelingen over de schadeloosstelling met de eigenaar voeren.

2.4.2 Beheer en onderhoud

Momenteel zijn delen van het dijktalud en de aangrenzende grond in beheer bij bewoners langs de dijk. In het Projectplan Waterwet wordt duidelijk dat er veranderingen kunnen plaatsvinden in het beleid omtrent beheer en onderhoud. Via de zienswijzen beroepen indieners zich op hun huidige recht om bijvoorbeeld schapen te houden. Over alle zaken betreffende beheer en onderhoud en de bijbehorende overeenkomsten kunnen wij u het volgende melden.

Het waterschap heeft alle overeenkomsten binnen het projectgebied voor de uitvoering van de werkzaamheden schriftelijk opgezegd. Sindsdien bestaan er geen verplichtingen meer tussen de bewoners van de woningen en het waterschap en is de betreffende grond vrij van welk recht dan ook. Bruikleen in het algemeen, en daarmee ook het recht tot beweiding met schapen, vervalt daarmee.

Na afronding van de werkzaamheden stelt het waterschap een nieuw uitgifteplan op. Dit gebeurt door Team grondzaken van het waterschap in overleg met de dijkbeheerder. Op dat moment wordt opnieuw bekeken of grond weer in bruikleen kan worden genomen of aangekocht kan worden.

Het in gebruik geven van gronden geschiedt op basis van afwegingen en mogelijkheden. Belangrijk daarbij is dat het de taakuitoefening van het waterschap niet mag belemmeren. Voordat de grond wordt uitgegeven, moet eerst zijn bepaald of de grond door het waterschap zelf benodigd is. Als dit niet het geval is, kan de grond aan derden in (mede-)gebruik worden gegeven.

In dit uitgifteplan wordt vastgesteld waar openbare en niet-openbare eigendommen van het waterschap liggen en welk gebruik op de niet-openbare eigendommen is toegestaan.

Bij het gebruik van openbare ruimte (voor een ieder toegankelijk) is geen overeenkomst noodzakelijk. Er wordt dan geen overeenkomst gesloten met de individuele gebruikers.

Onder niet-openbare ruimte wordt de grond verstaan die niet voor een ieder toegankelijk is. Dit kan bijvoorbeeld blijken doordat er een heg, hek of afrastering is geplaatst.

2.5 Zienswijzen over uitvoeringswerkzaamheden

Het versterken van de dijk is een grote onderneming waarbij machines en materialen nodig zijn. Hierdoor heeft de uitvoering ook impact op de omgeving. Het is natuurlijk het streven om alles te laten verlopen met zo min mogelijk hinder voor de bewoners in het gebied. Toch kan enige mate van hinder of overlast optreden. Wanneer er door algemene uitvoeringswerkzaamheden aantoonbaar schade ontstaat aan de woning of tuin van bewoners, dan zal deze schade geheel worden vergoed. Meer informatie hierover vindt u in de schadefolder die door het waterschap opgesteld wordt. De hoogte van de schadevergoeding zal door een onafhankelijke schadedeskundige worden bepaald. Hieronder zullen we verder ingaan op specifieke onderdelen van de uitvoering en daarbij de mogelijkheden en afspraken omtrent het voorkomen en vergoeden van hinder en schade ophelderen.

2.5.1 Hinder en schade door trillingen

Het is begrijpelijk dat er zorgen zijn over schade aan de woning door de werkzaamheden. De Betuwse Waard en het waterschap Rivierenland borgen een zorgvuldige en veilige uitvoering. Hoe dit exact in zijn werk gaat wordt voor de start van de uitvoering met bewoners gedeeld.

De Betuwse Waard maakt een Schadeprotocol en Monitoringsplan bebouwing. In het schadeprotocol wordt vastgelegd op welke wijze de afhandeling plaatsvindt van een schademelding nadat deze is gemeld door een stakeholder. Het Monitoringsplan omschrijft de wijze waarop de (trillingsgevoelige) werkzaamheden gemonitord worden, zoals het uitvoeren van grondwerkzaamheden of het aanbrengen van damwanden. Hierin komt vindt u ook de informatie over welke woningen op welke wijze gemonitord gaan worden. Het Monitoringsplan wordt opgesteld met behulp van de kennis van geohydrologen, geotechnici, bouwkundigen, verzekeringsexperts, trillingsexperts en uitvoeringsspecialisten. Wanneer het Monitoringsplan bebouwing gereed is, wordt hierover meer informatie verstrekt.

Aan de hand van een bouwkundige opname wordt elke woning -die daarvoor in aanmerking komt- door een specialistisch bureau (Bouwrisk) in een categorie ingedeeld. In 2019 zijn de eerste hoogtebouten aangebracht en ingemeten. Deze worden halfjaarlijks gemeten en zodoende wordt de natuurlijke beweging van de ondergrond in kaart gebracht. Enkele weken voor aanvang van de werkzaamheden wordt de bouwkundige opname van de woningen uitgevoerd (binnen- én buitenzijde), zodat de bouwkundige conditie van de woning op dat moment vastligt. Op het moment dat de damwanden worden aangebracht, worden er trillingsmeters geplaatst waarmee de trillingen tijdens het inbrengen van de planken worden geregistreerd. Op basis van de categorie waarin een woning is ingedeeld gelden er richtlijnen voor het vaststellen van de toegestane trillingen. Dit is vastgelegd in het Monitoringsplan bebouwing.

Tijdens de uitvoering worden de trillingswaarden gemonitord. Wanneer de vooraf bepaalde maximaal toelaatbare trillingswaarden (de grenswaarde) tijdens het inbrengen van de damwand frequent wordt overschreden, wordt bekeken welke vervolgacties nodig zijn. Hierbij hanteren we de SBR-richtlijnen voor toegestane trillingen en grensoverschrijdingen. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat de gekozen uitvoeringsmethode wordt stopgezet en dat wordt overgeschakeld op een andere methode. Op locaties waar zich kwetsbare gebouwen bevinden kan voorafgaand aan de werkzaamheden al gekozen worden voor een methode die minder trillingen veroorzaakt. Ook dit wordt aan de hand van de bouwkundige opnames van de woningen bepaald.

Indien er door toedoen van de werkzaamheden onverhoopt toch schade ontstaat, bijvoorbeeld scheuren of verzakkingen van de woning of schade aan de tuin, wordt deze door het waterschap geheel vergoed. Eventuele schade kan via de Omgevingstelefoon (06 51 46 92 06) worden gemeld. De hoogte van de vergoeding wordt bepaald door een onafhankelijk schadedeskundige.

2.5.2 Trilmethoden

Om antwoord te geven op enkele zienswijzen die om opheldering van de beoogde trilmethoden en de selectie hiervan vragen kunnen we het volgende met u delen. Er zijn diverse manieren om een stalen damwand in de grond aan te brengen. De manier die verreweg de meeste trillingen veroorzaakt met kans op schade is heien. Met behulp van een heiblok worden de damwandplanken de grond in geslagen. Deze methode wordt op het dijktraject Wolferen-Sprok in nabijheid van woningen niet toegepast.

De meest toegepaste methode voor het plaatsen van een damwand is met behulp van een trilblok. De damwandplanken worden door middel van een trillende beweging de grond in gebracht. Meestal wordt gebruik gemaakt van een ‘hoogfrequent trilblok’. De frequentie van de trillingen is hierbij vele malen hoger, en de impact per trilling veel lager, dan bij het aanbrengen van een damwand met een heiblok. Het risico op schade aan aangrenzende opstallen neemt daardoor aanzienlijk af. Met een heibaarheidspredictie (Bijlage 11 PpWw) is onderzocht of de stalen damwand op de gewenste diepte intrilbaar is. Op basis daarvan is bepaald welk trilblok geschikt is. Deze methode wordt door de Betuwse Waard gebruikt, mits de woningen langs de dijk hiertegen bestand zijn. Dit volgt uit de combinatie van de heibaarheidspredictie en de bouwkundige opname voorafgaand aan de uitvoering. Tijdens de uitvoering vindt vervolgens actieve monitoring plaats die de vooraf bepaalde grenzen bewaken. Dit is beschreven in het Monitoringsplan Bebouwing.

Wanneer ter plekke van langsconstructies blijkt dat een woning te kwetsbaar is om de damwand met behulp van hoogfrequent trillen aan te brengen, wordt gezocht naar een methode die nog minder trillingen veroorzaakt. Voorbeelden hiervan zijn fluïderen, voorboren of silent piler. Bij fluïderen wordt onder hoge druk en een kleine hoeveelheid water zeer lokaal (aan de onderzijde van de damwand) in de grond geïnjecteerd, zodat de damwand met minder weerstand de grond in kan worden gebracht en er dus minder trillingen ontstaan. Bij voorboren wordt de grond eerst losgewoeld waarna de damwand erin wordt getrild of gedrukt. Een silent piler is een methode waarbij een druktechniek wordt toegepast zonder trillingen. Deze methode kent echter wel beperkingen, waardoor het niet altijd mogelijk is om deze toe te passen.

2.5.3 Bereikbaarheid en transport

Uit zienswijzen blijkt dat mensen zich om een verschillende redenen zorgen maken om de bereikbaarheid in het gebied. Er zullen inderdaad werkzaamheden verricht moeten worden die de reistijd naar en van het gebied verlengen. Echter is het uitgangspunt wel dat de bereikbaarheid van woningen aan de dijk tijdens de uitvoering ten alle tijden geborgd blijft. De dijk zal op de plekken waar wordt gewerkt wel geheel afgesloten zijn. Tijdelijke ontsluitingen voor de aangrenzende woningen worden nog uitgewerkt. Woningen en bedrijven blijven daarmee bereikbaar. Kenbaar gemaakte wensen zoals een specifieke reistijd kunnen door het waterschap helaas niet gegarandeerd worden. In overleg met bewoners worden wanneer nodig tijdelijke bereikbaarheidsvoorzieningen getroffen. Dit wordt door de Betuwse Waard uitgewerkt in het plan Tijdelijke Bereikbaarheid en Werkplan Verkeersmaatregelen, welke voorafgaand aan de uitvoering met de bewoners worden gedeeld.

Over de bereikbaarheid in relatie tot transport van bouwmaterialen is het volgende te stellen. De benodigde bulk materialen zoals grond e.d. worden via het water aangevoerd. De resterende materialen zoals damwanden en asfalt worden aangevoerd over de weg. Het bouwverkeer dat hiervoor nodig is vindt hoofdzakelijk buitendijks plaats binnen de projectgrenzen. Hierdoor is de overlast als gevolg van bouwverkeer en transport tot een minimum beperkt. We zijn ons bewust van de aandacht die momenteel uitgaat naar het bouwverkeer als gevolg van de woningbouw in de Waalsprong. Er zal dan ook afstemming plaatsvinden met de betreffende coördinator bouwverkeer om deze situatie niet te verergeren.

2.5.4 Vergoeding van overige schade

Ook burgers en bedrijven die geen grond verliezen kunnen financiële schade lijden als gevolg van de dijkversterking. Een bedrijf kan door de werkzaamheden tijdelijk verminderd bereikbaar zijn, waardoor de ondernemer een verlies aan omzet heeft. Ook kan een woning in waarde dalen door het verlies van uitzicht.

In dit soort gevallen ontstaat schade als gevolg van rechtmatig handelen door de overheid. Burgers en bedrijven kunnen dan aanspraak maken op planschade- of nadeelcompensatie. Anders dan bij onteigening van gronden wordt deze schade niet geheel vergoed. Welke schade wordt uitgekeerd, wordt bepaald aan de hand van de Verordening schadevergoeding Waterschap Rivierenland 2014. Hierin staat bijvoorbeeld dat schade niet vergoed wordt als deze redelijkerwijs was te voorzien of dat de schade binnen het ‘normaal maatschappelijk risico’ valt. Dit laatste wil zeggen dat het gaat om maatschappelijke ontwikkelingen en nadelen waarmee men rekening kan houden, ook al is vooraf niet duidelijk in welke vorm, omvang of op welk moment ze zich voor zullen doen. Afhankelijk van de specifieke omstandigheden komt de schade die wordt geleden dan geheel of gedeeltelijk voor rekening van de bewoner.

Voor het in behandeling nemen en afhandelen van planschade- of nadeelcompensatieclaims is de Verordening schadevergoeding Waterschap Rivierenland van toepassing: https://www.waterschaprivierenland.nl/vergoeding-van-nadeel/.

Indiener kan een aanvraag voor nadeelcompensatie indienen bij het dagelijks bestuur van het waterschap. Dit kan zodra het Projectplan Waterwet onherroepelijk is. De claims zullen op een eenduidige wijze worden beoordeeld door een onafhankelijke deskundigencommissie en zullen zoveel mogelijk naar dezelfde maatstaven worden beoordeeld. Op voorhand zijn hierover nog geen uitspraken te doen.

Om in aanmerking te komen voor een schadevergoeding verzoekt het Waterschap indiener om een indicatie van het schadebedrag en zo mogelijk een uitgewerkte opsomming van het schadebedrag te geven. Als het Waterschap die informatie heeft ontvangen, dan zal het Waterschap het verzoek verder in behandeling nemen.

Burgers die wel betrokken zijn bij de grondverwerving, maar die daarnaast ook een nadeelcompensatieclaim willen indienen, kunnen kiezen voor een gelijktijdige afwikkeling van deze schadeclaim met de grondverwerving. Deze gecombineerde behandeling kan dus alleen plaatsvinden op basis van vrijwilligheid. Wanneer burgers daarna nogmaals een beroep doet op de Verordening schadevergoeding Waterschap Rivierenland zal dit verzoek worden afgewezen omdat de schade dan reeds is vergoed in het kader van de grondverwerving.

3 Advies van de CIE-m.e.r.

De CIE-m.e.r. heeft advies uitgebracht over het aanvullen en aanscherpen van het m.e.r. De onderstaande tabel geeft de punten weer waarop de commissie een advies voor toelichting of herzien heeft uitgebracht.

	Advies CIE-m.e.r.	**Reactie**
3.10	De Commissie beveelt aan om in een toelichting op het besluit de keuze voor een kunststof heavescherm te onderbouwen en duidelijk te omschrijven wat de nadere uitwerking van de heaveschermen inhoudt.	Op een aantal delen waar nauwelijks voorland aanwezig is, is ondanks de oplossing in grond, een aanvullende pipingmaatregel noodzakelijk. In totaal is er op 12,5 km van het te versterken dijktraject een maatregel tegen piping nodig. Deze is of geïntegreerd met een stalen damwand voor binnenwaartse stabiliteit of het betreft een damwand (verticale pipingmaatregel). Ook bij de uitwerking van de aanvullende pipingmaatregel, een waterkerend scherm bestaande uit een damwand, is het uitgangspunt geweest om de maatregelen zo compact mogelijk uit te voeren. Verticaal zanddicht geotextiel in plaats van damwanden is geen haalbare oplossing gebleken vanwege het dichtslibbingsrisico, de aanbrengdiepte en de aansluitconstructies. Het kunststof heavescherm is in het ontwerp voor het MER en projectplan Waterwet uitgewerkt. Het betreft een onder maaiveld weggewerkte damwand. Dit heeft om die reden geen consequentie voor het ruimtelijk dijkontwerp.
3.25	De Commissie beveelt aan om bij de toelichting op het besluit aan te geven of er sprake is van effecten bij de verlegging van kabels en leidingen.	Het ruimtebeslag van de kabels en leidingen is opgenomen in het projectplan en bestemmingsplannen om geen vertraging op te lopen. Naar verwachting zijn er geen

		negatieve effecten, ook is bemaling naar verwachting niet nodig. In het projectplan Waterwet is uitgesloten dat de verlegging van kabels en leidingen negatieve effecten op de waterkering heeft.
3.35	De Commissie beveelt aan om het grondverzet te vergelijken met de referentiesituatie en dus absolute hoeveelheden te vermelden. Geef bij een toelichting op het besluit aan wat dit betekent voor de totaalscores.	Het klopt dat in het MER niet is beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. In het MER was al wel de absolute waarde van het grondverzet opgenomen en is ook ingegaan op de indirecte effecten op hinder en duurzaamheid. Het projectplan Waterwet bevat een grondbalans met de absolute waarden van het grondverzet. De hoeveelheid grondverzet is aanzienlijk, maar wordt geaccepteerd. In het uitvoeringsontwerp wordt geprobeerd de hoeveelheden nog te reduceren.
4.20	De effecten van stikstofdepositie op natuur zijn neutraal beoordeeld. De Commissie merkt op dat op dit moment al sprake is van een normoverschrijding en dat de stikstofdepositie veroorzaakt door de vier jaar durende aanlegfase hier bovenop komt. Bovendien is het argument dat de extra stikstof wegvalt tegen natuurlijke variatie niet juist, omdat de natuurlijke systeemkenmerken van het rivier(dal)ecosysteem al verwerkt zijn in diezelfde stikstofnorm (de kritische depositie-waarde). Deze argumenten kunnen dus niet worden aangemerkt als omstandigheden die natuuraantasting voorkomen. In een nadere ecologische onderbouwing kan wellicht aangetoond worden dat het	De Passende Beoordeling is aangepast naar de uitkomsten van de vigerende versie van het rekenmodel AERIUS Calculator en ontwerpwijzigingen naar aanleiding van ingediende zienswijzen. Naar aanleiding van het advies van de Commissie m.e.r. is de Passende Beoordeling op een aantal punten aangepast: - de opmerkingen over uitwerpselen van ganzen en meteorologische fluctuaties worden alleen gemaakt om de context te geven van de situatie waarin de stikstofdepositie plaatsvindt. Zij zijn geen onderdeel van de ecologische beoordeling. In de aangepaste Passende beoordeling is duidelijker

	beëindigen van het legale gebruik van gronden voor landbouwdoeleinden leidt tot een afname van stikstofdepositie die gelijk is aan, of groter is dan, de toename in de aanlegfase. De Commissie adviseert daarom om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, het voornemen nader uit te werken. Doe dit zodanig dat de effecten van de stikstofdepositie per saldo worden weggenomen. Een andere mogelijkheid is om een ADC-toets te doorlopen.	onderscheid gemaakt tussen de context waarin de stikstofdepositie plaatsvindt en de beoordeling van de ecologische effecten als gevolg van de stikstofdepositie van het project; - verder wordt nu beter onderbouwd dat de stroomdalgras- en glanshaverhooilanden in het studiegebied in een goede kwaliteit aanwezig zijn en voldoende 'gebufferd' zijn voor een tijdelijke toename van stikstofdepositie. In de aangepaste Passende Beoordeling is opnieuw getoetst of de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied worden aangetast door de projectbijdrage. Daarbij gaat het om een gebieds- en projectspecifieke ecologische beoordeling van de aanwezige natuurtypen waar sprake is van een stikstofdepositie als gevolg van het project. Conclusie is en blijft dat, ook al is sprake van overschrijding van de KDW, door de tijdelijke projectbijdrage geen aantasting van de natuurlijke kenmerken plaatsvindt als gevolg van de stikstofdepositie door het project. Aan een ADC-toets wordt daarmee niet toegekomen. De ecologische beoordeling is een geaccepteerde werkwijze. De Raad van State heeft de werkwijze van ecologische beoordeling in meerdere uitspraken onderschreven, ook in een situatie waarin de KDW reeds overschreden is. In deze jurisprudentie is ook aangegeven dat specifieke zaken als regulier beheer en de

		hydrologische situatie mogen worden meegenomen in de ecologische beoordeling. Ten behoeve van de dijkversterking wordt het gebruik van gronden in het projectgebied (binnen werkgrens van de dijkversterking) tijdelijk stop gezet. Een deel van deze gronden is in de huidige situatie in gebruik als agrarische grond dat bemest wordt of waar beweiding op plaatsvindt. Gedurende de uitvoering van de dijkversterkingswerkzaamheden is bemesten of beweiden van deze delen niet mogelijk. Dat betekent dat de bijbehorende stikstofemissie in die periode wegvalt. In het MER is een indicatie gegeven van het positieve effect dat hiermee gemoeid is. Het is niet meegenomen in de Passende Beoordeling, omdat niet voor alle percelen in voldoende mate aantoonbaar gemaakt kan worden hoeveel stikstofemissie dit betreft en of al sprake was van bemesten en/of beweiden sinds de aanwijzing van het Natura 2000-gebied.
4.40	Uit het MER blijkt dat er twee bosopstanden en meerdere losse bomen worden gekapt. De kap wordt weliswaar gecompenseerd, maar daarmee is de meerwaarde voor de aanwezige natuur niet meteen terug. De Commissie is van mening dat het effect van de kap negatief uitpakt en beveelt aan om de compensatie ruimhartig uit te voeren. Zorg er daarbij voor dat bomen en bosopstanden een volgende dijkversterking niet in de weg staan.	Wij voeren een ruimere houtopstandencompensatie uit. Met de gemeente Overbetuwe is inmiddels de compensatieopgave afgestemd. Het overgrote deel van de bomenaanplant vindt plaats op enige afstand van het dijklichaam en staan daarmee niet in de weg bij een volgende dijkversterking. Er is één boomgroep bij de locatie aan de Klipstraat die relatief dichtbij de versterkte dijk wordt aangeplant. Daarvan zou bij een toekomstige dijkversterking

		over minimaal 50 jaar 3 à 4 bomen (15 tot 20% van het boomvlak) mogelijk binnen een verbreding kunnen staan. Wij achten dit acceptabel.
5.20	De Commissie wijst er volledigheidshalve op dat het in situ willen behouden van archeologische resten een risico met zich meebrengt. Hierdoor wijzigt mogelijk in een relatief laat stadium nog het ontwerp. Dit kan ook betekenen dat het Projectplan Waterwet later moet worden aangepast en dat effecten van een ontwerpwijziging alsnog onderzocht moeten worden. Dit risico kan worden verkleind door al vooraf te onderzoeken welke oplossingsrichtingen er zijn voor het behouden van de archeologische waarden.	Om tijdens de uitvoering zoveel mogelijk rekening te houden met eventueel aanwezige archeologische resten, is reeds in een vroeg stadium gestart met het doorlopen van de AMZ-cyclus. Aangezien de werkzaamheden worden uitgevoerd in een lineair tracé, is het de verwachting dat geen van de archeologische vindplaatsen zich compleet binnen het werkgebied zal bevinden. Aangezien slechts een klein gedeelte van een vindplaats bedreigd wordt en het ontwerp bovendien weinig ruimte laat voor aanpassing, zal in de meeste gevallen van in-situ behoud geen sprake kunnen zijn. In de programma's van eisen voor archeologisch vervolgonderzoek wordt dan ook rekening gehouden met een doorstart naar opgraving, zodat de informatie van de vindplaatsen ex-situ behouden kan blijven.
6.0	Beperking van het grondstoffengebruik of mogelijke toepassing van duurzame materialen wordt niet in beeld gebracht. De Commissie beveelt aan dit in de volgende fase, bijvoorbeeld bij het opstellen van de aanbestedingscriteria, verder uit te werken.	De vermindering en verduurzaming van de materialen zitten al wel verwerkt in de uitgevoerde CO_2-berekening die in het MER is opgenomen. Voor de projectdoelstellingen reductie CO_2 en milieukostenindicator (via transport en materiaalkeuze, reductie gebruik en hergebruik) is berekend welk reductiepercentage elke ontwerpslag vanaf de verkenning heeft opgeleverd. Ook voor het uitvoeringsontwerp wordt

		duidelijk gemaakt welk materiaal is gereduceerd in hoeveelheden en/of gemaakt is van duurzamere materialen. Beperking van grondstoffengebruik en toepassing van duurzame materiaal wordt in beeld gebracht bij de berekeningen voor de duurzaamheidsrapportage, als bij het opstellen van de contractuele eisen.
6.6	Effecten in de aanlegfase op doorgaande scheepvaart zijn niet volledig in beeld gebracht. Hinder ontstaat bijvoorbeeld door de aanleg van tijdelijke losplaatsen. Dit geldt zeker voor de in het uitvoeringsplan genoemde 'losplaats C'. De Commissie beveelt aan om in een volgende fase, voorafgaand aan de uitvoering, hier meer aandacht aan te besteden.	De ligging van de loslocaties zijn met de vaarwegbeheerder en de nautisch adviseur van RWS besproken. Verdere invulling van de loslocaties volgt bij het uitvoeringsontwerp, waarbij rekening gehouden wordt met hinder op scheepvaart.

4 Wijzigingen ten opzichte van het Projectplan Waterwet

4.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen

Kabels en Leidingen

Als reactie op zienswijze nummer 010 betreffende het verleggen van kabels en leidingen in relatie tot de schuilhut geldt het volgende: de kaarten met daarop de verlegtracés van de kabels en leidingen zijn als bijlage toegevoegd aan het PpWw. Daarop is te zien dat het verlegtracé buiten de locatie van de schuilhut ligt en deze dus onaangetast laat. Ook voor beantwoording van zienswijze 003 wordt verwezen naar deze ingevoegde kaarten.

Uitvoeringsplannen

Naar aanleiding van zienswijze nummer 003, 017, 022 en 024 is het uitvoeringsplan in het PpWw gewijzigd. In het uitvoeringsplan wordt nu vermeld dat de bereikbaarheidsmaatregelen, zoals nu gepresenteerd, een conceptversie betreffen en dat de bereikbaarheid op perceelsniveau, waar nodig, met de desbetreffende bewoners besproken wordt.

Ontwerp damwanden

Naar aanleiding van zienswijze nummer 014 is de volgende ontwerpwijziging doorgevoerd: de kunststof damwand die reeds ingetekend stond bij dijkpaal DD 229, is in het nieuwe ontwerp doorgetrokken in oostelijke richting tot ongeveer de eerstvolgende oprit. Deze damwand sluit nu aan op de stalen damwand die ter hoogte van dijkpaal DD 228 in het ontwerp staat. Dit is aangepast in de ontwerptekeningen, het landschapsplan en de grondplantekeningen.

Naar aanleiding van zienswijze nummer 030 zijn er twee aanpassingen gemaakt in het ontwerp. Ten eerste wordt de stabiliteitsberm op het perceel Waaldijk 29 circa 20 meter ingekort in westelijke richting. Daartoe wordt de damwand ter hoogte van Waaldijk 30 in westelijke richting over eenzelfde lengte doorgetrokken. Het ruimtebeslag op het perceel van bewoner Waaldijk 29 wordt daarmee kleiner. Ten tweede wordt het damwandtracé ter hoogte van Waaldijk 7 op een stuk van 4 meter richting de kruin om de aanwezige Leilinden geleid. Dit is aangepast in de ontwerptekeningen, het landschapsplan en de grondplantekeningen.

Grondplankaarten

Naar aanleiding van zienswijze 009 zijn de grondplankaarten bij het PpWw gewijzigd. Ten eerste is de beheerstrook ter plaatse van Buitenplaats Oosterhout aangepast naar 4 meter met uitzondering van het deel ter hoogte van het Sterrebos. Daar blijft het huidige binnentalud behouden evenals de bestaande beheerstrook. Daarnaast is om de waarde van het Rijksmonument te behouden langs de gehele Buitenplaats gekozen voor een constructie. Dit is beschreven in het PpWw en het MER waarin ook de effecten van een constructie langs de gehele Buitenplaats zijn beoordeeld. Dit was onbedoeld niet verwerkt in de grondplankaarten.

4.2 Aanvullingen Natuurtoets

Stikstof

Naar aanleiding van zienswijze nummer 017 en het tussentijds verschijnen van de nieuwe versie van AERIUS Calculator 2020 is de passende beoordeling in de natuurtoets gewijzigd. De volledige stikstofdepositie berekeningen zijn opnieuw uitgevoerd. Naast de herberekening met AERIUS Calculator 2020 zijn ook de mogelijke mitigerende maatregelen, waaronder de inzet van elektrisch

materieel, opnieuw beoordeeld. De daaruit volgende conclusie dat er geen sprake is van significant negatieve effecten blijft overeind staan.

Houtopstanden Wnb

Op basis van een verzoek in zienswijze nummer 030 is de ontheffing houtopstanden Wnb aangepast. Hierin staat nu correct vermeld dat de herplantlocatie ten oosten van Slijk-Ewijk ligt. Doordat de daadwerkelijke compensatie die op dit terrein zal plaatsvinden hoger is dan de verplichte compensatie kunnen ook extra bomen die gekapt worden hiermee worden gecompenseerd. Het gaat om vijf bomen die benodigd bleken om voldoende werkruimte te creëren voor de uitvoering van de dijkversterking. Aanvullend is, in overleg met de gemeente Overbetuwe, de beoogde mate van diversiteit in de houtopstanden vergroot. Ook is de deadline voor het indienen van het beplantingsplan verlengd tot eind 2021. De gemeente Overbetuwe gaat namelijk in 2021 met de verschillende dorpskernen een omgevingsproces doorlopen om de inrichting van het landgoed te bedenken.

Ecologisch werkprotocol

Daarnaast is in de Natuurtoets een aantal aanpassingen gedaan t.b.v. het opstellen van een ecologisch werkprotocol door de aannemer. De volgende wijzigingen volgen direct uit zienswijze nummer 030:

- bij vliegroute 1 is geen rekening gehouden met het voorkomen van de grootoorvleermuis bij het opstellen van de mitigerende maatregelen;
- bij Dorpstraat 70 is de mitigatie voor geluid overdag niet nodig;
- uit het veldonderzoek blijkt niet dat de Loenenplas essentieel foerageergebied is;
- vliegroute 7 is voor rosse vleermuis geen essentiële vliegroute, omdat deze soort niet object gebonden is en diffuus overvliegt. mitigatie is hier voor deze soort niet nodig;
- de actieve periode van de grootoorvleermuis is incorrect beschreven;
- de actieve periode van vleermuizen in het algemeen is incorrect beschreven in de natuurtoets: 1. Dit moet zijn tot november en niet tot en met november; 2 dit moet zijn in maart, afhankelijk van het weer;
- de vliegroutes 4 en 6 zijn incorrect beschreven in de natuurtoets. Dit zijn geen essentiële vliegroutes;
- bij de mitigerende maatregelen staat bij vleermuizen dat binnen 50 meter van verblijfplaatsen niet getrild mag worden. Als vleermuizen geen gebruik maken van deze verblijfplaats in een bepaalde periode is deze maatregel niet nodig;
- het winterhabitat van de poelkikker is niet beoordeeld;
- bij laad-los locatie G en de toegangsweg daarvan (dijksectie 16) is aan beide zijden van de toegangsweg leefgebied voor de poelkikker aanwezig en het toekomstige depot kan leefgebied gaan vormen. Een beoordeling hiervoor wordt toegevoegd;
- bij dijksectie 17 is alleen binnenwaarts leefgebied aanwezig voor de kamsalamander (zowel voortplanting als winterhabitat). Bij deze dijksectie hoeven individuen niet te worden afgevangen om de dijk over te zetten (naar de ongeschikte uiterwaard).

5 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp bestemmingsplannen

De wijzigingen genoemd in paragraaf 4.2 zijn tevens relevant voor de natuurparagrafen in de toelichting van de drie bestemmingsplannen. Hieronder worden de wijzigingen beschreven die zien op de specifieke bestemmingsplannen per gemeente.

5.1 Bestemmingsplan Neder-Betuwe

5.1.1 Ambtshalve wijzigingen

Toelichting
In paragraaf 4.3.4.3 is aangevuld dat de natuurcompensatie is geregeld in het bestemmingsplan Overbetuwe. In het bestemmingsplan Neder-Betuwe is een voorwaardelijke verplichting opgenomen tot uitvoering van de natuurcompensatie.

In paragraaf 5.3.3 is de beschrijving van artikel 8 aangevuld met een beschrijving van het nieuwe artikel 8.2 ten behoeve van de voorwaardelijke verplichting tot uitvoering van de natuurcompensatie.

In paragraaf 7.1 was onjuist een dubbele paragraaf kop gebruikt. De onjuiste kop voor paragraaf 7.1 is verwijderd.

De titel van paragraaf 7.3 is veranderd van ‘Doorkijk naar vaststellingsfase’ naar ‘Vaststellingsfase’. Daarbij is het eerste tekstuele deel van de paragraaf geactualiseerd aan de hand van de vaststellingsfase.

Regels
De aanscherping van de natuurcompensatie en toevoeging van de voorwaardelijke verplichting zorgt ervoor dat artikel 8 aangepast is. Hiervoor is artikel 8.2 in de algemene regels toegevoegd, welke een voorwaardelijke verplichting tot de realisatie van natuurcompensatie inhoudt.

5.2 Bestemmingsplan Overbetuwe

5.2.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen

Planregels gasleidingen
Gasunie heeft middels een zienswijze (011) het verzoek gedaan om een artikel in het bestemmingsplan aan te passen. Op basis van deze zienswijze is artikel 11 Leiding-Gas in het bestemmingsplan Overbetuwe tekstueel aangepast naar het voorbeeldartikel welke indiener heeft aangedragen, met uitzondering van de daarin opgenomen Voorrangsbepaling. In verband met de hoogwaterveiligheid is met de gemeente Overbetuwe afgestemd dat de dubbelbestemming Waterstaat-Waterkering en Waterstaat-Waterstaatkundige functie voorrang heeft boven de dubbelbestemming Leiding-Gas. Aangezien de dubbelbestemming Leiding-Gas wel boven de overige dubbelbestemmingen gaat, is een voorrangsregeling opgenomen in artikel 26 Overige regels.

Bestemming Waaldijk 42/43
Naar aanleiding van zienswijze nummer 013 is besloten om het bestemmingsplan voor Waaldijk 42/43 los te koppelen van de bestemmingsplanprocedure voor de dijkversterking. Hiervoor is

gekozen, zodat het bestemmingsplan voor Waaldijk 42/43 eerder vastgestelde kan worden dan het bestemmingsplan voor de dijkversterking. Binnen het bestemmingsplan voor de dijkversterking wordt de woning aan de Waaldijk 42/43 dus niet wegbestemd. De verbeelding is hierop aangepast.

5.2.2 Ambtshalve wijzigingen

Toelichting

In paragraaf 2.2.2.3 is de grens van de nieuwe dubbelbestemming ‘Waterstaat - Waterkering’ en ‘Waterstaat - Waterstaatkundige functie’ verder verduidelijkt.

Paragraaf 4.3.4.3 is aangevuld met een verwijzing naar de artikelen van het bestemmingsplan waarin de natuurbestemming en specifieke aanduiding voor natuurcompensatie geregeld is. Ook wordt er nu verwezen naar het artikel waarin de voorwaardelijke verplichting tot het uitvoeren van natuurcompensatie geborgd is.

In paragraaf 4.10.2 is er een afbeelding gewijzigd en de bijbehorende tekst aangepast. Het gaat om afbeelding 39: Uitsnede risicokaart, welke nog 4 deelgebieden aangaf. Eén deelgebied is uit de afbeelding gehaald, omdat deze geen onderdeel meer is van het bestemmingsplan.

In paragraaf 5.3.3 is de beschrijving van de algemene regels aangevuld met de voorwaardelijke verplichting tot uitvoering van de natuurcompensatie en de voorrangsregeling met betrekking tot dubbelbestemmingen.

In paragraaf 5.4.1 is de volgende zin veranderd*: Verkleining bestemming 'Natuur' binnendijks (huidige situatie). Dit gedeelte ligt in de toekomstige situatie buitendijks en wordt bestemming 'Verkeer' en bestemming 'Agrarisch met waarden'.* Daarvoor in de plaats staat nu: *Omzetting bestemming 'Natuur' naar bestemming 'Verkeer' vanwege de as verlegging dijk en omzetting bestemming 'Natuur' naar bestemming 'Agrarisch met waarden' voor het smalle strookje natuur wat door de as verlegging buitendijks komt te liggen.* Daarnaast is er ook een bulletpoint toegevoegd: omzetting bestemming ‘bedrijf’ naar bestemming ‘natuur’ vanwege natuurcompensatie.

In paragraaf 7.1 was onjuist een dubbele paragraaf kop gebruikt. De onjuiste kop voor paragraaf 7.1 is verwijderd.

De titel van paragraaf 7.3 is veranderd van ‘Doorkijk naar vaststellingsfase’ naar ‘Vaststellingsfase’. Daarbij is het eerste tekstuele deel van de paragraaf geactualiseerd aan de hand van de vaststellingsfase.

Regels

In artikel 5.4.3 is per abuis verwezen naar artikel 2. Dit had 5.4.2 moeten zijn en is aangepast.

In artikel 10.1 is per abuis gesproken over de bestemming ‘Wonen’. Dit had ‘Wonen - Uiterwaarden’ moeten zijn en is aangepast.

Er is een nieuw artikel 26 in de algemene regels toegevoegd waarin de compensatie voor GNN en GO verder is aangescherpt. Deze houdt een voorwaardelijke verplichting tot het uitvoeren van natuurcompensatie in. Daarnaast is ten behoeve van de dubbelbestemmingen een voorrangsregeling toegevoegd.

Vanaf artikel 27 en verder is als gevolg van het invoeren van het nieuwe artikel 26 de nummering aangepast.

Verbeelding
In de legenda van de 'papieren' versie van de verbeelding van het bestemmingsplan (De pdf's) is per abuis de 'overige zone - Groene ontwikkelzone' verwisseld met 'overige zone - Natuurnetwerk Nederland'. Dit is rechtgezet. Op www.ruimtelijkeplannen.nl stond het al juist vermeld.

5.3 Bestemmingsplan Nijmegen

5.3.1 Ambtshalve wijzigingen

Toelichting
In paragraaf 4.3.4.3 is aangevuld dat de natuurcompensatie is geregeld in het bestemmingsplan Overbetuwe. In het bestemmingsplan Nijmegen is een voorwaardelijke verplichting tot uitvoering van natuurcompensatie.

In paragraaf 5.3.3 is de beschrijving van de Algemene regels aangevuld met een beschrijving van het toegevoegde artikel 8 ten behoeve van de voorwaardelijke verplichting tot uitvoering van natuurcompensatie.

De titel van paragraaf 7.3 is veranderd van 'Doorkijk naar vaststellingsfase' naar 'Vaststellingsfase'. Daarbij is het eerste tekstuele deel van de paragraaf geactualiseerd aan de hand van de vaststellingsfase.

Regels
Er is een nieuw artikel 8 in de algemene regels toegevoegd waarin de compensatie voor GNN en GO verder is aangescherpt. Deze houdt een voorwaardelijke verplichting tot het uitvoeren van natuurcompensatie in.

Als gevolg van de invoeging van het nieuwe artikel 8 is de nummering van de daarop volgende artikelen aangepast. Vanaf artikel 9 en verder hebben de artikelen dus een nieuwe nummering.

6 Wijzigingen ten opzichte van andere ontwerp besluiten

6.1 Omgevingsvergunning kappen Nijmegen

6.1.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen

Naar aanleiding van zienswijze nummer 001 zijn in het definitieve besluit van de omgevingsvergunning kappen en de bekenmaking daarvan in het gemeenteblad, de benamingen van de betreffende locaties alsmede de identificatiecodes van de openbare ruimte uit de gemeentelijke basisadministratie gecorrigeerd. Hetzelfde geldt voor de kadastrale gegevens van de betreffende percelen.

6.2 Vergunning Wet Natuurbescherming

6.2.1 Wijziging naar aanleiding van zienswijzen

Naar aanleiding van zienswijze nummer 030 is in de definitieve vergunning gebieden Wet Natuurbescherming opgenomen dat 4 tot 6 weken voorafgaand aan de start van de dijkversterkingswerkzaamheden een monitoringsplan ingediend wordt waarin staat aangegeven hoe de kwartelkoning gemonitord wordt vanaf de start van de werkzaamheden. De startdatum van de werkzaamheden wordt bepaald door het doen van een startmelding.

Op basis van zienswijze nummer 030 is ook het volgende aangepast in paragraaf 2.3 ‘Maatregelen’. Het onderzoeksgebied wat gemonitord dient te worden is aangepast en monitoring dient plaats te vinden binnen de verstoringscontouren.

De wijzigingen genoemd in paragraaf 4.2 kunnen tevens zorgen voor wijzigingen in dit besluit.

7 Bijlagen

7.1 Antwoorden per thema

Er zijn een aantal onderwerpen te onderscheiden waar veel zienswijzen op binnengekomen zijn. Voor deze thema's zijn onderstaande antwoorden en toelichtingen opgesteld. In de individuele beoordeling van de zienswijzen die betrekking hebben op deze thema's wordt verwezen naar deze antwoorden en toelichtingen.

7.1.1 Thema kwaliteit aangevoerde grond

De wettelijke regels voor toepassing van grond zijn neergelegd in (hoofdstuk 4 van) het Besluit bodemkwaliteit (Bbk). Het project werkt binnen de regels van het Bbk. In het Bbk wordt uitgegaan van het stand-still principe: er mag geen achteruitgang plaatsvinden van de bodemkwaliteit. Dit wordt bereikt door de eis dat de toe te passen grond minimaal van dezelfde kwaliteit moet zijn als de reeds aanwezige grond. Binnen het project wordt zoveel mogelijk de bestaande gebiedseigen grond hergebruikt, voor zover passend binnen de eisen van het Bbk. De bestaande bovengrond wordt afgegraven, tijdens de werkzaamheden opgeslagen en na aanvulling van nieuwe grond weer teruggebracht als afdekking.

Conform het Besluit Bodemkwaliteit wordt voor het project aangevoerde grond voorzien van een AP04-keuring of een BRL-certificering. Dit is een wettig bewijsmiddel dat de aangevoerde grond schoon is. Deze keuring wordt uitgevoerd door een hiertoe gecertificeerd bureau. Door monitoring is traceerbaar waar welke partij grond waar is toegepast.

Voor het project wordt uitsluitend nieuw te leveren grond van de kwaliteitsklasse 'Achtergrondwaarde' aangevoerd. Grond van de kwaliteitsklasse 'Achtergrondwaarde' is duurzaam geschikt voor elk bodemgebruik en wordt aangeduid als schone of niet-verontreinigde grond. Deze grond is dusdanig schoon dat deze altijd vrij toepasbaar is en geen verontreiniging van de bestaande grond kan veroorzaken.

Alle grond die afgegraven en/of toegepast wordt in het project wordt onderzocht op PFAS en andere verontreinigingen. Wanneer de grond niet voldoet aan het tijdelijk handelingskader PFAS, wordt de grond afgevoerd dan wel niet aangevoerd.

Het staat indiener vrij op eigen initiatief grondmonsters te nemen. De resultaten van deze grondmonsters zijn echter niet leidend voor het afvoeren van vervuilde grond en/of het aanvoeren van schone grond. Voor het afvoeren van vervuilde grond worden de regels in het Bbk gehanteerd. Voor een verdere toelichting kan indiener zich wenden tot de Omgevingstelefoon (06 51 46 92 06).

7.1.2 Thema gebruik van waterschapseigendommen

Het waterschap heeft alle overeenkomsten binnen het projectgebied voor de uitvoering van de werkzaamheden schriftelijk opgezegd. Sindsdien bestaan er geen verplichtingen meer tussen de bewoners van de woningen en het waterschap en is de betreffende grond vrij van welk recht dan ook.
Na afronding van de werkzaamheden stelt het waterschap een nieuw uitgifteplan op. Dit gebeurt door Team grondzaken van het waterschap in overleg met de dijkbeheerder. Op dat moment wordt

opnieuw bekeken of grond uitgegeven kan worden conform de tarievenlijst van WSRL.

Het in gebruik geven van gronden geschiedt op basis van afwegingen en mogelijkheden. Belangrijk daarbij is dat het de taakuitoefening van het waterschap niet mag belemmeren. Voordat de grond wordt uitgegeven moet eerst zijn bepaald of de grond door het waterschap zelf benodigd is. Als dit niet het geval is, kan de grond aan derden in (mede-)gebruik worden gegeven.

In dit uitgifteplan wordt vastgesteld waar openbare en niet-openbare waterschapseigendommen liggen en welk gebruik op de niet-openbare eigendommen kan plaatsvinden. Bij het gebruik van openbare ruimte (voor eenieder toegankelijk) is geen overeenkomst noodzakelijk. Er wordt dan geen overeenkomst gesloten met de individuele gebruikers.

Onder niet-openbare ruimte wordt de grond verstaan die niet voor eenieder toegankelijk is. Dit kan bijvoorbeeld blijken doordat er een heg, hek of afrastering is geplaatst.

7.1.3 Thema grondverwerving (aankoop en zakelijk recht)

Indien er voor de dijkversterking grond aangekocht of gebruikt dient te worden, wordt dit door taxateurs met de grondeigenaar besproken. Vervolgens wordt een schriftelijk advies opgesteld over de schadeloosstelling. Na dit advies gaat de taxateur namens Waterschap Rivierenland de onderhandelingen met de eigenaar voeren over de schadeloosstelling (vermogensschade, inkomensschade, bijkomende schade).

Het proces van grondverwerving is reeds gestart. De gronden waar dit betrekking op heeft staan op de grondverwervingstekeningen (Bijlage 28 bij het PpWw).

7.1.4 Thema uitvoeringsschade

Tijdens het uitvoeren van werkzaamheden kan er schade ontstaan, bijvoorbeeld scheuren of verzakkingen van de woning of schade aan de tuin door toedoen van de werkzaamheden. Deze schade wordt geheel vergoed. De hoogte van de vergoeding wordt bepaald door een onafhankelijk schadedeskundige. Schade kan gemeld worden via de Omgevingstelefoon (06 51 46 92 06).

7.1.5 Thema nadeelcompensatie

Ook burgers en bedrijven die geen grond verliezen kunnen financiële schade lijden als gevolg van de dijkversterking. Een bedrijf kan door de werkzaamheden tijdelijk of permanent verminderd bereikbaar zijn, waardoor de ondernemer een verlies aan omzet heeft. Een woning kan in waarde dalen door het verlies van uitzicht.

In dit soort gevallen ontstaat schade als gevolg van rechtmatig handelen door de overheid. Burgers en bedrijven kunnen dan aanspraak maken op planschade- of nadeelcompensatie. Anders dan bij onteigening van gronden wordt deze schade niet geheel vergoed. Welke schade wordt uitgekeerd, wordt bepaald aan de hand van de Verordening schadevergoeding Waterschap Rivierenland 2014. Hierin staat bijvoorbeeld dat schade niet vergoed wordt als deze redelijkerwijs was te voorzien of dat de schade binnen het ‘normaal maatschappelijk risico’ valt. Dit laatste wil zeggen dat het gaat om maatschappelijke ontwikkelingen en nadelen waarmee men rekening kan houden, ook al is vooraf niet duidelijk in welke vorm, omvang of op welk moment ze zich voor zullen doen. Afhankelijk van de

specifieke omstandigheden komt de schade die wordt geleden dan geheel of gedeeltelijk voor rekening van de bewoner.

Voor het in behandeling nemen en afhandelen van planschade- of nadeelcompensatieclaims is de Verordening schadevergoeding Waterschap Rivierenland van toepassing: https://www.waterschaprivierenland.nl/vergoeding-van-nadeel/.

Indiener kan een aanvraag voor nadeelcompensatie indienen bij het dagelijks bestuur van het waterschap. Dit kan zodra het Projectplan Waterwet onherroepelijk is. De claims zullen op een eenduidige wijze worden beoordeeld door een onafhankelijke deskundigencommissie en zullen zoveel mogelijk naar dezelfde maatstaven worden beoordeeld. Op voorhand zijn hierover nog geen uitspraken te doen.

Om in aanmerking te komen voor een schadevergoeding verzoekt het Waterschap indiener om een indicatie van het schadebedrag en zo mogelijk een uitgewerkte opsomming van het schadebedrag te geven. Als het Waterschap die informatie heeft ontvangen, dan zal het Waterschap het verzoek verder in behandeling nemen.

Burgers die wel betrokken zijn bij de grondverwerving maar die daarnaast ook een nadeelcompensatieclaim willen indienen, kunnen kiezen voor een gelijktijdige afwikkeling van deze schadeclaim met de grondverwerving. Deze gecombineerde behandeling kan dus alleen plaatsvinden op basis van vrijwilligheid. Wanneer burger daarna nogmaals een beroep doet op de Verordening schadevergoeding Waterschap Rivierenland zal dit verzoek worden afgewezen omdat de schade dan reeds is vergoed in het kader van de grondverwerving.

7.1.6 Thema schade door trillingen

Het is begrijpelijk dat er zorgen zijn over schade aan de woning door de werkzaamheden. De Betuwse Waard en het waterschap Rivierenland borgen een zorgvuldige en veilige uitvoering. Hoe dit exact in zijn werk gaat wordt voor de start van de uitvoering met bewoners gedeeld.

De Betuwse Waard maakt een Schadeprotocol en Monitoringsplan bebouwing, waarin wordt vastgelegd wat het protocol is bij het uitvoeren van (trillingsgevoelige) werkzaamheden, zoals het uitvoeren van grondwerkzaamheden of het aanbrengen van damwanden. Welke woningen op welke wijze gemonitord gaan worden, wordt opgenomen in het Monitoringsplan bebouwing. Dit plan wordt opgesteld met behulp van diverse deskundigen waaronder geotechnici, bouwkundigen en uitvoeringsspecialisten. Wanneer het Monitoringsplan bebouwing gereed is wordt hierover meer informatie verstrekt.

Elke woning die zich binnen de invloedzone van de dijkwerkzaamheden bevindt, wordt vooraf door een specialistisch bureau (Bouwrisk) in een categorie ingedeeld. Op basis van de categorie waarin een woning is ingedeeld gelden er richtlijnen voor het vaststellen van de toegestane trillingen. Dit is vastgelegd in het Monitoringsplan bebouwing.

In 2019 voerden we een hoogtemeting uit. Door hoogteboutjes op verschillende plaatsen in de woning aan te brengen, kregen we de “beweeglijkheid” van de ondergrond in beeld. Dat is de nulmeting (referentiemeting) die we ruim vóór de werkzaamheden uitvoerden. Deze worden halfjaarlijks gemeten en zodoende wordt de natuurlijke beweging van de ondergrond in kaart gebracht. Enkele weken voor aanvang van de werkzaamheden wordt de bouwkundige opname van

de woningen uitgevoerd (binnen- én buitenzijde) zodat de bouwkundige conditie van de woning op dat moment vastligt. Op het moment dat de damwanden worden aangebracht, worden er trillingsmeters geplaatst waarmee de trillingen tijdens het inbrengen van de planken worden geregistreerd.

Tijdens de uitvoering worden de trillingswaarden gemonitord. Wanneer de vooraf bepaalde maximaal toelaatbare trillingswaarde (de grenswaarde) tijdens het inbrengen van de damwand frequent wordt overschreden, wordt bekeken welke vervolgacties nodig zijn. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat de gekozen uitvoeringsmethode wordt stopgezet en dat wordt overgeschakeld op een andere methode. Op locaties waar zich kwetsbare gebouwen bevinden kan voorafgaand aan de werkzaamheden al gekozen worden voor een methode die minder trillingen veroorzaakt. Ook dit wordt aan de hand van de bouwkundige opnames van de woningen bepaald.

Indien er door toedoen van de werkzaamheden onverhoopt toch schade ontstaat, bijvoorbeeld scheuren of verzakkingen van de woning of schade aan de tuin, wordt deze door het waterschap geheel vergoed. Eventuele schade kan gemeld worden via de Omgevingstelefoon (06 51 46 92 06). . De hoogte van de vergoeding wordt bepaald door een onafhankelijk schadedeskundige. In het algemene deel van deze Nota van Antwoord wordt in par. 2.5.1 over hinder en schade door trillingen, monitoring en vergoeding van schade een verdere toelichting gegeven over deze onderwerpen.

7.1.7 Thema aanbrengen damwanden

Er zijn diverse manieren om een stalen damwand in de grond aan te brengen. De manier die verreweg de meeste trillingen veroorzaakt met kans op schade is heien. Met behulp van een heiblok worden de damwandplanken de grond in geslagen. Deze methode wordt op het dijktraject Wolferen-Sprok in nabijheid van woningen niet toegepast.

In de uitvoeringswerkplannen wordt beschreven hoe gedurende de uitvoering bepaald wordt welke methode wordt toegepast. De meest toegepaste methode voor het plaatsen van een damwand is met behulp van een trilblok. De damwandplanken worden door middel van een trillende beweging de grond in gebracht. Meestal wordt gebruik gemaakt van een ‘hoogfrequent trilblok’. De frequentie van de trillingen is vele malen hoger, dan bij het aanbrengen van een damwand met een heiblok. Het risico op schade aan aangrenzende opstallen neemt daardoor aanzienlijk af. Met een heibaarheidspredictie (Bijlage 11 oPpWw) is onderzocht of de stalen damwand op de gewenste diepte intrilbaar is. Op basis daarvan is bepaald welk trilblok geschikt is. Deze methode wordt door de Betuwse Waard gebruikt, mits de woningen langs de dijk hiertegen bestand zijn. Dit volgt uit de combinatie van de heibaarheidspredictie en de bouwkundige opname voorafgaand aan de uitvoering. Tijdens de uitvoering vindt vervolgens actieve monitoring plaats die vooraf bepaalde grenzen bewaken. Dit is beschreven in het Monitoringsplan Bebouwing.

Wanneer blijkt dat een woning te kwetsbaar is om de damwand met behulp van hoogfrequent trillen aan te brengen, wordt gezocht naar een methode die nog minder trillingen veroorzaakt. Voorbeelden hiervan zijn fluïderen, voorboren of silent piler. Bij fluïderen wordt onder hoge druk en een kleine hoeveelheid water zeer lokaal (aan de onderzijde van de damwand) in de grond geïnjecteerd, zodat de damwand met minder weerstand de grond in kan worden gebracht en er dus minder trillingen ontstaan. Bij voorboren wordt de grond eerst losgewoeld waarna de damwand erin wordt getrild of gedrukt. Een silent piler is een methode waarbij een druktechniek wordt toegepast

zonder trillingen. Deze methode kent echter wel beperkingen, waardoor het niet altijd mogelijk is om deze toe te passen.

7.1.8 Thema nut en noodzaak dijkversterking

De dijkversterking Wolferen-Sprok is nodig om de veiligheid van alle bewoners van het rivierengebied te waarborgen, nu en in de toekomst. De Waaldijk voldoet niet aan de wettelijke normen voor hoogwaterveiligheid, aangezien de dijk te laag en niet stabiel genoeg is.

Klimaatverandering leidt tot extremere weersituaties. Zowel grotere perioden met droogte als perioden met grotere piekbuien en grotere piekafvoeren van de rivieren kunnen vaker voorkomen. Op beide weersextremen moet Nederland zich voorbereiden. De dijkversterking Wolferen-Sprok ziet specifiek op hoogwaterveiligheid. Naast dit project wordt er door de overheid ook geïnvesteerd in het voorkomen van negatieve gevolgen van droogte. Het voorkomen van negatieve gevolgen van droogte maakt geen deel uit van dit project.

De waterveiligheidsnormen zijn ingegaan op 1 januari 2017. Deze normen zijn wetenschappelijk onderbouwd en zijn gebaseerd op de risico's die we lopen bij een overstroming. In een groot deel van het rivierengebied is het risico op slachtoffers vrij groot, aangezien polders achter dijken vaak diep liggen en snel vollopen. Hierdoor is er weinig tijd om te vluchten. Door de klimaatverandering neemt de afvoer van de Rijn toe. Eind deze eeuw kan een maximale Rijnafvoer bij Lobith van 18.000 m^3/s optreden, deze afvoer is wetenschappelijk onderbouwd. Voor dijkversterkingen is vereist dat zij minimaal 50 jaar of meer mee moeten kunnen. Om deze reden moet nu al rekening worden gehouden met deze maximale Rijnafvoer. Er is geen aanleiding om de wetenschappelijk onderbouwde waterveiligheidsnormen te herzien.

7.1.9 Thema kwel

Uit de geohydrologische rapportage (Bijlage bij het Projectplan Waterwet) blijkt dat het project naar verwachting geen invloed heeft op het kwelwater of de grondwaterstand. Wanneer er sprake is van een bestaande kwelsituatie blijft deze bestaan, maar wordt deze niet slechter dan nu. Het oplossen van eventuele kwelproblematiek is geen onderdeel van de waterveiligheidsopgave voor het dijktraject Wolferen-Sprok.

Het is niet mogelijk om een representatieve 0-meting van kwelwater te doen. Daarom voeren we deze niet uit. De mate van kwel wordt beïnvloed door rivier- en grondwaterstanden. Deze fluctueren sterk gedurende het jaar en kennen geen vast patroon. De 1-meting, ofwel de tussenopname, vindt alleen plaats wanneer er een indicatie is dat er daadwerkelijk schade of overlast is ontstaan als gevolg van de dijkversterking. Mocht er op het perceel van indiener een aanwijzing zijn dat dit leidt tot problemen, dan zullen we dit per situatie beoordelen. In overleg met indiener bekijken we dan wat op het perceel een passende oplossing is.

7.1.10 Thema wateroverlast door hemelwater

De afwatering en waterhuishouding van de percelen is nog niet uitgewerkt in het Projectplan Waterwet. De reden hiervan is dat het modelleren van hemelwaterafvoer en infiltratie niet mogelijk is, er spelen te veel factoren een rol. Voor een doeltreffende inpassing van voorzieningen om hemelwateroverlast te voorkomen moet tijdens de uitvoeringsfase worden gekeken of en waar problemen ontstaan. Uit ervaring blijkt dat eventuele voorzieningen om wateroverlast te voorkomen het meest doeltreffend zijn wanneer zij worden genomen tijdens de uitvoeringsfase. Dit voorkomt dat er later in het proces alsnog voorzieningen moeten worden aangepast. In overleg met de perceeleigenaar zal een keuze worden gemaakt voor de voorzieningen. Voor de start van de uitvoering treedt het waterschap in overleg met indiener/perceeleigenaars. Tijdens de uitvoering wordt de exacte uitvoering bepaald. Wanneer hemelwateroverlast ontstaat als gevolg van de dijkversterking, zal het waterschap de kosten hiervoor dragen.

7.1.11 Thema grondwater

Op basis van uitgevoerde analyses is de verwachting dat er geen daling van de grondwaterstand zal optreden. Wanneer er een verticale constructie in de dijk wordt geplaatst, heeft deze een dempend effect op de invloed die de rivier heeft op de grondwaterstanden ter plaatse van de woningen. Zonder de constructie staat het grondwater bij woningen onder invloed van de waterstand in de rivier en treden er als gevolg van de waterstandsveranderingen variaties in de grondwaterstand op. Door het dempende effect van de constructie zal de grondwaterstand bij hoge rivierstanden bij de woningen minder hoog komen te staan en bij lage rivierstanden minder laag. Dit heeft geen negatieve gevolgen voor tuinen of woningen.

Bij panden die gevoelig zijn voor wijzigingen in de grondwaterstand worden peilbuismetingen uitgevoerd. Tijdens de uitvoeringsfase wordt het Monitoringsplan Dijk opgesteld. Er zullen 8 bestaande en 7 nieuwe peilbuizen gemonitord worden. Er worden geen meetbare verschillen verwacht als gevolg van de dijkversterking.

7.2 Beantwoording individuele zienswijzen

Nr	sub nr	Zienswijzepunt	Antwoord	Aanpassing planproduct / bijlage
001		Indiener geeft aan dat de naam van de openbare ruimte in Gemeenteblad 2020, nr. 252200 In de openbare bekendmaking ontbreekt de juiste naam van de openbare ruimte, de juiste woonplaatsnaam en worden twee van de drie percelen niet genoemd.	In het definitieve besluit van de omgevingsvergunning kappen en de bekendmaking daarvan in het Gemeenteblad worden de benamingen van de locaties alsmede de identificatiecodes van de openbare ruimte uit de gemeentelijke basisadministratie aangepast, Hetzelfde geldt voor de kadastrale gegevens van de betreffende percelen.	Omgevingsver-gunning kappen
002	a	Indieners zijn van mening dat de tijdens de werkzaamheden aangevoerde grond schoon moet zijn, voorzien is van analyses, en de classificatie heeft dat de grond geschikt is voor het houden van een moestuin. Na de werkzaamheden willen indieners zelf grondmonsters verrichten om te controleren of de grond aan voornoemde voldoet. Indieners geven aan dat de grond weer afgevoerd dient te worden en schone grond opgebracht wordt wanneer de resultaten van de grondmonsters negatief zijn.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Kwaliteit aangevoerde grond'. Daarbij wordt opgemerkt dat grond van klasse Achtergrondwaarde geschikt is voor een moestuin.	geen aanpassing
002	b	Indieners geven aan dat zij momenteel, conform de huidige eisen van het Waterschap, het recht van gebruik van het dijklichaam hebben om hier schapen te weiden.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Gebruik van waterschapseigendommen'.	geen aanpassing
002	c	Momenteel is er straatverlichting aanwezig langs de dijk. Deze straatverlichting is van wezenlijk belang voor de veiligheid van fietsers. Indieners vragen daarom de straatverlichting te handhaven, door deze iets te verplaatsen.	Ons uitgangspunt bij de dijkversterking is dat bestaande straatverlichting tijdelijk wordt verwijderd en weer op dezelfde plaats terugkomt. Dat is door de gemeente Overbetuwe ook ingebracht in de rol van wegbeheerder voor dit deel van het dijktraject. Voor de uitvoering van de werkzaamheden zal de verlichting moeten worden verwijderd, maar daarna wordt deze weer teruggeplaatst.	geen aanpassing

003	a	Indiener maakt zich zorgen over de hemelwaterafvoer op het perceel. Door de plannen komt de woning van indiener in een badkuip terecht, het is noodzakelijk om hier, in overleg met indiener en voor rekening van het waterschap, goede voorzieningen te treffen zoals grindkoffers. Indiener geeft daarnaast aan dat de afwatering van de grond van cliënten waarop het zakelijk recht wordt gevestigd, op afschot komt te liggen richting de sloot aan de oostzijde van het perceel.	De afwatering en waterhuishouding van de percelen is nog niet uitgewerkt in het Projectplan. De reden hiervan is dat het modelleren van hemelwaterafvoer en infiltratie niet mogelijk is, er spelen te veel factoren een rol. Voor een doeltreffende inpassing van voorzieningen om hemelwater te voorkomen moet tijdens de uitvoeringsfase worden gekeken of en waar problemen ontstaan. Uit ervaring blijkt dat eventuele voorzieningen om wateroverlast te voorkomen het meest doeltreffend zijn wanneer zij worden genomen tijdens de uitvoeringsfase. Dit voorkomt dat er later in het proces alsnog voorzieningen moeten worden aangepast. In overleg met de perceeleigenaar zal een keuze worden gemaakt voor de voorzieningen. Voor de start van de uitvoering treedt het waterschap in overleg met indiener/perceeleigenaars. Tijdens de uitvoering wordt de exacte uitvoering bepaald.	geen aanpassing
003	b	Indiener is van mening dat de tijdens de werkzaamheden aangevoerde grond schoon moet zijn, voorzien is van analyses, en de classificatie heeft dat de grond geschikt is voor het houden van een moestuin. Na de werkzaamheden wil indiener zelf grondmonsters verrichten om te controleren of de grond aan voornoemde voldoet. Indiener geeft aan dat de grond weer afgevoerd dient te worden en schone grond opgebracht moet worden wanneer de resultaten van de grondmonsters negatief zijn.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Kwaliteit aangevoerde grond’. Daarbij wordt opgemerkt dat grond van klasse Achtergrondwaarde geschikt is voor een moestuin.	geen aanpassing
003	c	Indiener geeft aan dat hij momenteel, conform de huidige eisen van het Waterschap, het recht van gebruik van het dijklichaam heeft om hier schapen te weiden.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Gebruik van waterschapseigendommen’.	geen aanpassing
003	d	Indiener is van mening dat de haag aan de westzijde van de woning gedurende de werkzaamheden van het Waterschap moet worden gespaard.	Aan de oostzijde van de Dorpsstraat, de zijde waar de woning van indiener zicht bevindt, ligt het beoogde verlegtracé voor een KPN Data & Liander Laagspanningskabel. Ter plekke van dit verlegtracé ligt reeds een Data KPN-kabel. De verlegstrook ligt direct naast de weg op circa 0,3-0,5 meter vanaf de kant van de weg. De werkzaamheden zullen vanaf de openbare weg plaatsvinden. De tijdelijke ingebruiknamestrook voorlangs bij de woning komt daarmee te vervallen. Ook betekent dit dat de haag behouden kan blijven. Wel is het nodig om de haag deels te snoeien boven de verlegstrook om de kabel aan te kunnen brengen.	K&L tekeningen

003	e	Indiener verlangt een taxatie van de grond en het pand door een onpartijdige makelaar. De kosten hiervan zijn voor rekening van het waterschap.	Indien er voor de dijkversterking grond en/of panden aangekocht of gebruikt dienen te worden, wordt dit door taxateurs met de grondeigenaar besproken. Vervolgens wordt een schriftelijk advies opgesteld over de schadeloosstelling. Na dit advies gaat de taxateur namens Waterschap Rivierenland de onderhandelingen met de eigenaar voeren over de schadeloosstelling (vermogensschade, inkomensschade, bijkomende schade). Het proces van grondverwerving is reeds gestart. De gronden waar dit betrekking op heeft staan op de grondplantekeningen (Bijlage 28 bij het PpWw).	geen aanpassing
004	a	Indiener is van mening dat het totaal onacceptabel is dat zijn percelen grenzend aan de dijk nog verder worden opgehoogd, hierdoor zijn de gronden niet meer voor landbouw geschikt. Dit zal leiden tot het kleiner worden van de huiskavel. Een voldoende grote huiskavel is van levensbelang om renderend te zijn.	De steunberm is noodzakelijk voor het borgen van de waterveiligheid. Op de berm zal een leeflaag worden aangebracht waarmee deze geschikt gemaakt wordt voor het huidige gebruik: het weiden van koeien op grasland. Indien er voor de dijkversterking grond aangekocht of gebruikt dient te worden, wordt dit door taxateurs met de grondeigenaar besproken. Vervolgens wordt een schriftelijk advies opgesteld over de schadeloosstelling. Na dit advies gaat de taxateur namens Waterschap Rivierenland de onderhandelingen met de eigenaar voeren over de schadeloosstelling (vermogensschade, inkomensschade of bijkomende schade). Wanneer burgers en bedrijven geen grond verliezen kan toch financiële schade als gevolg van de dijkversterking ontstaan. In het geval van indiener kan de grond minder waard worden als gevolg van het vestigen van een zakelijk recht. In dit soort gevallen ontstaat schade als gevolg van rechtmatig handelen door de overheid. Burgers en bedrijven kunnen dan aanspraak maken op planschade- of nadeelcompensatie. Anders dan bij onteigening van gronden wordt deze schade niet geheel vergoed. Welke schade wordt uitgekeerd, wordt bepaald aan de hand van de Verordening schadevergoeding Waterschap Rivierenland 2014. Hierin staat bijvoorbeeld dat schade niet vergoed wordt als deze redelijkerwijs was te voorzien of dat de schade binnen het ‘normaal maatschappelijk risico’ valt. Dit laatste wil zeggen dat het gaat om maatschappelijke ontwikkelingen en nadelen waarmee men rekening kan houden, ook al is vooraf niet duidelijk in welke vorm, omvang of op welk moment ze zich voor zullen doen. Afhankelijk van de specifieke omstandigheden komt de schade die wordt geleden dan geheel of gedeeltelijk voor rekening van de bewoner. Voor het in behandeling nemen en afhandelen van planschade- of nadeelcompensatieclaims is de Verordening schadevergoeding Waterschap Rivierenland van toepassing: https://www.waterschaprivierenland.nl/vergoeding-van-nadeel/. Indiener kan een aanvraag voor nadeelcompensatie indienen bij het dagelijks bestuur van het waterschap.	geen aanpassing

			Dit kan zodra het Projectplan Waterwet onherroepelijk is. De claims zullen op een eenduidige wijze worden beoordeeld door een onafhankelijke deskundigencommissie en zullen zoveel mogelijk naar dezelfde maatstaven worden beoordeeld. Op voorhand zijn hierover nog geen uitspraken te doen. Om in aanmerking te komen voor een schadevergoeding verzoekt het Waterschap indiener om een indicatie van het schadebedrag en zo mogelijk een uitgewerkte opsomming van het schadebedrag te geven. Als het Waterschap die informatie heeft ontvangen, dan zal het Waterschap het verzoek verder in behandeling nemen. Burgers die wel betrokken zijn bij de grondverwerving maar die daarnaast ook een nadeelcompensatieclaim willen indienen, kunnen kiezen voor een gelijktijdige afwikkeling van deze schadeclaim met de grondverwerving. Deze gecombineerde behandeling kan dus alleen plaatsvinden op basis van vrijwilligheid. Wanneer burger daarna nogmaals een beroep doet op de Verordening schadevergoeding Waterschap Rivierenland zal dit verzoek worden afgewezen omdat de schade dan reeds is vergoed in het kader van de grondverwerving.	
004	b	Indiener geeft aan dat de woning en het erf nu al in een kuil liggen doordat deze niet zijn opgehoogd bij de dijkversterking in 2000, dat leidt nu al tot wateroverlast. Bij verdere ophoging van de aangrenzende gronden neemt dit probleem enorm toe.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij de thema's 'kwel', 'wateroverlast door hemelwater' en 'grondwater'.	geen aanpassing
004	c	Indiener maakt bezwaar tegen het vestigen van een zakelijk recht op de percelen omdat indiener hiermee alle zeggenschap over de percelen verliest. Daarnaast dient het geen enkel belang.	Het vestigen van zakelijk recht op de steunberm is noodzakelijk om de waterveiligheid van de dijk te borgen. De grond blijft hiermee in eigendom van indiener, waarbij het waterschap een aantal beperkingen oplegt om de waterveiligheid te borgen. Naar verwachting is de grond na uitvoering van de werkzaamheden door indiener te gebruiken voor het weiden van koeien op grasland. De schadevergoeding voor het vestigen van het zakelijk recht wordt met indiener afgestemd in het grondverwervingsproces. Hiervoor wordt verwezen naar het antwoord op 4a betreffende de alinea "Indien er voor de dijkversterking grond aangekocht of gebruikt dient te worden ... schadeloosstelling.".	geen aanpassing

			Voor eventuele waardevermindering van de grond kan indiener een verzoek indienen tot nadeelcompensatie (zie antwoord 4a).	
004	d	Indiener maakt bezwaar tegen het plan om de voet van het dijktalud nog dichter bij de woning te leggen.	In voorgaande fasen is met behulp van het afweegkader een keuze gemaakt voor een voorkeursoplossing bestaande uit een dijkversterking in grond met een verticale maatregel tegen piping. Daarbij zijn ook een groot aantal bijzondere locaties genoemd waar een andere oplossing nodig is dan de basisuitwerking van het Voorkeursalternatief (VKA). In de afweging is rekening gehouden met technische aspecten (doelbereik, robuustheid) effecten op de omgeving en kosten. De afweging die is gemaakt om te komen tot het voorkeursalternatief is zeer navolgbaar gedaan middels de nota Voorkeursalternatief en alle gebruikte (milieu)informatie is opgenomen in het Milieueffectrapport. Deze keuze is beschreven in de Nota Voorkeursalternatief. Van daaruit is het ontwerp verder uitgewerkt. De woning van indiener is bij het VKA aangemerkt als maatwerklocatie met als basis grondoplossing met behoud van de woning. Daarbij is ook een combinatie met beperkte verlegging binnen- en buitenwaarts onderzocht. Het deels binnen- en buitenwaarts verleggen van de dijk, waarbij de bocht als het ware afgesneden wordt, is afgevallen, omdat dit ten koste gaat van de kenmerkende bochtige structuur die de Waaldijk eigen maakt. Deze oplossing past niet binnen de uitgangspunten die het Ruimtelijk Kwaliteitskader stelt aan het ontwerp van de dijkversterking. Een gedeeltelijke buitenwaartse versterking ter plaatse van het perceel van indiener is afgevallen vanwege de ligging van het Natura 2000-gebied buitendijks en de richtlijnen vanuit het Rivierkundig beoordelingskader. Daardoor is een buitenwaartse oplossing niet vergunbaar. Met de gekozen oplossing (een constructie met behoud van woning en erf) is het ruimtebeslag op het perceel van indiener geminimaliseerd tot datgene wat strikt noodzakelijk is ten behoeve van het bereiken van de waterveiligheid.	geen aanpassing
004	e	Indiener maakt een algemeen bezwaar tegen het gehele plan en ontwerp van de dijkversterking. Aan de suggesties van indiener, zoals het zuidwaarts leggen van de dijk, is niet tegemoet gekomen.	Gedurende het ontwerpproces zijn gesprekken gevoerd met indiener en is zo goed als mogelijk rekening gehouden met zijn wensen. Het zuidwaarts verleggen van de dijk is onderzocht maar niet mogelijk gebleken vanwege de ligging van het Natura 2000-gebied buitendijks en de richtlijnen vanuit het Rivierkundig Beoordelingskader, zoals ook beschreven in het antwoord op 004d. Aanvullend wordt voor de beantwoording van dit punt	geen aanpassing

			verwezen naar het antwoord bij het thema ‘Nut en noodzaak’.	
005	a	Indiener geeft aan dat er geen nut en noodzaak is om het tijdelijke werkterrein op het perceel Valburg L 1780 aan te leggen en vraagt om een alternatieve oplossing waarbij de tuin geheel gespaard kan blijven. Suggestie om het werkterrein te verplaatsen naar Valburg L 1781.	Het is niet mogelijk om het werkterrein te verplaatsen. De werkruimte is benodigd om de beoogde damwand aan te brengen, de taluds van de dijk te maken en om de aansluiting van de op- en afritten te kunnen maken. Het werkterrein is zodanig gepositioneerd dat het ruimtebeslag minimaal is, er is slechts 7,5 meter ruimte tot aan de damwand. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient het hekwerk dat is omgroeid met de haag verwijderd te worden. Tijdens de uitvoering wordt geprobeerd om de siertuin zoveel mogelijk in tact te laten. Indien er voor de dijkversterking grond aangekocht of gebruikt dient te worden, wordt dit door taxateurs met de grondeigenaar besproken. Vervolgens wordt een schriftelijk advies opgesteld over de schadeloosstelling. Na dit advies gaat de taxateur namens Waterschap Rivierenland de onderhandelingen met de eigenaar voeren over de schadeloosstelling.	geen aanpassing
005	b	Indiener is van mening dat grond die eventueel wordt opgebracht op of in de nabijheid van de eigendommen van indiener schoon moet zijn, voorzien is van analyses, en de classificatie heeft dat de grond geschikt is voor het houden van een moestuin. Na de werkzaamheden wil indiener zelf grondmonsters verrichten om te controleren of de grond aan voornoemde voldoet. Indiener geeft aan dat de grond weer afgevoerd dient te worden en schone grond opgebracht wordt wanneer de resultaten van de grondmonsters negatief zijn.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Kwaliteit aangevoerde grond’. Daarbij wordt opgemerkt dat grond van klasse Achtergrondwaarde geschikt is voor een moestuin.	geen aanpassing
005	c	Indiener maakt zich zorgen over het verplaatsen van kwelwater als gevolg van de dijkversterking. Het Waterschap moet een bouwkundige opname doen, waaronder een 0-meting. Nadien moet een 1-meting gedaan worden, wanneer er in de woning kwelwater optreedt moet het Waterschap voorzieningen treffen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘kwel’.	geen aanpassing

005	d	Indiener geeft aan dat het Waterschap een inspanningsplicht heeft om de aanwezige struiken en bomen achter het woonhuis zoveel mogelijk te sparen. Daarnaast is het van belang dat de werkzaamheden van de dijkverzwaring zo min mogelijk overlast veroorzaken voor indiener.	Er worden problemen verwacht met het overhangen van bomen boven de beheerstrook. Deze dienen mogelijk teruggesnoeid te worden om de beheerstrook vrij te maken. Het waterschap zal zoveel als mogelijk de bomen en struiken achter het woonhuis sparen. Bij het opstellen van het uitvoeringsplan is rekening gehouden met het zoveel mogelijk voorkomen van overlast van bouwverkeer. Zo is er een fasering opgesteld, waarin de dijkversterkingswerkzaamheden zijn opgedeeld in verschillende clusters. Het benodigde materieel wordt zoveel mogelijk via het water aangevoerd. Per cluster is er één loslocatie opgenomen in het uitvoeringsplan. Hiermee concentreren de werkzaamheden zich op meerdere kleinere locaties langs de dijk in plaats van op één centrale locatie en wordt het aantal transportbewegingen langs/over de dijk tot een minimum beperkt. Woningen bevinden zich in de meeste gevallen binnendijks. Onder andere om de overlast voor aanwonenden zoveel mogelijk te beperken is, waar mogelijk, gekozen voor buitendijkse transportroutes.	geen aanpassing
006	a	Op een deel van de grond van indiener wil het Waterschap een zakelijk recht vestigen waardoor een aantal bomen verwijderd zouden worden. Indiener is van mening dat het kappen van de bomen geen optie is omdat er sprake is van een gemeentelijk monument. Daarnaast ontbreekt nut en noodzaak van het kappen van de bomen. Indiener wil dat de aannemer ter plekke de situatie inventariseert en de mogelijkheden bekijkt.	De damwand is op deze locatie omhoog geplaatst richting de kruin. De aanwezige bomen (Italiaanse populieren) kunnen hierdoor behouden blijven, met uitzondering van een enkele boom in de oprit welke op eigendom staat van het waterschap. Het zakelijk recht dat hier van toepassing was vervalt, omdat uit een nadere beschouwing is gebleken dat een zakelijk recht hier niet nodig is voor het borgen van de hoogwaterveiligheid. Het ontwerp op deze locatie is aangepast.	ontwerptekeningen, landschapsplan en grondplantekeningen
006	b	Indiener wil zeggenschap in welk materiaal aan verharding er op de inrit wordt aangewend. Daarnaast is indiener van mening dat het waterschap garant moet staan voor een goede afwerking van de inrit, rekening houdend met inklinken van de nieuw op te brengen laag. In verband met de verkeersveiligheid moet de inrit bij de aantakking op de openbare weg worden verbreed.	Op deze locatie bevat het ontwerp een lichte asverlegging buitenwaarts en wordt er een damwandconstructie geplaatst. De oprit blijft, net als in de huidige situatie, in halfverharding. De oprit wordt niet afgegraven en alleen aangepast binnen de scopegrens. Wel wordt er voor het plaatsen van de damwandconstructie een sleuf gegraven in de oprit. Deze wordt onder de daarvoor geldende voorwaarden weer opgevuld en verdicht, waarmee verzakken niet aannemelijk is. Door de lichte asverlegging buitenwaarts en de bolle vorm wordt de oprit veiliger dan in de huidige situatie.	geen aanpassing
006	c	Indiener maakt zich zorgen om de hemelwaterafvoer op het perceel en het ontstaan van kwelwater. Door de dijkversterking komt de woning van indiener in een “badkuip” te liggen. Indiener is van mening dat het	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij de thema’s ‘kwel’ en ‘wateroverlast door hemelwater’.	geen aanpassing

		waterschap, in overleg met indiener, goede voorzieningen moet treffen voor een goede waterafvoer en het tegengaan van kwelwater.		
006	d	Indiener is van mening dat de tijdens de werkzaamheden aangevoerde grond schoon moet zijn, voorzien is van analyses, en de classificatie heeft dat de grond geschikt is voor het houden van een moestuin. Na de werkzaamheden wil indiener zelf grondmonsters verrichten om te controleren of de grond aan voornoemde voldoet. Indiener geeft aan dat de grond weer afgevoerd dient te worden en schone grond opgebracht moet worden wanneer de resultaten van de grondmonsters negatief zijn.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Kwaliteit aangevoerde grond'. Daarbij wordt opgemerkt dat grond van klasse Achtergrondwaarde geschikt is voor een moestuin.	geen aanpassing
007	a	Indiener stelt dat het woongenot in ernstige mate wordt aangetast omdat de dijk dichter bij de woning komt te liggen en er beeldbepalende bomen worden gekapt. Indiener zou graag zien dat de bomen gespaard kunnen blijven en dat het ruimtebeslag op de eigendommen van indiener minder wordt.	In voorgaande fasen is met behulp van het afweegkader een keuze gemaakt voor een voorkeursoplossing bestaande uit een dijkversterking in grond met een verticale maatregel tegen piping. Daarbij zijn ook een groot aantal bijzondere locaties genoemd waar een andere oplossing nodig is dan de basisuitwerking van het Voorkeursalternatief. Waaldijk 31, 30 en 28 zijn aangemerkt als maatwerklocatie met behoud monument op nr. 28 en overige woningen. Deze keuze is beschreven in de Nota Voorkeursalternatief. Van daaruit is het ontwerp verder uitgewerkt. In het ontwerp Projectplan Waterwet wordt maximaal rekening gehouden met de belangen van indiener. Het beoogde ruimtebeslag is noodzakelijk om de veiligheid van de dijk te garanderen. Door het plaatsen van een constructie kan de woning behouden blijven. Wel is er nog ruimtebeslag op de tuin. In het MER is ruimtebeslag op tuinen beoordeeld als een negatief effect op woonkwaliteit. Een aantal bomen op het perceel liggen binnen het ruimtebeslag van de nieuwe dijk en een aantal op de rand van de werkstrook. Bij het maken van het Uitvoeringsontwerp wordt bepaald of (een deel van) deze bomen alsnog behouden kunnen blijven. De grond die aangekocht of gebruikt dient te worden, wordt door taxateurs met de grondeigenaar besproken. Vervolgens wordt een schriftelijk advies opgesteld over de schadeloosstelling. Na dit advies gaat de taxateur namens Waterschap Rivierenland de onderhandelingen met de eigenaar voeren over de schadeloosstelling.	geen aanpassing

007	b	Indiener maakt zich zorgen over de hemelwaterafvoer en het ontstaan van kwelwater aangezien de dijk dichter bij de woning van indiener komt te liggen. Indiener is van mening dat het waterschap, in overleg met indiener, goede voorzieningen moet treffen voor een goede waterafvoer en het tegengaan van kwelwater.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij de thema's 'kwel' en 'wateroverlast door hemelwater'.	geen aanpassing
007	c	Indiener maakt zich zorgen om het ontstaan van schade door trillingen als gevolg van het aanbrengen van een damwand. Indiener stelt dat het waterschap een 0-meting en een 1-meting dient te verrichten. Eventuele schade als gevolg van de werkzaamheden dient door het waterschap te worden vergoed.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Schade door trillingen'.	geen aanpassing
007	d	Indiener is van mening dat de tijdens de werkzaamheden aangevoerde grond schoon moet zijn, voorzien is van analyses, en de classificatie heeft dat de grond geschikt is voor het houden van een moestuin. Na de werkzaamheden wil indiener zelf grondmonsters verrichten om te controleren of de grond aan voornoemde voldoet. Indiener geeft aan dat de grond weer afgevoerd dient te worden en schone grond opgebracht moet worden wanneer de resultaten van de grondmonsters negatief zijn.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Kwaliteit aangevoerde grond'. Daarbij wordt opgemerkt dat grond van klasse Achtergrondwaarde geschikt is voor een moestuin.	geen aanpassing
007	e	Indiener geeft aan dat de bereikbaarheid van de woning te allen tijde geborgd moet worden in verband met het beroep van indiener. In verband met een goede bereikbaarheid van de woning is het van belang dat de inrit wordt gespiegeld met de inrit van de buurman aan de westzijde van het perceel.	Uitgangspunt is dat de bereikbaarheid van woningen aan de dijk tijdens de uitvoering te allen tijde geborgd is. Een specifieke reistijd kan door het waterschap niet gegarandeerd worden. In overleg met indiener worden tijdelijke bereikbaarheidsvoorzieningen getroffen. Dit wordt door de Betuwse Waard uitgewerkt in het plan Tijdelijke bereikbaarheid en Werkplan verkeersmaatregelen welke voorafgaand aan de uitvoering met indiener worden gedeeld. Het spiegelen van de oprit is geen onderdeel van de dijkversterking. De buurman van indiener is initiatiefnemer van het spiegelen van de oprit in verband met de bereikbaarheid van zijn bedrijf met groot transport. De wens voor het spiegelen van de oprit is bij ons bekend en zal in samenwerking met de initiatiefnemer verder worden uitgewerkt. De initiatiefnemer is daarbij aan zet en vraagt zelf de benodigde vergunningen aan. Het waterschap staat	uitvoeringsplan

			open om, samen met initiatiefnemer, eventuele synergievoordelen te realiseren die kunnen ontstaan door de dijkversterking en het spiegelen van de oprit in gezamenlijkheid uit te voeren.	
007	f	Indiener geeft aan dat hij momenteel, conform de huidige eisen van het Waterschap, het recht van gebruik van het dijklichaam heeft om hier schapen te weiden.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Gebruik van waterschapseigendommen'.	geen aanpassing
008	a	Indiener is van mening dat het een gemiste kans is dat het Ontwerp Projectplan dijkversterking Wolferen-Sprok niet voorziet in maatregelen die zorgen voor het vasthouden van water bij droogte. Het zou de veiligheid en kwaliteitswaarborg van de dijk vergroten indien onderzoek wordt gedaan naar het effect van droogte op de bodem van bebouwde percelen binnen de dijkberm of dijktalud. Indiener is van mening dat er een onderzoek van de bodem op bebouwde percelen moet plaatsvinden om een volledig beeld van de bodem in de dijkberm of bermtalud te krijgen. Indiener wil dan ook graag dat het waterschap in elk geval onderzoek doet naar de toestand van de ondergrond van zijn/haar perceel en meedenkt in een oplossing om verdere verzakking van het huis tegen te gaan.	Waterschap Rivierenland borgt met dit project de hoogwaterveiligheid. Grondwaterstanden en beheer valt niet direct binnen de scope van de dijkversterking. Als project hebben we zelfs het uitgangspunt geen effect te mogen hebben op grondwater. Daarom is het waterschap ook niet verantwoordelijk voor de schade die aan de woning ontstaat als gevolg van algemene klimaatproblematiek. Er zullen dus tijdens dit project ook geen maatregelen worden genomen om bijvoorbeeld de woning te fixeren, tegen schade die niet ontstaat door werkzaamheden ten behoeve van de dijkversterking.	geen aanpassing
009	a	Indiener wijst op discrepanties tussen de stukken. In het factsheet buitenplaats Oosterhout staat op blz. 9 dat de beheerstrook tussen de 5 en 8 meter bedraagt waar deze volgens indiener, conform met blz. 6, maximaal 4 meter zou moeten bedragen. Daarnaast gaan de grondplantekeningen	De beheerstrook ter plaatse van Buitenplaats Oosterhout is 4 meter met uitzondering van het deel ter hoogte van het Sterrebos. Daar blijft het huidige binnentalud behouden evenals de bestaande beheerstrook. Om de waarde van het Rijksmonument te behouden is langs de gehele Buitenplaats gekozen voor een constructie. Dit is beschreven in het PpWw en MER waarin ook de effecten van een constructie langs de gehele Buitenplaats zijn beoordeeld. Dit is onbedoeld	Grondplankaarten

		in het projectplan waterwet nog uit van de grondvariant, in plaats van een constructie zodat het ruimtebeslag aanzienlijk kleiner is.	niet verwerkt in de grondplankaarten. Bovenstaande punten zijn aangepast op de grondplankaarten bij het Projectplan Waterwet.	
009	b	Indiener geeft aan dat er in de loop van het project meekoppelkansen zijn besproken en in principe akkoord zijn bevonden: - nieuw hek bij ingang Buitenplaats vanaf dijk en aanheling oprijlaan aan dijkweg, noodzakelijk door verhoging dijk - het opnieuw bestraten, ophogen en minder steil maken van op-/afrit aan de Oostzijde waardoor deze geschikt wordt voor landbouwmachines.	Wat betreft de het hek bij de ingang van de Buitenplaats: In het ontwerpproces is met indiener gesproken over de inpassing van de dijkversterkingsmaatregelen op het landgoed. Om de waarde van het Rijksmonument zoveel mogelijk te kunnen behouden, is gekozen voor een constructie langs de Buitenplaats. Ter hoogte van het Sterrenbos blijft het huidige binnentalud behouden. Wel is er 30 cm ophoging nodig en een vloeiende aansluiting op de oprijlaan. Het lijkt onvermijdelijk dat de poort hiervoor tijdelijk weggehaald en daarna weer teruggeplaatst moet worden. Daar draagt het waterschap zorg voor. Indien indiener een andersoortige poort wenst dan gaat het waterschap graag met indiener in gesprek over hoe we dat in samenwerking mogelijk kunnen maken. Wat betreft de oprit aan de oostzijde: de huidige oprit lijkt al geschikt voor landbouwvoertuigen. Het materiaalgebruik van op-/afritten is geen onderdeel van het Projectplan Waterwet en wordt in het Uitvoeringsontwerp bepaald in overleg met indiener. De geschiktheid van de oprit voor landbouwvoertuigen nemen we daarin mee.	geen aanpassing
010	a	Ten behoeve van de aanleg van kabels en leidingen wordt er een zakelijk recht gevestigd op de eigendommen van indiener. Indiener verzoekt het tracé van Liander iets in oostelijke richting te laten verleggen, zodat de aanwezige schuilhut behouden kan blijven. Indiener is van mening dat de schuilhut van essentiële meerwaarde is voor de gebruiksmogelijkheden van onderhavige percelen grond.	Met de beheerder van de kabels en leidingen die in de door u aangegeven verlegstrook gelegd worden, zal nadere afstemming plaatsvinden. Uitganspunt is dat het tracé wordt aangepast met behoud van de schuilhut. Kaarten met verlegtracés van kabels en leidingen zijn toegevoegd als bijlage bij het PpWw. Daarop is te zien dat het verlegtracé buiten de locatie van de schuilhut ligt.	PpWw
010	b	Indiener is van mening dat de tijdens de werkzaamheden aangevoerde grond schoon moet zijn, voorzien is van analyses, en de classificatie heeft dat de grond geschikt is voor beweiden van dieren. Na de werkzaamheden wil indiener zelf grondmonsters verrichten om te controleren of de grond aan voornoemde voldoet. Indiener geeft aan dat de grond weer afgevoerd dient te worden en schone	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Kwaliteit aangevoerde grond’. Daarbij wordt opgemerkt dat grond van klasse Achtergrondwaarde geschikt is voor het beweiden van dieren.	geen aanpassing

		grond opgebracht moet worden wanneer de resultaten van de grondmonsters negatief zijn.		
010	c	Indiener geeft aan dat hij momenteel, conform de huidige eisen van het Waterschap, het recht van gebruik van het dijklichaam heeft om hier schapen te weiden.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Gebruik van waterschapseigendommen',	geen aanpassing
010	d	Indiener vraagt de grond tussen het talud van de dijk en de houtwal zodanig op te hogen met schone grond om zodoende een waterhuishouding van deze percelen te realiseren. In de nieuwe situatie ontstaat een laagte (als het ware een badkuip) welke gepaard gaat met veel wateroverlast. Hierdoor wordt het houden van dieren op het weiland moeilijker dan wel onmogelijk gemaakt. Indiener wil op korte termijn een afspraak om de situatie te aanschouwen en in kaart te brengen.	In de dwarsprofielen is zichtbaar dat er een dieper stuk aanwezig is op het perceel. De beoogde berm geeft een lichte ophoging van een deel van het perceel. Op dit moment is het niet de verwachting dat dit leidt tot extra wateroverlast op de lagere delen. De afwatering en waterhuishouding van de percelen is nog niet uitgewerkt in het Projectplan Waterwet. De reden hiervan is dat het modelleren van hemelwaterafvoer en infiltratie niet mogelijk is, er spelen te veel factoren een rol. Voor een doeltreffende inpassing van voorzieningen om hemelwateroverlast te voorkomen moet tijdens de uitvoeringsfase worden gekeken of en waar problemen ontstaan. Uit ervaring blijkt dat eventuele voorzieningen om wateroverlast te voorkomen het meest doeltreffend zijn wanneer zij worden genomen tijdens de uitvoeringsfase. Dit voorkomt dat er later in het proces alsnog voorzieningen moeten worden aangepast. In overleg met de perceeleigenaar zal een keuze worden gemaakt voor de voorzieningen. Voor de start van de uitvoering treedt het waterschap in overleg met indiener/perceeleigenaars. Tijdens de uitvoering wordt de exacte uitvoering bepaald.	geen aanpassing
010	e	Indiener is van mening dat er een 0-meting en een 1-meting moet worden verricht, in verband met kwelwater dat de woning mogelijk kan bereiken. In het geval er kwelater in de woning optreedt moet het waterschap voorzieningen treffen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'kwel'.	geen aanpassing
011	a	Indiener verzoekt de in artikel 11.1 sub a voor de leiding opgenomen specifieke gegevens omtrent de druk en diameter niet op te nemen binnen de planregels. Hierdoor hoeft bij een eventuele wijziging geen nieuwe	Het door indiener aangedragen artikel 'Dubbelbestemming Leiding-Gas' is (grotendeels) overgenomen in het bestemmingsplan. Hiermee is het door indiener ingebrachte punt verwerkt.	Bestemmingsplan Overbetuwe

		bestemmingsplanprocedure gevolgd te worden en is de kans dat er fouten in de bestemmingsomschrijving staan kleiner.		
011	b	Indiener verzoekt een bepaling op te nemen zodat de dubbelbestemming 'Leiding-Gas' bij samenvallen met andere bestemmingen voorrang krijgt. In het bestemmingsplan valt de dubbelbestemming 'leiding-gas' samen met meerdere andere bestemmingen. Hiervoor dient onderling een rangorde aangegeven te worden. Gezien de veiligheidsaspecten die gelden om een veilige ligging van de gastransportleiding te waarborgen wordt verzocht om een bepaling op te nemen, zodat de dubbelbestemming 'Leiding-Gas' voorrang krijgt: "De regels van deze dubbelbestemming gelden primair ten opzichte van de regels van iedere andere bestemming, waarmee deze dubbelbestemming samenvalt." Indiener geeft aan dat het eenvoudiger kan zijn om het hele artikel 6 Leiding-Gas te vervangen door het standaard artikel Leiding-Gas wat Gasunie zelf hanteert en de voorkeur heeft van indiener. Indiener verzoekt de beoogde wijzigingen eerst voor te leggen aan indiener voordat wordt overgegaan tot vaststelling van het onderhavige plan.	Het artikel 6 Leiding-Gas in het bestemmingsplan Overbetuwe is vervangen door het artikel Dubbelbestemming Leiding-Gas welke indiener heeft aangedragen, met uitzondering van de daarin opgenomen Voorrangsbepaling. In verband met de hoogwaterveiligheid is met de gemeente Overbetuwe afgestemd dat de dubbelbestemming Waterstaat-Waterkering en Waterstaat-Waterstaatkundige functie voorrang heeft boven de dubbelbestemming Leiding-Gas. Daarnaast is het artikel zodanig aangepast dat de dubbelbestemming Leiding-Gas wel boven de overige dubbelbestemmingen gaat. De gemeente Overbetuwe ziet geen aanleiding om dit voor vaststelling van het bestemmingsplan aan indiener voor te leggen. Dat gebeurt met andere zienswijzen van andere indieners ook niet.	Bestemmingsplan Overbetuwe
011	c	Indiener heeft een aantal bezwaren in de artikelen 11.3 en 11.4. van het ontwerpbestemmingsplan Buitengebied, dijkversterking Wolferen-Sprok van de gemeente Overbetuwe.	Het door indiener aangedragen artikel 'Dubbelbestemming Leiding-Gas' is (grotendeels) overgenomen in het bestemmingsplan. Hiermee zijn de door indiener ingebrachte punten verwerkt.	Bestemmingsplan Overbetuwe

012	Indiener maakt bezwaar tegen de kap van platanen langs de toegangsweg van zijn/haar perceel. Indiener geeft aan dat er weinig of geen ingrepen nodig zijn om de bomen te behouden, extra aarde over hun wortels zullen ze wel overleven en de aannemer heeft meer dan genoeg ruimte om tussen de platanen door te rijden. Daarnaast geeft indiener aan dat dat de bomen de entree tot het landgoed de Danenberg markeren en de toegangsweg hiertoe flankeren, hierdoor hebben ze een historische en landschappelijke functie. Ook hebben de bomen ook een belangrijke natuurlijke functie, veel roofvogels kiezen de boomtoppen van de platanen als buitendijkse uitkijkpunten over de weilanden rondom.	De bomen waar indiener op doelt zijn beeldbepalende bomen zonder status. De bomen staan langs een oprit waar een stabiliteitsberm aangelegd wordt. Daartoe wordt rond de grond rond de bomen met circa 60 cm opgehoogd. Bij het maken van het Uitvoeringsontwerp wordt bepaald of deze bomen alsnog behouden kunnen blijven. Met een bomenspecialist is gekeken wat het effect is op de bomen. Het is de intentie van het waterschap om de bomen te behouden. Of dit daadwerkelijk lukt kan niet gegarandeerd worden.	geen aanpassing
013	In het ontwerpproces is het niet mogelijk gebleken om de woning aan de Waaldijk 42 te sparen. De woning moet daarom gesloopt worden. Ter compensatie hiervan is afgesproken dat de woning op een andere locatie, iets verder van de dijk af en op hetzelfde perceel, herbouwd mag worden. De woning is wegbestemd in het ontwerpbestemmingsplan en in de toelichting is reeds rekening gehouden met het verplaatsen van de woning. Er is echter geen nieuwe locatie opgenomen waar de nieuwe woning herbouwd mag worden. Indiener verzoekt om de locatie voor de herbouw van de woning van mevrouw van Heumen op te nemen in het onderhavige bestemmingsplan 'Buitengebied, dijkversterking Wolferen-Sprok. Daarnaast wordt verzocht om alle andere mogelijk benodigde besluiten ten behoeven van de bouw van de woning zeker te stellen. Indiener gaat er van uit dat de nieuwe woning	In het ontwerpproces is het niet mogelijk gebleken om de woning aan de Waaldijk 42/43 te sparen. De woning moet daarom gesloopt worden. Ter compensatie hiervan is afgesproken dat de woning op een andere locatie, iets verder van de dijk af en op hetzelfde perceel, herbouwd mag worden. De bestemmingsplanprocedure voor de Waaldijk 42/43 is losgekoppeld van de bestemmingsplanprocedure voor de Dijkversterking. Dit om het bestemmingsplan voor de Waaldijk 42/43 vast te kunnen stellen vóór vaststelling van het bestemmingsplan voor de Dijkversterking. Vanwege de losgekoppelde bestemmingsplanprocedure zijn de percelen van Waaldijk 42/43 niet meer opgenomen in het bestemmingsplan voor de Dijkversterking. Binnen het bestemmingsplan voor de Dijkversterking wordt de woning aan de Waaldijk 42/43 niet wegbestemd. De Verbeelding is hierop aangepast. Het waterschap, de gemeente Overbetuwe en mevrouw Tiem zijn in gesprek over het planologisch mogelijk maken van de herbouw van de woning. De intentie is dat het bestemmingsplan voor de Waaldijk 42/43 eerder vastgesteld wordt dan het bestemmingsplan voor de Dijkversterking.	Bestemmings-plan Overbetuwe

		in minimaal dezelfde maten en omvang als de bestaande woning gebouwd mag worden.		
014	a	Indiener verzoekt de geplande langsconstructie aan te laten sluiten op de constructie ernaast. Indiener verwacht dat er hierdoor minder kwel zal ontstaan bij de woning van indiener en het ruimtebeslag minder zal zijn.	Uit de pipinganalyse is gebleken dat langs het gehele perceel een pipingopgave is. Ter hoogte van dijkpaal DD 229 stond al een kunststof damwand op de ontwerptekeningen om piping tegen te gaan. Deze kunststof damwand is in de nieuwe ontwerptekeningen doorgetrokken in oostelijke richting tot ongeveer de eerstvolgende oprit. De kunststofdamwand sluit aan op de stalen damwand die ter hoogte van DD 228 in het ontwerp zit. De grondoplossing op het betreffende perceel, zoals deze op de ontwerptekeningen bij het ontwerp Projectplan Waterwet stond, is ongewijzigd. Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'kwel'.	ontwerpteken-ingen, landschaps-plan en grondplantekeni ngen
014	b	Indiener geeft aan dat het waterschap een impactanalyse heeft gedaan met betrekking tot de impact van de dijkverzwaring. Hierin zou benoemd zijn dat het waterschap aanvullende maatregelen bij indiener zou moeten treffen om het water bij indiener af te voeren. Indiener verzoekt de impactanalyse aan hem/haar ter hand te stellen.	De door indiener genoemde impactanalyse betreft een vroegtijdige raakvlakkenanalyse die normaalgesproken pas in de uitvoeringsfase plaatsvindt. Uit deze analyse is naar voren gekomen dat op het perceel van indiener aandacht nodig is voor hemelwateroverlast. De impactanalyse betreft een intern werkdocument en is geen onderdeel van deze terinzagelegging. We bespreken de resultaten van de impactanalyse graag met u in een persoonlijk gesprek.	geen aanpassing

014	c	Indiener maakt zich zorgen in geval van grote hoeveelheden hemelwater in een kort tijdsbestek. Door de plannen komt de woning van indiener als het ware in een badkuip terecht. Indiener meent dat het van belang is dat hier, in overleg met indiener, door het waterschap goede voorzieningen worden getroffen. Van belang hierbij is dat de aanwezige sloot gehandhaafd blijft en (indien nodig) verbeterd wordt om het overtollige water af te kunnen voeren.	De dijkversterking mag geen negatief effect hebben op het functioneren van het watersysteem, waaronder de sloot. In het uitvoeringsontwerp doen we een nadere beschouwing van de effecten op het watersysteem in relatie tot de afvoer van hemelwater. Daarbij bekijken we ook of een eventuele aanpassing van de sloot nodig is. Voor een algemene toelichting op hoe in het project omgegaan wordt met de gevolgen van hemelwateroverlast verwijzen we naar het antwoord bij het thema wateroverlast door hemelwater.	geen aanpassing
014	d	Indiener is van mening dat de tijdens de werkzaamheden aangevoerde grond schoon moet zijn, voorzien is van analyses, en de classificatie heeft dat de grond geschikt is voor het houden van een moestuin. Na de werkzaamheden wil indiener zelf grondmonsters verrichten om te controleren of de grond aan voornoemde voldoet. Indiener geeft aan dat de grond weer afgevoerd dient te worden en schone grond opgebracht moet worden wanneer de resultaten van de grondmonsters negatief zijn.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Kwaliteit aangevoerde grond’. Daarbij wordt opgemerkt dat grond van klasse Achtergrondwaarde geschikt is voor een moestuin.	geen aanpassing

015	a	Indiener is het niet eens met het gekozen voorkeursalternatief en de maatwerkoplossing voor de dijk bij zijn/haar perceel en in de bocht van de dijk bij het perceel. Indiener is van mening dat niet is gebleken dat het voorkeursalternatief de juiste en goedkoopste/meest kostenefficiënte oplossing is. Indiener verzoekt inzage te verstrekken in de onderliggende stukken. Volgens indiener is onvoldoende gemotiveerd waarom de damwand niet wordt doorgetrokken voor een groter deel aan weerszijden van het perceel en er toch gekozen wordt voor een grondoplossing, terwijl er wordt vermeld dat er sprake moet zijn van maatwerk op deze locatie. Indiener vindt het risico van het plan te groot. Er is te weinig ruimte bij de woning van indiener. Op 2 andere plaatsen in het dijkversterkingstraject (bij Rijksmonument in Dodewaard en Rijksmonument in Slijk-Ewijk) wordt de dijk naar buiten gelegd, zodat meer ruimte wordt gecreëerd. Er is niet onderbouwd waarom een dergelijke oplossing niet bij het perceel van de indiener kan worden toegepast.	Bij de dijkversterking moet het waterschap een afweging moet maken tussen persoonlijk belang en maatschappelijk belang. Deze belangen zijn nog wel eens tegenstrijdig. Het waterschap is verantwoordelijk voor de uiteindelijke keuze van het dijkversterkingsontwerp, die die altijd zeer zorgvuldig (en consequent) is gemaakt door alle belangen in de afweging mee te nemen. In het ontwerp Projectplan Waterwet wordt maximaal rekening gehouden met de belangen van indiener. In voorgaande fasen is met behulp van het afweegkader een keuze gemaakt voor een voorkeursoplossing bestaande uit een dijkversterking in grond met een verticale maatregel tegen piping. Daarbij zijn ook een groot aantal bijzondere locaties genoemd waar een andere oplossing nodig is dan de basisuitwerking van het Voorkeursalternatief (VKA). In de afweging is rekening gehouden met technische aspecten (doelbereik, robuustheid) effecten op de omgeving en kosten. Deze keuze is beschreven in de Nota Voorkeursalternatief. Deze is openbaar beschikbaar. Met het Voorkeursalternatief als basis is het dijkversterkingsontwerp nader uitgewerkt. De woning van indiener is bij het VKA aangemerkt als maatwerklocatie met behoud monument in combinatie met onderzoek naar beperkte verlegging binnenwaarts. Daarin geldt dat alleen de woning aangemerkt is als Rijksmonument. Wel heeft het erfensemble landschappelijke waarde, wat ook vermeld is in het landschapsplan. De gronden aan weerszijden van het perceel zijn in het Voorkeursalternatief geen onderdeel van de maatwerklocatie. Daar geldt de grondoplossing met verticale pipingmaatregel als basis voor de uitwerking van het dijkversterkingsontwerp. Bij het uitwerken van de maatwerklocatie is onderzocht of een gedeeltelijke buitendijkse versterking mogelijk is. Deze oplossing is afgevallen, vanwege de ligging van het Natura 2000-gebied buitendijks en de richtlijnen vanuit het Rivierkundig beoordelingskader. Op de locaties die indiener noemt was een gedeeltelijke buitendijkse versterking noodzakelijk om het monument te kunnen behouden. Dat is ter hoogte van het perceel van indiener niet het geval. Met het uitgewerkte dijkversterkingsontwerp, zoals beschreven in het Projectplan Waterwet, blijft de woning gespaard en het Rijksmonument behouden. Het uitwerken van de maatwerklocatie heeft geresulteerd in een damwand langs het perceel van indiener. Er is dus niet alleen gekozen voor een damwand om het Rijksmonument en tevens woning te sparen, maar ook om de landschappelijke waarde van het erfensemble te behouden. Daarnaast is op deze locatie afgeweken van het overslagdebiet van 10 l/m/s, waardoor een steiler talud mogelijk is en gelden er voor het beheer minder strenge eisen. Hiervoor is gekozen om de woning (Rijksmonument) en de waarde van het erfensemble zoveel mogelijk te behouden. Met de gekozen oplossing is het ruimtebeslag op het perceel	geen aanpassing

			van indiener geminimaliseerd tot datgene wat strikt noodzakelijk is ten behoeve van het bereiken van de waterveiligheid. De gronden aan weerszijden van het perceel betreffen meer open gebied. Hier geldt het basis voorkeursalternatief van de binnenwaartse grondoplossing met verticale pipingmaatregel als uitgangspunt voor het ontwerp. Gedurende het ontwerpproces bleek het mogelijk om dit binnen de gestelde kaders en conform de vastgestelde ontwerpuitgangspunten uit te werken. Er was daarom geen aanleiding om een andere oplossing uit te werken. De bermen zijn flauw aflopend waardoor het Waaldijkprofiel behouden blijft en medegebruik op de berm mogelijk is. De huidige gebruikswaarde van het perceel kan daarmee grotendeels behouden blijven. Conform de Visie en Uitgangspunten Ruimtelijke Kwaliteit wordt bij overgangen tussen berm en constructie zoveel mogelijk gebruik gemaakt van landschappelijke aanleidingen of vloeiend vormgegeven waardoor deze visueel nauwelijks zichtbaar zijn. Ter hoogte van het perceel van indiener is de oprit een dergelijke landschappelijke aanleiding.	
015	b	Indiener wil graag duidelijk vastgelegd zien dat de bomen op het perceel daadwerkelijk behouden blijven. Uit de MER volgt dat de maatwerklocatie gaat om een monument en dat de woning, het erf, bomen op het perceel, de waterput en de boomgaard behouden moeten blijven. Dat laatste wordt in een nieuw document in twijfel getrokken, waaruit volgt dat de bomen toch niet behouden blijven.	De aanwijzing tot Rijksmonument betreft alleen het gebouw. De locatie betreft geen gemeentelijk monument. Het erf, de bomen op het perceel, de waterput en de boomgaard zijn niet opgenomen in de aanwijzing tot Rijksmonument en zijn dus niet als zodanig beschermd. Wel heeft het erfensemble landschappelijke waarde, wat ook vermeld is in het landschapsplan. In het ontwerp is daarom gekozen voor een damwand langs het gehele perceel, zoals ook weergegeven in de overzichtskaarten bij het Projectplan Waterwet. Een aantal bomen op het perceel van indiener vallen binnen de werkgrens van de dijkversterking. Bij het maken van het Uitvoeringsontwerp wordt bepaald of (een deel van) deze bomen alsnog behouden kunnen blijven.	geen aanpassing

			Zoals beschreven in het antwoord op 015a is het ruimtebeslag op het perceel van indiener geminimaliseerd tot datgene wat strikt noodzakelijk is ten behoeve van het bereiken van de waterveiligheid. De gronden aan weerszijden van het perceel betreffen meer open gebied. Hier geldt het basis voorkeursalternatief van de binnenwaartse grondoplossing met verticale pipingmaatregel als uitgangspunt voor het ontwerp. Gedurende het ontwerpproces bleek het ook mogelijk om dit binnen de gestelde kaders en conform de vastgestelde ontwerpuitgangspunten uit te werken. Er was daarom geen aanleiding om een andere oplossing uit te werken. In het MER zijn zowel de effecten op het Rijksmonument als de effecten op woonkwaliteit beoordeeld. Voor woonkwaliteit is een beoordeling gedaan voor het dijktraject als geheel. De Rijksmonumenten zijn individueel beoordeeld binnen het MER thema Erfgoed.	
015	c	Indiener is van mening dat onterecht geen rekening gehouden wordt met de aanzienlijke verlaging van de woonkwaliteit door de omsluiting van het perceel door een verhoging en uitbreiding van de dijk met een grondoplossing. In de MER wordt vermeld dat er geen gevolg bestaat voor de beleefde, fysieke en inhoudelijke kwaliteit. Verder wordt vermeld dat er geen sprake is van ruimtebeslag op de gebouwen en nauwelijks op de erven. Tevens wordt aangehaald dat sprake is van extra ruimtebeslag op deze locatie. Dat betekent dat er sprake is van een verslechtering van de woonkwaliteit en een negatief effect op de woonfunctie. Er is sprake van kwaliteitsverlies in de tuin en een negatief effect op de gebruikswaarde van het perceel. Niet wordt gemotiveerd waarom dit geoorloofd zou zijn terwijl er andere oplossingen, zoals het doortrekken van de damwand, mogelijk zijn.	Voor wat betreft het aspect woonkwaliteit is in het MER beoordeeld (paragraaf 6.10) dat de dijkversterking een negatief effect heeft. Daarin wordt aangegeven dat de woonkwaliteit met name beïnvloed wordt door het ruimtebeslag van de dijkversterking in tuinen. Op het perceel van indiener is het ruimtebeslag zoveel mogelijk beperkt door een damwand langs het gehele perceel te plaatsen en daarmee de landschappelijke waarde van het erfensemble en de tuin te behouden. Door het beperken van het ruimtebeslag en het toestaan van medegebruik op de berm worden de effecten op woonkwaliteit gemitigeerd en gecompenseerd. Desondanks is er sprake van een permanent negatief effect omdat de tuinen kleiner worden en er beperkingen gelden op het gebruik van gronden waar een zakelijk recht op wordt gevestigd. De woning van indiener is een Rijksmonument. De bescherming geldt alleen het gebouw. Ruimtebeslag op het perceel, betekent niet automatisch een gevolg voor de monumentale waarde. In het MER is beoordeeld dat de dijkversterking geen gevolg heeft voor de beleefde, fysieke en inhoudelijke kwaliteit van het Rijksmonument. Bij de dijkversterking moet het waterschap een afweging moet maken tussen persoonlijk belang en maatschappelijk belang. Deze belangen zijn nog wel eens tegenstrijdig. Het waterschap is verantwoordelijk voor de uiteindelijke keuze van het dijkversterkingsontwerp, die altijd zeer zorgvuldig (en consequent) is gemaakt door alle belangen in de afweging mee te nemen.	geen aanpassing
015	d	Indiener is van mening dat een soort badkuipconstructie bij hun woning wordt gecreëerd. De motivatie dat er geen sprake is van een verhoogd risico ten aanzien van kwelwater ontbreekt.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘kwel’.	geen aanpassing

015	f	Indiener is van mening dat in het plan en de MER alleen gekeken wordt naar de effecten van een hogere waterstand, extreem weer wordt niet meegenomen. Het talud komt nu dichterbij de woning en neemt regenwater mee richting het perceel van de indiener. Met name wanneer er nog geen gras groeit op het talud zal hiervan sprake zijn.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'wateroverlast door hemelwater'.	geen aanpassing
015	g	Indiener stelt dat in de stukken en de MER geen rekening gehouden wordt met de aanvoer van mogelijk verontreinigde grond bij de grondophoging. De kwaliteit van de grond kan volgens indiener niet door het waterschap worden gegarandeerd.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Kwaliteit aangevoerde grond'.	geen aanpassing
015	h	Indiener vindt het onverstandig dat in de Loenense Buitenpolder geen harde bekleding terugkomt. De huidige buitendijkse basaltonbekleding op hun dijkdeel houdt nu heel goed het water vast bij het vollopen van de uiterwaarden. Indiener pleit voor het behoud van de basaltonkbekleding. Ook bij Loenense Buitenpolder wordt hier namelijk het buitendijkse talud niet aangepast.	Uitgangspunt is dat de harde bekleding behouden blijft en/of terugkomt indien in de huidige situatie sprake is van een harde bekleding. Ook in de nieuwe situatie is er dus weer een harde bekleding zoals dat nu ook is.	geen aanpassing
015	i	Indiener maakt zich zorgen over de effecten van het inslaan van de damwanden op de fundering van de woning. Indiener pleit voor het aanbrengen van damwanden direct boven aan de dijk of beter nog versterken in de dijk. De dijk wordt verbreed en opnieuw geasfalteerd, waardoor de mogelijkheid er is om in de dijk te versterken. Ook is het dan niet nodig om een gedeelte van de grond te onteigenen, een zakelijk/tijdelijk recht te vestigen en een gedeelte aan te wijzen als beheerstrook.	In het ontwerpproces is onderzocht wat de meest optimale locatie is voor het aanbrengen van de damwand. Daarbij is rekening gehouden met onder andere het risico op schade door trilling en het borgen van de hoogwaterveiligheid. Wat betreft hoogwaterveiligheid geldt dat de constructie een stabiliserende functie van het binnentalud heeft. Vanuit dat perspectief heeft het de voorkeur dat de constructie laag in het talud wordt geplaatst. Voor trillingen geldt het volgende. Als de constructie lager in het talud wordt geplaatst, is er een kortere plank nodig dan wanneer de constructie in de kruin van de dijk geplaatst wordt. Hoe korter de plank, hoe minder kracht er nodig is om de plank in te brengen en hoe minder trillingen het aanbrengen veroorzaakt. Een hoge plaatsing, en daarmee langere plank en meer weerstand, zal uiteindelijk resulteren in meer trillingen en een grotere kans op schade. Ook vanuit dat perspectief is de gekozen locatie van de constructie optimaal om de trillingen tot de woning te beperken. Aanvullend wordt voor de beantwoording op dit punt	geen aanpassing

			verwezen naar de antwoorden per thema, specifiek het thema ‘Schade door trillingen’.	
015	j	Bij casus 14 is niet benoemd dat onteigening, vestigen van een zakelijk/tijdelijk recht en een beheerstrook nodig zijn, terwijl dit bij andere casussen wel wordt benoemd. Uit een tekening die indiener heeft ontvangen volgt dat sprake zal zijn van het onteigenen van grond, het vestigen van een zakelijk recht en het aanwijzen van een beheerstrook. Ten onrechte blijkt uit geen enkel ter inzage gelegd stuk dat dit is meegenomen in de keuze van de oplossing en het maatwerk. Indiener moet een deel van hun grond inleveren, terwijl eerder is vermeld dat om de tuin heen kan worden gewerkt. Niet is gemotiveerd waarom dat nu niet meer zou kunnen en waarom cliënten hun grond zouden moeten afstaan, dan wel in beheer moeten geven.	Aankoop van grond geschied conform het Eigendommenbeleid 2019 van Waterschap Rivierenland. Hierin is bepaald dat het waterschap die gronden in eigendom wenst te verwerven die nodig zijn voor het uitvoeren van de primaire taken. Waterveiligheid valt onder de primaire taken van het waterschap. Voor de dijk betekent dit dat het waterschap het zogeheten 'waterstaatswerk' in eigendom verwerft. Deze zone is van belang voor het uit kunnen voeren van een doelmatig beheer en inspecties door het waterschap aan het waterstaatswerk. De beheerstrook maakt onderdeel uit van het 'waterstaatswerk'. Los daarvan zal de beheerder na uitvoering van de dijkversterking waar nodig en wenselijk de afspraken ten aanzien van het onderhoud met bewoners opnieuw maken. Zie voor het Eigendommenbeleid 2019: https://www.waterschaprivierenland.nl/_flysystem/media/eigendommenbeleid-ab-27-september-2019.pdf Uit de Algemene wet bestuursrecht (Awb) volg dat in het beginsel overeenkomstig de beleidsregel moet worden beslist, tenzij dat gelet op de strekking van de beleidsregel (Eigendommenbeleid) en de onderliggende wettelijke regeling in het concrete geval niet nodig is en bovendien voor één of meer belanghebbenden gevolgen zou hebben, die onevenredig zouden zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen. Dit laatste wordt de inherente afwijkingsbevoegdheid genoemd (Artikel 4:84). Structurele afwijking van de beleidsregel verplicht echter tot het aanpassen van de beleidsregel. Dan kan geen gebruik worden gemaakt van deze afwijkingsbevoegdheid. Enkel in bijzondere omstandigheden waar het toepassen van de beleidsregel in een incidenteel geval leidt tot onevenredige schade voor een derde partij is afwijking van de beleidsregel mogelijk. Voor de dijk langs het perceel van indiener wordt geen reden gezien voor een uitzonderingspositie. Het gaat immers om een binnentalud met een grasbekleding die zal moeten worden onderhouden en worden geïnspecteerd door of namens WSRL. Daarom is een beheerstrook ook op deze locatie noodzakelijk.	geen aanpassing

015	k	Indiener geeft aan dat niet uit de stukken blijkt of de kosten van het opnieuw aanleggen van de tuin worden vergoed.	Indien er door toedoen van de werkzaamheden schade ontstaat, bijvoorbeeld schade aan de tuin, wordt deze door het waterschap geheel vergoed. De hoogte van de vergoeding wordt bepaald door een onafhankelijk schadedeskundige. De vergoeding voor het opnieuw aanleggen van de tuin wordt vergoed op basis van reconstructie op basis van volledige schadeloosstelling op basis van de Onteigeningswet	geen aanpassing
015	l	Uit pagina 37 van de MER volgt dat op die plaatsen waar binnendijkse omgevingswaarden een beheerstrook verhinderen, met de dijkbeheerder van het waterschap afstemming is geweest hoe een uitzondering gemaakt kan worden op de aanleg van een volwaardige beheer- en onderhoudsstrook. Onduidelijk is waarom dit niet zou gelden voor het perceel van indiener.	Zie voor het antwoord op dit punt de beantwoording bij 015j.	geen aanpassing
015	m	Indiener vraagt zich af waarom het ruimtebeslag in het MER van september 2020 afwijkt van het MER van april 2020. Er is geen sprake van een andere oplossing, maar het ruimtebeslag in de MER van september 2020 is wel anders/groter dan in het MER van april 2020.	Het MER van april waar indiener in de zienswijze naar verwijst betreft een conceptversie van het MER. De conceptversie van het MER is geen openbaar beschikbaar document. Wel is deze versie in onder andere de externe klankbordgroep gedeeld ter review. Het ruimtebeslag van het dijkversterkingsontwerp is in de loop van het ontwerpproces steeds verder geoptimaliseerd, waarbij het ruimtebeslag verkleind is. In de periode april t/m september zijn er kleine ontwerpaanpassingen doorgevoerd en kwaliteitscontroles uitgevoerd op de opgestelde documenten, waaronder het MER. Uit een nadere controle op het MER is een onnauwkeurigheid geconstateerd welke is gecorrigeerd.	geen aanpassing
015	n	In het document 'overzicht langsconstructie totaal in de tabel bij Waaldijk 13 wordt vermeld dat de damwand langer moet zijn in verband met de functie van het heavescherm. In geen stuk is dit uitgelegd en verder gemotiveerd. In de tabel staat ook dat het talud 1:3,5 is terwijl dit 1:3 moet zijn. De vermelde afstanden tot de teen en kruin kloppen niet met het ontwerp langsconstructie.	Het klopt dat er een inconsistentie is tussen het document 'overzicht langsconstructies' en het ontwerp. De ontwerptekeningen zijn aangepast zodat deze overeenkomen met het overzicht langsconstructies.	ontwerptekening en

015	o	Indiener geeft aan dat er op meerdere punten onduidelijkheid is over trillingvrij boren: - Er wordt aangegeven dat trillen nagenoeg niet voelbaar is bij toepassing van de silent trilmethodiek. Indiener vraagt zich af wat de uitslag is van de proef met deze methodiek. Indiener willen een rapportage hierover eerst bestuderen. - Op welke locatie trillingvrij geboord zal worden voor het plaatsen van een damwand. Er wordt vermeld dat op plekken waar tot 15 meter tussen het gebouw en de constructie bestaat, trillingvrij geboord zal worden. Dat zou bij 50 woningen het geval zijn. Wordt bij de afstand van 15 meter een woning bedoeld of het dichtstbijzijnde bouwwerk? Behoort de woning van indiener tot deze 50 woningen? Als de locaties voor trillingvrij boren bekend zijn dan dienen deze benoemd te worden. - als trillingvrij boren een goed alternatief is, waarom wordt dit dan niet overal toegepast? - overige alternatieven zijn niet benoemd en niet overwogen terwijl die er wel zijn.	Het toepassen van een silent piler is bedoeld voor trillingsarm inbrengen, dus bij belendingen die gevoelig zijn voor schade als gevolg van trillingen. De versie van het uitvoeringsplan behorend bij het ontwerp Projectplan Waterwet geeft aan dat het overschrijden van de maximale geluidsbelasting een reden kan zijn om een silent piler toe te passen. Daarbij wordt een afstand van 15 meter tussen woning en het trilblok genoemd. Het is echter geen gegeven dat bij alle woningen binnen een afstand van 15 meter tot het trilblok de methode van silent piler toegepast wordt. Aan deze methode kleven ook nadelen. Daarnaast is het met deze techniek niet altijd mogelijk om de damwanden op voldoende diepte aan te brengen. Een plank die niet op diepte komt en vervolgens geforceerd alsnog op diepte moet worden gebracht vergroot de kans op meer schade. De Betuwse Waard bekijkt daarom per locatie tijdens de uitvoering van de werkzaamheden welke methode op die locatie het meest geschikt is. Bij de keuze van een methodiek voor het aanbrengen van damwanden spelen verschillende factoren een rol, waaronder kans op schade en geluidsoverlast, beschikbare ruimte en kosten. In de uitvoeringswerkplannen wordt beschreven op basis waarvan de keuze voor het toepassen van een bepaalde methodiek op een specifieke locatie bepaald wordt. Het is op dit moment nog niet duidelijk welke methode op welke locatie toegepast wordt. Wanneer dit bekend is wordt daarover naar indiener toe gecommuniceerd. In het uitvoeringsplan is de betreffende passage over het gebruik van de silent piler aangepast, overeenkomstig dit antwoord. Er is geen proef uitgevoerd met het toepassen van een silent piler. Er is wel een heibaarheidspredictie uitgevoerd om te onderzoeken of een stalen damwand op de gewenste diepte in trilbaar is. De resultaten worden verwerkt in het Monitoringsplan Bebouwing. Daarnaast staat het antwoord op dit punt beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Aanbrengen damwanden’. Het is niet duidelijk welke overige alternatieven indiener bedoeld anders dan reeds in het antwoord op de zienswijze is toegelicht.	geen aanpassing
015	p	Indiener is van mening dat uit de stukken en de MER onvoldoende specifiek volgt hoe de werkzaamheden op zijn/haar perceel zullen plaatsvinden en welke maatregelen op dit perceel zullen worden genomen ter voorkoming van schade aan de bouwwerken, terwijl dit wel in de MER dient te worden opgenomen.	In het Projectplan Waterwet, MER en uitvoeringsplan is beschreven hoe de werkzaamheden voor de dijkversterking uitgevoerd worden als geheel. De precieze werkzaamheden voor het realiseren van de dijkversterking zijn niet per perceel uitgewerkt. Het Uitvoeringsontwerp met daarbij behorende uitvoeringsplanning moet nog gemaakt worden. In onder andere het Monitoringsplan bebouwing en werkplan constructies en pipingmaatregel wordt nog nader uitgewerkt welke werkzaamheden er op het perceel van indiener plaatsvinden en welke maatregelen genomen worden ter voorkoming van schade aan bouwwerken.	geen aanpassing

			Wat betreft het aanbrengen van damwanden en het voorkomen van schade geldt het volgende standaardantwoord aanbrengen damwanden	
015	q	Indiener stelt dat het risicoprofiel van zwaar negatief naar negatief is veranderd. Dat betekent dat indiener een taxatie door een eigen gekozen makelaar vooraf moeten doen. Deze taxatie zal ook benut worden indien sprake is van waardevermindering, zonder taxatie is dit namelijk niet aan te geven. De kosten voor de taxatie zullen door het waterschap moeten worden vergoed. Dat geldt ook ten aanzien van de nulmeting, aangezien de bewijslat bij schade bij de bewoners ligt.	In de zienswijze van indiener komen een aantal zaken bij elkaar waaronder nadeelcompensatie en/of planschade, grondverwerving, een vergoeding voor kosten van het zelf inschakelen van een makelaar en een vergoeding voor het doen van een nulmeting. Ter beantwoording van de zienswijzen worden de betreffende onderwerpen toegelicht. Betreffende grondverwerving staat het antwoord beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Grondverwerving (aankoop en zakelijk recht)’. Betreffende planschade en/of nadeelcompensatie staat het antwoord beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Nadeelcompensatie’. Betreffende kostenvergoeding voor het inschakelen van een makelaar Planschade kan meegenomen worden het grondverwervingsproces. Deskundigenkosten, zoals het inschakelen van een makelaar door indiener, kunnen tot bepaalde hoogte vergoed worden. Betreffende kostenvergoeding voor het doen van een nulmeting i.r.t. uitvoeringsschade staat het antwoord beschreven in de antwoorden per thema, bij de thema’s ‘Uitvoeringsschade’ en ‘Schade door trillingen’.	geen aanpassing
015	r	Indiener geeft aan dat de plankaarten die ter inzage zijn gelegd in de ontwerpbestemmingsplannen Overbetuwe voor hen onduidelijk zijn. Uit de ter inzage gelegde stukken kan niet worden afgeleid of de bestemming voor hun perceel (deels) wordt gewijzigd. Indiener wil bevestigd en ingetekend zien dat ter zake van hun perceel geen wijziging plaatsvindt in het ontwerpbestemmingplan	Ter plaatse van Waaldijk 13 wijzigt het bestemmingsplan Overbetuwe niet. Op de plankaarten bij het ontwerpbestemmingsplan staat geen wijziging ter hoogte van het perceel van indiener.	geen aanpassing

015	s	Indiener is van mening dat ten aanzien van de ontwerpbestemmingsplannen niet de juiste procedure is gevolgd en geen inspraak heeft plaatsgevonden.	Voor het projectplan Waterwet wordt, ingevolge artikel 5.8 Waterwet, de zogeheten coördinatieprocedure doorlopen. Dat betekent dat het ontwerp Projectplan Waterwet en MER en daarbij behorende ontwerpbestemmingsplannen en ontwerpvergunningen tegelijkertijd ter inzage zijn gelegd. Het ontwerpbestemmingsplan heeft gelijktijdig met het ontwerp Projectplan Waterwet ter inzage gelegen. Gedurende de periode van de terinzagelegging was inspraak op het ontwerpbestemmingsplan mogelijk door middel van het indienen van een zienswijze.	geen aanpassing
015	t	Uit pagina 7/31 van de MER volgt dat bij Waaldijk 13 en 14 sprake is van opslag van dieselolie in een bovengrondse tank en dat zintuiglijk puin aanwezig is. Er zou sprake zijn van sterke verontreiniging en aanwezigheid van schadelijke mineralen en andere stoffen. Indiener verzoekt het achterliggende onderzoeksrapport en eventuele overige achterliggende informatie te doen toekomen.	Dit komt uit het achtergrondrapport bodem van MER fase 1. Het betreft het Verkennend bodemonderzoek Landgoed Loenen uit 2002. In MER fase 2 is recentere informatie opgenomen. Uit het verkennend bodemonderzoek (Diseo, 2019 a; Bijlage 22 Landbodemonderzoek bij het oPpWw) blijkt dat op verschillende locaties binnen het ruimtebeslag van de dijkversterking sterke verontreinigingen voorkomen met polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK) en minerale olie. Dit geldt voor zowel boven- als ondergrond. Ook zijn verhoogde gehalten aan nikkel waargenomen. Naast deze interventiewaarde-overschrijdingen zijn er ook over diverse secties met tussenwaarde-overschrijdingen. Dit geeft aan dat de grond ter plaatse verontreinigd is. Hier gelden gebruiksbeperkingen. De kritische parameters voor deze verontreinigingen zijn PAK, minerale olie en kobalt. Deze informatie is beschikbaar voor indiener. Het betreffende onderzoek is een bijlage bij het MER.	geen aanpassing
016	a	Indiener is het niet eens met de ophoging van het perceel ter hoogte van de tuin en tegen de bestemming van het perceel zoals opgenomen in het bestemmingsplan. Voor het aanleggen van de steunberm wordt op een groot deel van het perceel een zakelijk recht gevestigd en wordt het perceel tot een meter opgehoogd. Een deel hiervan valt binnen het deel van het perceel wat bij de tuin hoort terwijl eerder door het waterschap is toegezegd dat de tuin en het huis bewaard konden blijven. De ophoging beperkt de gebruiksmogelijkheden van het perceel aanzienlijk. Indiener verzoekt de damwand tot 20 meter voorbij het eigendomsperceel door te trekken, waardoor het ophogen en aanbrengen van een steunberm op de	In het ontwerp Projectplan Waterwet wordt rekening gehouden met de belangen van indiener. In voorgaande fasen is met behulp van het afweegkader een keuze gemaakt voor een voorkeursoplossing bestaande uit een dijkversterking in grond met een verticale maatregel tegen piping. Daarbij zijn ook een groot aantal bijzondere locaties genoemd waar een andere oplossing nodig is dan de basisuitwerking van het Voorkeursalternatief (VKA). De woning van indiener is bij het VKA aangemerkt als maatwerklocatie met als basis grondoplossing met behoud woonfunctie. Deze keuze is beschreven in de Nota Voorkeursalternatief. Van daaruit is het ontwerp verder uitgewerkt. Ter hoogte van de woning en schuur is gekozen voor een damwand, waarmee deze behouden kunnen blijven. De gronden ten westen van de woning van het perceel betreffen meer open gebied, waar de binnenwaartse grondoplossing met verticale pipingmaatregel nader uitgewerkt is conform de vastgestelde ontwerpuitgangspunten. De bermen zijn flauw aflopend waardoor het Waaldijkprofiel behouden blijft. Op de berm is medegebruik mogelijk waarmee het huidige gebruik kan straks weer toegepast worden. Met de gekozen oplossing is het ruimtebeslag op het perceel van indiener geminimaliseerd tot datgene wat strikt noodzakelijk is ten behoeve van het bereiken van	geen aanpassing

		eigendom van indiener achterwege kan blijven.	de waterveiligheid. Bij de dijkversterking moet het waterschap een afweging moet maken tussen persoonlijk belang en maatschappelijk belang. Deze belangen zijn nog wel eens tegenstrijdig. Het waterschap is verantwoordelijk voor de uiteindelijke keuze van het dijkversterkingsontwerp, die die altijd zeer zorgvuldig (en consequent) is gemaakt door alle belangen in de afweging mee te nemen. Het ontwerp wordt niet aangepast naar aanleiding van de zienswijze.	
016	b	Indiener verzoekt bij de werkzaamheden gebruik te maken van een silent piler, waardoor er vermoedelijk geen schade wordt toegebracht aan de kwetsbare fundatie van de oude voormalige landbouwschuur en de fundatie van de woonboerderij van indiener.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Aanbrengen damwanden'. Het is op dit moment nog niet mogelijk om met zekerheid te stellen welke uitvoeringsmethode gebruikt wordt bij indiener. In de uitvoeringsfase zal hierover nader worden gecommuniceerd conform hetgeen is toegelicht bij het thema 'Aanbrengen damwanden'.	geen aanpassing
016	c	Indiener verzoekt het plan zodanig aan te passen dat het bosje met struikstruweel behouden kan blijven. Om dit mogelijk te maken is het doortrekken van de damwand in de dijk voor de woning langs een goede oplossing volgens indiener.	Het bosje met struikstruweel ligt binnen het ruimtebeslag van het dijkversterkingsontwerp. Bij het maken van het Uitvoeringsontwerp wordt bepaald of (een deel van) deze bomen alsnog behouden kunnen blijven. Daarbij wordt met een bomenspecialist onderzocht wat de boom kan hebben en wat er nodig is om te zorgen dat de boom een reële kans van overleven heeft. Het is de intentie van het waterschap om de bomen te behouden. Of dit daadwerkelijk lukt kan niet gegarandeerd worden.	geen aanpassing
016	d	Indiener verzoekt het plan aan te passen, waardoor de afrit vanaf de dijk en de andere zijde richting de snelweg wordt aangelegd. Indiener geeft aan dat de meeste verkeersbewegingen naar de woning toe plaatsvinden vanaf het dijkdeel liggend tussen de snelweg en de woning van indiener. Daarbij gaat de voorkeur uit naar waalklinkers.	Uitgangspunt bij de dijkversterking is dat op-/afritten weer behouden blijven of na uitvoering van de dijkversterking weer hersteld worden. Dat betekent dat de oprit van indiener in zijn huidige vorm blijft en de oriëntatie niet gewijzigd wordt. Materiaalgebruik is geen onderdeel van het Projectplan Waterwet. Dit wordt in het Uitvoeringsontwerp bepaald in overleg met indiener. Het waterschap neemt daarbij de wens van indiener in overweging om een verharding in waalklinkers toe te passen.	geen aanpassing

017	a	Indiener stelt dat in de Waterwet aan het projectplan een aantal inhoudelijke eisen gesteld wordt, zoals de eis dat het projectplan een beschrijving bevat van de te treffen voorzieningen, gericht op het ongedaan maken of beperken van eventuele nadelige gevolgen van het werk. De besluiten tot vaststelling van het projectplan als de goedkeuring van het vaststellingsbesluit dienen te voldoen aan de algemene voor besluiten geldende bepalingen, zoals opgenomen in de afdelingen 3.2 en 3.7 van de Awb.	Het Projectplan Waterwet is conform de geldende eisen in de wetgeving opgesteld. De besluiten tot vaststelling van het projectplan en de goedkeuring van het vaststellingsbesluit voldoen aan de door indiener genoemde bepalingen.	geen aanpassing
017	b	Voor het uitvoeren van de ontwerpbesluiten heeft het Waterschap gronden van indiener nodig. Indiener geeft aan het gehele perceel inclusief de bedrijfsopstallen te willen verkopen. Het bedrijf is aan uitbreiding toe, wat gefinancierd wordt door de verkoop van de bedrijfsopstallen. Het dijkversterkingsproject staat hier al jaren in de weg, omdat verkoop van de woning niet denkbaar is zolang niet duidelijk is welke werkzaamheden wanneer gaan plaatsvinden en wat de hoogte van de schadeloosstelling is. Indiener stelt dat aankoop van het gehele perceel ook meer ruimte biedt voor dijkversterking en een damwand om te voorkomen dat de woning gesloopt moet worden niet nodig is. Tevens stelt indiener dat waterschap in andere gevallen wel is overgegaan tot anticiperende verwerving (zie o.a. p. 8 van het grondverwervingsplan)	Aankoop van grond geschied conform het Eigendommenbeleid 2019 van Waterschap Rivierenland. Hierin is bepaald dat het waterschap die gronden in eigendom wenst te verwerven die nodig zijn voor het uitvoeren van de primaire taken. Waterveiligheid valt onder de primaire taken van het waterschap. Voor de dijk betekent dit dat het waterschap het zogeheten 'waterstaatswerk' in eigendom verwerft. Deze zone is van belang voor het uit kunnen voeren van een doelmatig beheer en inspecties door het waterschap aan het waterstaatswerk. Zie voor het Eigendommenbeleid 2019: (https://www.waterschaprivierenland.nl/_flysystem/media/eigendommenbeleid-ab-27-september-2019.pdf) We begrijpen dat er lange tijd onduidelijkheid is geweest over de impact van de dijkversterking op uw perceel. Zodra het ontwerp bekend was hebben wij dit met u gedeeld. Het waterschap heeft op uw verzoek verkend of uw perceel in aanmerking kwam voor anticiperende grondaankoop. Daaruit is gebleken dat dit niet nodig is. Ter plaatse van het perceel van indiener bleek het mogelijk om het dijkversterkingsontwerp in te passen met behoud van de aanwezige waarden. Hoewel er een groot ruimtebeslag is op het perceel kan deze grond na uitvoering van de huidige dijkversterking grotendeels de huidige functie weer vervullen. Een deel wordt door het waterschap aangekocht. Het aankopen en gebruiken van grond wordt door taxateurs met de grondeigenaar besproken. Vervolgens wordt een schriftelijk advies opgesteld over de schadeloosstelling. Na dit advies gaat de taxateur namens Waterschap Rivierenland de onderhandelingen met de eigenaar voeren over de schadeloosstelling. In het grondverwervingsplan staat dat er in het kader van het project twee gevallen van anticiperende verwerving heeft plaatsgevonden. Het ene perceel is	geen aanpassing

			anticiperend aangekocht in het kader van ruilgrond, het andere perceel in het kader van grond die nodig is voor de waterkering. Deze anticiperende aankopen betreffen geen aankoop van woningen.	
017	c	Indiener geeft aan nog niet te weten welk aanbod het waterschap zal doen. Volgens indiener betekent dit dat er nog geen zicht op is dat het waterschap de benodigde gronden zal kunnen verwerven. Nu deze zekerheid ontbreekt en nog geen onteigeningsprocedure en/of gedoogplicht is opgestart, zijn het projectplan en de overige ontwerpbesluiten niet uitvoerbaar en is de planning niet haalbaar.	Indien er voor de dijkversterking grond aangekocht of gebruikt dient te worden, wordt dit door taxateurs met de grondeigenaar besproken. Vervolgens wordt een schriftelijk advies opgesteld over de schadeloosstelling. Na dit advies gaat de taxateur namens Waterschap Rivierenland de onderhandelingen met de eigenaar voeren over de schadeloosstelling. Het proces voor minnelijke grondverwerving is gestart, waarin ook u duidelijkheid krijgt over een aanbod vanuit het waterschap. Indien nodig wordt het onteigeningsproces gestart wanneer het Projectplan Waterwet vastgesteld is. Op basis van de huidige inzichten is de planning van de uitvoeringsfase ook haalbaar indien een onteigeningsprocedure noodzakelijk is.	geen aanpassing

017	d	Indiener is van oordeel dat in de ontwerpbesluiten geen deugdelijke afweging van de belangen is gemaakt en dat onvoldoende gewicht is toegekend aan zijn belangen als bewoners van woonhuis en aan zijn bedrijfsbelangen. Indiener vreest voor ernstige overlast tijdens de werkzaamheden en stelt dat er onvoldoende onderzoek is gedaan naar effecten van geluid-, licht-. en trillinghinder tijdens uitvoering van de werkzaamheden. Er is ten onrechte geen inventarisatie van hinder uitgevoerd, zeker omdat hinderfactoren versterkt worden door de hogere ligging van de dijk en de weg ten opzichte van de woning. Ook is indiener van mening dat de stelling dat ondanks de voorkomende hinder een goed woon- en leefklimaat ter plaatse van de woning is geborgd en een goed bedrijfsklimaat ter plaatse van de bedrijfsbebouwing onvoldoende is onderbouwd.	De beantwoording op dit punt uit de zienswijze gaat uitsluitend in op de effecten van hinder en overlast. Wat betreft de belangafweging wordt verwezen naar het antwoord op punt 017h. In het MER is beoordeeld dat de hinder van de dijkversterking met de genomen maatregelen binnen de wettelijke grenzen blijft. Dat neemt echter niet weg dat er wel hinder zal zijn tijdens de uitvoering van de dijkversterkingswerkzaamheden, dat is onvermijdelijk. Door het inzetten van geluids- en trillingsarm materieel en door 's nachts niet te werken wordt de grootste geluidshinder vermeden. Door te werken in clusters met aparte laad- en loslocaties is eventuele hinder van transport zoveel mogelijk beperkt. Wat betreft bereikbaarheid is het uitgangspunt dat woningen en bedrijven aan de dijk tijdens de uitvoering ten alle tijden geborgd is. In overleg met indiener worden tijdelijke bereikbaarheidsvoorzieningen getroffen. Dit wordt door de Betuwse Waard uitgewerkt in het plan Tijdelijke bereikbaarheid en Werkplan verkeersmaatregelen welke voorafgaand aan de uitvoering met indiener worden gedeeld.	geen aanpassing

017	e	Door tijdelijke afsluiting van de Waaldijk worden de woning en het bedrijf van indiener deels onbereikbaar. Daarnaast wordt de inrit vanaf de dijk naar het perceel afgesloten. Indiener stelt dat in het oPpWw m.b.t. tijdelijke wegen, de tijdelijke afsluiting van de Waaldijk en de inrit naar het perceel geen rekening gehouden is met de gevolgen van de werkzaamheden voor indiener en de bedrijfsvoering op het perceel. Er is niet in ogenschouw genomen dat bij het bedrijf geregeld zwaar vrachtverkeer komt voor leveranties van bouwmaterialen en dat werkverkeer van en naar de bedrijfsopstallen rijdt. Indiener stelt dat het feit dat de dijkversterking het algemeen belang dient, niet wegneemt dat ook het individueel belang van indiener en het bedrijfsbelang in ogenschouw moeten worden genomen.	Het is vervelend dat indiener het gevoel heeft gekregen dat er onvoldoende rekening is gehouden met zijn individuele belang. Deels is dat te verklaren doordat ten aanzien van persoonlijke belangen (bijvoorbeeld bereikbaarheid tijdens uitvoering) pas in detail toezeggingen gedaan kunnen worden op het moment dat het ontwerp is uitgewerkt tot een Uitvoeringsontwerp met bijbehorende uitvoeringsplanning en daarmee de haalbaarheid van deze wensen beschouwd kan worden. Het Uitvoeringsontwerp met daarbij behorende uitvoeringsplanning moet nog gemaakt worden. Ook is het ook zo dat het waterschap een afweging moet maken tussen persoonlijk belang en maatschappelijk belang. Deze belangen zijn soms tegenstrijdig. Het waterschap is verantwoordelijk voor de uiteindelijke keuze, die zeer zorgvuldig (en consequent) is gemaakt door alle belangen in de afweging mee te nemen. Het uitgangspunt is dat de woning en het bedrijf van indiener ten allen tijde bereikbaar blijven. In overleg met indiener worden tijdelijke bereikbaarheidsvoorzieningen getroffen om de bereikbaarheid van woning en bedrijf te borgen. Dit wordt door de Betuwse Waard uitgewerkt in het plan Tijdelijke bereikbaarheid en Werkplan verkeersmaatregelen welke voorafgaand aan de uitvoering met indiener worden gedeeld. Het punt van zwaar vrachtverkeer voor leveranties van bouwmaterialen en werkverkeer van en naar de bedrijfsopstallen is besproken in keukentafelgesprekken. In de uitwerking van het bereikbaarheidsplan wordt daar rekening mee gehouden. Het ontwerp wordt niet aangepast naar aanleiding van de zienswijze. De bereikbaarheid van aanwonenden en bedrijven in de directe omgeving van de dijk als gevolg van bouwverkeer wordt afgestemd met de gemeente Nijmegen. Dit mede in verband met andere bouwprojecten die in de Waalsprong gerealiseerd worden en qua planning (deels) overlappen met de dijkversterkingswerkzaamheden. Zie hiervoor ook paragraaf 2.5.3 in de Nota van Antwoord.	uitvoeringsplan

017	f	Indiener stelt dat de ontwerpbesluiten ontoereikend gemotiveerd zijn. Uit de ontwerpbesluiten volgt niet hoe de overlast van bouwverkeer ter plaatse van het perceel zoveel mogelijk zal worden beperkt en of en hoe een goed woon- en leefklimaat kan worden geborgd.	Bij het opstellen van het uitvoeringsplan wordt rekening gehouden met het zoveel mogelijk voorkomen van overlast van bouwverkeer. Er is een fasering opgesteld, waardoor de werkzaamheden zich concentreren op meerdere kleinere locaties in plaats van gedurende lange tijd, over de gehele dijk. Zoveel mogelijk materiaal wordt over water aangevoerd, verspreid over verschillende loslocaties. De laad-loslocaties zijn gekozen op basis van de werkzaamheden die op een bepaald deel van het dijktraject nodig zijn. Hierdoor wordt het aantal transportbewegingen zoveel mogelijk beperkt. Woningen bevinden zich in de meeste gevallen binnendijks. Mede daardoor is waar mogelijk gekozen voor buitendijkse transportroutes om overlast voor aanwonenden zoveel mogelijk te beperken. Indiener bevindt zich aan het einde van een transportlus. Dat betekent dat de transporten die bij zijn perceel langskomen in principe alleen transport van materialen betreft dat nodig is voor de dijkversterking op zijn perceel.	geen aanpassing
017	g	Indiener geeft aan dat onduidelijk is welke maatregelen worden genomen om de verkeersveiligheid gedurende de uitvoering van de werkzaamheden te waarborgen.	In het Werkplan verkeersmaatregelen wordt uitgewerkt welke maatregelen worden genomen om de verkeersveiligheid te borgen. Dit werkplan wordt opgesteld in overleg met de gemeentes en veiligheidsregio. Dijkvakken waaraan gewerkt wordt zijn in principe voor het doorgaande verkeer afgesloten. Voor aanwonenden worden tijdelijke bereikbaarheidsvoorzieningen getroffen zodat zij te allen tijde hun woning kunnen bereiken. Dit wordt uitgewerkt in het Plan tijdelijke bereikbaarheid en met indiener gecommuniceerd.	geen aanpassing
017	h	Indiener stelt zich op het standpunt dat de beperking van gebruiksmogelijkheden van zijn perceel onvoldoende zijn meegewogen in de belangenafweging. De ontwerpbesluiten (in het bijzonder het oPpWw en bestemmingsplan) leiden tot een beperking van de gebruiksmogelijkheden van het perceel. Ook neemt de aanleg van de damwand het versterken van de dijk op het perceel en het treffen van aanvullende maatregelen langdurig zware hinder met zich mee. Daarnaast worden aanwezige bomen gekapt en vegetatie verwijderd wat een kaalslag tussen de woning en tuin van indiener en het dijktracé tot gevolg heeft.	In voorgaande fasen is met behulp van het afweegkader een keuze gemaakt voor een voorkeursoplossing bestaande uit een dijkversterking in grond met een verticale maatregel tegen piping. Daarbij zijn ook een groot aantal bijzondere locaties genoemd waar een andere oplossing nodig is dan de basisuitwerking van het Voorkeursalternatief. Het perceel van indiener is daarin aangemerkt als alternatief constructie binnendijks met behoud woning. Deze keuze is beschreven en onderbouwd in de Nota Voorkeursalternatief. Het voorkeursalternatief is de basis voor de uitwerking van het dijkversterkingsontwerp, zoals beschreven in het Projectplan Waterwet. Bij de uitwerking van het Voorkeursalternatief is rekening is gehouden met de belangen van indiener. Ter hoogte van de woning is een damwand opgenomen in het dijkversterkingsontwerp waarmee de woning behouden kan blijven. Ten oosten van de woning bleek het mogelijk om het basisvoorkeursalternatief in te passen met behoud van de huidige functie zijnde tuin. De dijk komt iets dichter naar de woning toe en een deel van het perceel (tuin) wordt opgehoogd ten behoeve van de stabiliteit. Een groot deel van de berm kan in de nieuwe situatie weer gebruikt worden als tuin. Hierover worden met indiener afspraken gemaakt in het grondverwervingsproces. Wel is de tuin in de nieuwe situatie kleiner en gelden er beperkingen vanuit	geen aanpassing

			dijkveiligheid. In het MER is dit beoordeeld als negatief effect. Bij de dijkversterking moet het waterschap een afweging moet maken tussen persoonlijk belang en maatschappelijk belang. Deze belangen zijn nog wel eens tegenstrijdig. Het waterschap is verantwoordelijk voor de uiteindelijke keuze van het dijkversterkingsontwerp, die die altijd zeer zorgvuldig (en consequent) is gemaakt door alle belangen in de afweging mee te nemen. Het ontwerp wordt niet aangepast naar aanleiding van de zienswijze.	
017	i	Indiener vraagt zich af of nieuwe aanplant van bomen en/of opgaande vegetatie is toegestaan gezien de waterstaatkundige functie van de gronden waar bomen gekapt worden.	De stabiliteitsberm is zodanig ingepast dat de functie van tuin na oplevering van de dijkversterking behouden kan blijven. Het is onder voorwaarden, de Keur van Waterschap Rivierenland, mogelijk om op de stabiliteitsberm, binnen uw eigendom nieuwe aanplant van bomen en/of vegetatie toe te staan. Deze voorwaarden worden vastgelegd in het zakelijk recht. Dit wordt met indiener besproken in het grondverwervingsproces.	geen aanpassing

017	j	Indiener maakt bezwaar tegen de gekozen loslocatie C. Indiener geeft aan dat zijn belangen niet zijn betrokken bij de keuze van deze locatie. Ten onrechte is niet onderzocht of hij overlast als gevolg van geluid, trillingen, geuroverlast, aantasting van de luchtkwaliteit en dergelijke zal ondervinden.	Bij het opstellen van het uitvoeringsplan is rekening gehouden met het zoveel mogelijk voorkomen van overlast van bouwverkeer. Zo is er een fasering opgesteld, waarin de dijkversterkingswerkzaamheden zijn opgedeeld in verschillende clusters. Het benodigde materieel wordt zoveel mogelijk via het water aangevoerd. Per cluster is er één loslocatie opgenomen in het uitvoeringsplan. Hiermee concentreren de werkzaamheden zich op meerdere kleinere locaties langs de dijk in plaats van op één centrale locatie en wordt het aantal transportbewegingen langs/over de dijk tot een minimum beperkt. Woningen bevinden zich in de meeste gevallen binnendijks. Onder andere om de overlast voor aanwonenden zoveel mogelijk te beperken is, waar mogelijk, gekozen voor buitendijkse transportroutes. De loslocaties zijn gekozen op basis van de werkzaamheden die op een bepaald deel van het dijktraject nodig zijn. Daarbij is per cluster gekeken naar een locatie die het minste hinder oplevert voor de omgeving. Voor cluster C geldt dat de camping en dorpskern Oosterhout dwingende locaties zijn voor wat betreft de positionering. Daarnaast is met de positionering rekening gehouden met een zo klein mogelijke impact op het Natura 2000 gebied buitendijks. Ook dienen de loslocaties te voldoen aan de nautische eisen om hinder en overlast voor het vaarwegverkeer te minimaliseren. Op basis van deze punten is gekozen voor de huidige locatie. Bij de dijkversterking moet het waterschap een afweging moet maken tussen persoonlijk belang en maatschappelijk belang. Het waterschap is verantwoordelijk voor de uiteindelijke keuzes van het dijkversterkingsontwerp en ook de uitvoeringsmogelijkheden daarbij. Deze keuzes zijn altijd zeer zorgvuldig (en consequent) gemaakt door alle belangen in de afweging mee te nemen. Dat geldt ook voor beoogde transportroutes en loslocaties.	geen aanpassing

017	k	Indiener vreest voor aantasting van natuurwaarden in het nabijgelegen Natura 2000-gebied Rijntakken. In de ecologische toets opgenomen overwegingen klemmen, aangezien het al dan niet optreden van negatieve effecten nadrukkelijk wordt gekoppeld aan toekomstige, mitigerende maatregelen c.q. de uitvoering van het beheer. Of dit beheer daadwerkelijk wordt uitgevoerd en afdoende is om negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie te voorkomen, is niet zeker gesteld. Daarbij komt dat in de overweging wordt gesproken over 'bijna alle gebieden', wat bij indiener de vraag oproept hoe in resterende gebieden negatieve effecten worden voorkomen.	Middels jurisprudentie is onderschreven dat wanneer de Kritische Depositie Waarde (KDW) van een habitattype of leefgebied wordt overschreden de ecologische, gebiedsspecifieke milieuomstandigheden betrokken mogen worden in de beoordeling of er sprake is van significante gevolgen. Daarbij worden zaken als beheer en de hydrologische situatie meegenomen in de beoordeling en afgezet tegen de instandhoudingsdoelen. Dit is wat in de ecologische beoordeling heeft plaatsgevonden. De in de zienswijze aangehaalde zin 'doordat de depositie […] in bijna alle gebieden wordt weggenomen binnen het huidige beheer' staat in de algemene conclusie van stikstofeffecten waarin opgesomd is op basis van welke factoren negatieve en significant negatieve gevolgen op alle habitattypen en leefgebieden worden uitgesloten. Het is uiteraard niet zo dat elk van deze factoren voor elk van de habitattypen of leefgebieden in elk van de gebieden relevant is. Die specifieke onderbouwing is immers uitgevoerd in de stikstofbeoordeling in de Passende beoordeling. De samenvatting gaat niet specifiek over glanshaverhooilanden zoals de indiener doet voorkomen. De bewoording 'in bijna alle gebieden' doelt op het feit dat in niet alle habitattypen en leefgebieden van de 9 beoordeelde gebieden sprake is van beheer. In de stikstofbeoordeling van glanshaverhooilanden in de Rijntakken is beschreven dat het areaal van dit habitattype vanwege de 'sense of urgency' aanwijzing in 2005 de afgelopen jaren sterk is toegenomen, en dat deze positieve trend grotendeels te herleiden is naar adequaat maaibeheer. Vervolgens is onderbouwd dat dit reguliere maaibeheer ook voldoende is om de additionele kleine tijdelijke bijdrage weg te nemen. Daarna is ook onderbouwd dat een kleine en tijdelijke stikstofbijdrage an sich (met of zonder beheer) ook geen verruigende of verzurende werking heeft die een wijziging in de vegetatiesamenstelling kan veroorzaken. Beide aspecten samen, maar ook elk apart leidt tot de conclusie dat significante gevolgen uitgesloten zijn.	geen aanpassing

017	l	Indiener constateert dat de stikstofberekening die ten grondslag ligt aan de ontwerpvergunning gemaakt is met een verouderde versie van het verplichte rekenprogramma Aerius Calculator 2020. Het is mogelijk dat bij een berekening met de actuele versie van Aerius Calculator 2020 blijkt dat er wel sprake is van negatieve effecten. Om die reden klemt de volgende overweging in de ontwerpvergunning ook des te meer: Er worden geen maatregelen voorgesteld om de stikstofdepositie te mitigeren. Wel wort als eis aan de onderaannemers voor de werkzaamheden gesteld dat er gewerkt wordt met stageklasse IV materieel en schoner, met uitzondering van de asfaltmachine. Het valt indiener op dat niet aan aannemer is voorgeschreven om zoveel mogelijk elektrisch materieel in te zetten.	Tijdens de ter inzage periode is AERIUS Calculator 2020 beschikbaar gekomen. Het project heeft met deze versie van het model de projectbijdrage herberekend en herbeoordeeld. Het waterschap vindt de bewoording in het ontwerpbesluit onder 4.19 minder goed gekozen. In de Natuurtoets paragraaf 2.3 (waar de Passende beoordeling deel van uit maakt) is beschreven dat reeds tijdens het ontwerpproces optimalisaties zijn doorgevoerd om verstoring van natuur en uitstoot van stikstof te minimaliseren. Zo is bijvoorbeeld de hoeveelheid grondverzet zoveel mogelijk beperkt door ontwerpoptimalisaties van grondbermen, gekozen voor zo kort mogelijke transportroute om transportbewegingen te beperken en het toepassen van zuinig materieel (Stage IV). Een verlaging van de stikstofemissies vertaalt zich door naar een verlaging in stikstofdepositie. Om de stikstofuitstoot van het project verder te beperken is de inzet van elektrisch materieel verkend. Naar aanleiding daarvan heeft het project ervoor gekozen om één elektrische kraan te gebruiken tijdens de uitvoering. Dit is verwerkt in de berekening met AERIUS Calculator 2020. De uitkomsten van de berekening met AERIUS Calculator 2020 zijn verwerkt in de Passende Beoordeling. Er is geen sprake van (significant) negatieve effecten.	Natuurtoets
017	m	Indiener verwacht dat alle schade als gevolg van de ontwerpbesluiten en de daaraan gekoppelde tijdelijke en permanente maatregelen vergoed wordt.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij de thema's 'Uitvoeringsschade', 'Grondverwerving (aankoop en zakelijk recht)' en 'Nadeelcompensatie'.	geen aanpassing
017	n	Indiener verzoekt het waterschap om alle kosten te vergoeden die indiener heeft gemaakt in verband met het opstellen van deze zienswijze.	De gemaakte kosten voor het opstellen van een zienswijze worden niet door het waterschap vergoed	geen aanpassing
018	a	Indiener geeft aan dat onnodig hoge schade ontstaat omdat het project drie weideseizoenen duurt. Weidegang is moeilijk of onmogelijk. Indiener loopt door het project weidepremie mis. Daarnaast levert het ook problemen op met grondgebruik waarbij niet meer aan de wettelijke grondgebondenheid kan worden voldaan en waardoor maisvelden met gras ingezaaid moeten worden. Dit alles leidt tot onnodig hoge schade en het voorstel is dan ook om alle werkzaamheden binnen een enkel	De werkzaamheden van de dijkversterking zijn opgedeeld in clusters (zie uitvoeringsplan). Het perceel van indiener behoort tot cluster G. Momenteel staat 1,5 jaar gepland voor Cluster G. Het is op dit moment niet mogelijk om exacter aan geven wanneer er op welk perceel binnen dit cluster gewerkt wordt. Ter hoogte van het perceel van indiener betreft het ontwerp een asverlegging. Verschillende werkzaamheden, zoals het plaatsen van damwanden, grondwerk, wegconstructie, inrichting e.d. moeten op elkaar afgestemd worden. Ook is de duur van de werkzaamheden afhankelijk van de zettingen en snelheid waarmee verschillende grondlagen aangebracht kunnen worden. Het is naar verwachting niet mogelijk om de werkzaamheden te beperken tot enkel één winterseizoen. Het streven is om de uitvoeringstermijn zo kort mogelijk te houden.	geen aanpassing

		winterseizoen uit te voeren. Voorstel van indiener hierbij is de werkzaamheden aan de oostkant te beginnen en naar de westkant te werken. Hierdoor wordt de geluidsoverlast voor de dieren beperkt en kunnen de dieren wennen aan het geluid.	Om weidegang mogelijk te maken tijdens de uitvoering zal er een werkafspraak met indiener worden afgestemd en vastgelegd. Dit betekent dat er tijdens de uitvoering een doorgang beschikbaar zal zijn voor de koeien. Het waterschap zal deze doorgangen afzetten (veekerend) in overleg met grondeigenaar. Deze afstemming vindt plaats in de gesprekken die gevoerd worden in het kader van de grondverwerving.	
018	b	Indiener verzoekt om alsnog een damwand te plaatsen om zo het verschuiven van de voet van de dijk richting de woning, bedrijfsgebouwen en voeropslagen te voorkomen. Hiermee wordt wateroverlast op het perceel voorkomen en blijft beweiding van de koeien ook 24 uur per dag mogelijk. Daarnaast heeft indiener de sterke voorkeur om gronden in eigen bezit te houden.	In het ontwerp Projectplan Waterwet wordt rekening gehouden met de belangen van indiener. In voorgaande fasen is met behulp van het afweegkader een keuze gemaakt voor een voorkeursoplossing bestaande uit een dijkversterking in grond met een verticale maatregel tegen piping. Daarbij zijn ook een groot aantal bijzondere locaties genoemd waar een andere oplossing nodig is dan de basisuitwerking van het Voorkeursalternatief. Het perceel van indiener is daarin aangemerkt als maatwerklocatie met als basis grondoplossing met behoud monument en woning. Deze keuze is beschreven in de Nota Voorkeursalternatief. Van daaruit is het ontwerp verder uitgewerkt. Het ontwerp ter plaatse van het perceel van indiener betreft een constructie vanaf de woning welke doorgetrokken is in westelijke richting tot aan Waalbanddijk 131. De gronden ten oosten van de woning van het perceel betreffen meer open gebied, waar de binnenwaartse grondoplossing met verticale pipingmaatregel nader uitgewerkt is conform de vastgestelde ontwerpuitgangspunten. De bermen zijn flauw aflopend waardoor het Waaldijkprofiel behouden blijft. Daarmee is ook de afwatering van hemelwater zodanig flauw dat er geen verandering in de waterhuishouding verwacht wordt. Op de berm is medegebruik mogelijk waarmee het huidige gebruik (beweiding van koeien) behouden blijft. Voor de tijdelijke situatie betreffende de beweiding van koeien wordt verwezen naar het antwoord op punt 018c. Bij het ontwerpen van de dijkversterking moet het waterschap een afweging maken tussen persoonlijk belang en maatschappelijk belang. Deze belangen zijn nog wel eens tegenstrijdig. Het waterschap is verantwoordelijk voor de uiteindelijke keuze van het dijkversterkingsontwerp, die altijd zeer zorgvuldig (en consequent) is gemaakt door alle belangen in de afweging mee te nemen. Het ontwerp wordt niet aangepast naar aanleiding van de zienswijze.	geen aanpassing

018	c	Indiener geeft aan dat de bomen aan de westkant van de boerderij gespaard dienen te worden. Deze zijn tientallen jaren oud en kap zou een enorme inbreuk op de privacy van indiener tot gevolg hebben. Een damwand lijkt de beste optie om kap te voorkomen.	Bij het ontwerp Projectplan Waterwet zitten ook overzichtskaarten van het ontwerp. Daarop is te zien dat ter hoogte van de boerderij een damwand geplaatst wordt. De bomen bevinden zich buiten de ruimte die nodig is om de dijkversterking te realiseren. De bomen kunnen behouden blijven.	geen aanpassing
020	a	Indiener stelt dat er niet alleen een hoogwater probleem is, maar momenteel ook juist een groot watertekort. Het lijkt hen daarom raadzamer het geld dat gebruikt wordt voor het verhogen en verzwaren van de dijken te gebruiken om het water in de rivier op de polder en in de vele gedempte sloten te houden en eventueel waterspaarbekkens aan te leggen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Nut en noodzaak'.	geen aanpassing
020	b	Indiener vraagt zich af of er met het verzwaren en verhogen van de dijk wel 100% schone grond wordt gebruikt.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Kwaliteit aangevoerde grond'.	geen aanpassing
020	c	Indiener maakt zich zorgen over de verzwakking van de fundering van het huis door het droger maken van de buitendijks gelegen gronden. Ook maakt indiener zich zorgen over de straks helaas uniforme uitstraling van dit nog mooie gedeelte van de Betuwe.	Waterschap Rivierenland borgt met dit project de hoogwaterveiligheid. Er is een geohydrologisch onderzoek uitgevoerd waarin is onderzocht wat de verwachte effecten zijn van de dijkversterkingsmaatregelen op grondwater en kwelstromen (bijlage geohydrologische rapportage bij ontwerp Projectplan Waterwet). Op basis van de resultaten van dit onderzoeken worden geen meetbare wijzigingen in grondwaterstanden verwacht als gevolg van de dijkversterking in zowel binnen- als buitendijks gelegen gebieden. De beperkte wijzigingen in grondwaterstanden vallen qua omvang binnen de gemiddelde jaarlijkse fluctuaties van de grondwaterstanden. Tijdens de uitvoeringsfase wordt het Monitoringsplan Dijk opgesteld. Er zullen 8 bestaande en 7 nieuwe peilbuizen gemonitord worden. Er worden geen meetbare verschillen verwacht als gevolg van de dijkversterking. Schade aan de woning en opstallen als gevolg van deze wijzigingen is niet aannemelijk. Als er na afloop van de werkzaamheden toch schade blijkt te zijn ontstaan als gevolg van de dijkversterking kan deze worden aangemeld voor een vergoeding bij het schadeloket van het waterschap.. In het Ruimtelijk Kwaliteitskader Wolferen-Sprok (Witteveen+Bos, 2017) zijn uitgangspunten beschreven voor de dijkversterking, zoals het kenmerkende Waaldijkprofiel. Deze uitgangspunten zijn verder geconcretiseerd in de Visie en Uitgangspunten Ruimtelijke Kwaliteit (De Betuwse Waard, 2020a). Een van de uitgangspunten is dat het landgebruik de teen	geen aanpassing

			van de dijk 'raakt'. Hierdoor blijft de afwisseling in gebruik (kleinschaligheid) behouden.	
020	d	Indiener maakt zich zorgen over het gebruik van bredere taluds als recreatieve racebaan.	In beginsel zijn de beheerstroken en de groene dijken volgens het beleid van het waterschap openbaar. Het waterschap hanteert in de nota recreatief medegebruik van waterschapseigendommen het uitgangspunt dat recreatie zoals wandelen door een individuele wandelaar mogelijk is. Uitgangspunt is tevens dat dit niet mag leiden tot schade of overlast. Indien er na de realisatie van de dijkversterking onverhoopt toch hinder en/of overlast ontstaat als gevolg van het gebruik van de beheerstrook door recreanten, gaat het waterschap graag met u in gesprek over mogelijke oplossingen. Er kan dan alsnog besloten worden om de beheerstrook af te sluiten vanwege overlast voor aanwonenden.	geen aanpassing
020	e	Indiener maakt zich zorgen over het beheer en onderhoud waarmee in razende vaart gemaaid, geharkt en geperst wordt wat overlast geeft van lawaai, stank en stof. Daarnaast leidt dit ook tot spoorvorming door de steeds groter en zwaarder wordende machines. Indiener vraagt zich af of het niet verstandiger zou zijn om de dijken weer te omheinen en te laten begrazen door schapen, dit komt de verkeersveiligheid volgens indiener ten goede.	Het waterschap staat schapenbeweiding in principe niet meer toe. De ervaring leert dat percelen die gemaaid worden een kruidenrijkere vegetatie hebben dan percelen waar schapenbeweiding op plaats vindt. Ook zien we dat juist percelen die langdurig met schapen beweid worden meer schade hebben dan percelen die gemaaid worden door de schapenpaadjes die er in de loop der jaren ontstaan. Hoewel de machines waarmee beheer- en onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd worden steeds groter worden, leidt dit per saldo niet tot een grotere druk per cm2 omdat de banden ook breder worden. Het is daarom niet de verwachting dat spoorvorming toe zal nemen. Om spoorvorming te voorkomen voert het waterschap het maaibeheer zoveel mogelijk met droog weer uit. Dit kan 2 keer per jaar enige hinder geven van lawaai en stof. Het maaien vindt in principe 2 keer per jaar plaats. In de eerste jaren kan dat in het kader van ontwikkelingsbeheer vaker zijn. De rijsnelheid met maaibeheer is maximaal 7 km/u.	geen aanpassing

020	f	Indiener maakt zich zorgen over het paar ooievaars, de familie kerkuil en de kolonie huismussen die op het terrein wonen. Worden ze niet doorlopend verstoord of gestoord tijdens het broeden en grootbrengen van hun jongen?	Ooievaars, kerkuilen en huismussen komen van oudsher vaak voor in de nabijheid van menselijke activiteit. Waar deze soorten al nabij menselijke activiteit voorkomen (zoals in de omgeving van de dijkversterking) is sprake van een zekere mate van acceptatie of gewenning aan verstoring door deze soorten. De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld in de Natuurtoets (Bijlage 17) bij het Projectplan Waterwet. Daarin is geconcludeerd dat er mitigerende maatregelen nodig zijn waarmee effecten zoals verstoring door het uitvoeren van de dijkversterkingsmaatregelen worden voorkomen dan wel zoveel mogelijk beperkt.	geen aanpassing
020	g	Indiener maakt zich zorgen over de grondverhogingen. Gaat het regenwater wel naar de sloot met een fikse hoosbui of loopt het water misschien wel door de keukendeur naar binnen? Komt er met het plaatsen van damwanden nog wel water in onze waterput?	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij de thema's 'kwel', 'wateroverlast door hemelwater'.	geen aanpassing
020	h	Indiener vraagt zich af of de fruitbomen echt om moeten en wat alle werkzaamheden veroorzaken zoals beschadiging van wortels waardoor de bomen alsnog het loodje letten.	Ter plaatse van het perceel van indiener wordt een damwand geplaatst. Aangezien deze vrij hoog in het talud geplaatst wordt is niet de verwachting dat deze de wortels zal beschadigen. Wel liggen de bomen op de rand van de werkgrens. Het is de intentie van het waterschap om de bomen te behouden. Of dit daadwerkelijk lukt kan niet gegarandeerd worden, maar de inschatting is wel dat dit mogelijk is.	geen aanpassing
020	i	Indiener maakt zich zorgen over de graven van de honden die hun laatste rustplaats hebben gevonden bij verschillende bomen. Hoe kan die vraag worden opgelost.	De precieze locatie van de graven op het perceel is niet bij het waterschap bekend. Het waterschap zal contact opnemen met indiener om dat in beeld te brengen en te onderzoeken of het mogelijk is dat de graven worden behouden.	geen aanpassing
021	a	Indiener pleit voor het 'on hold' zetten van het project totdat de Waterwet is herschreven en geaccepteerd. Indiener geeft aan dat de tijd moet worden genomen om goed na te denken over een duurzaam waterbeheer dat én veiligheid biedt én tegemoet komt aan de groeiende waterbehoefte in verband met de droge zomers. Het is beter om te investeren in het vasthouden van het water in plaats van investeren in technieken en werkzaamheden om het overtollige water in de rivieren in de wintermaanden zo snel mogelijk af te voeren naar zee.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Nut en noodzaak'.	geen aanpassing

021	b	Indiener geeft aan dat voor het ophogen en versterken van de dijk veel grond nodig is, waarbij het aannemelijk is dat er sprake zal zijn van aanvoer van grond met een behoorlijke mate van verontreiniging waaronder PFAS en andere toxische stoffen. Er zijn denkbare invloeden op de gezondheid van mens, dier en natuur. Deze toxische stoffen zullen op den duur ook het grondwater bereiken met alle gevolgen van dien. De Betuwse Waard wil tot nog toe niet aangeven waar deze grond vandaan zal komen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Kwaliteit aangevoerde grond'.	geen aanpassing
021	c	Indiener stelt dat het project leidt tot verstoring van fauna en flora in een Natura 2000-gebied en tot extra stikstofdepositie.	Conform de wet- en regelgeving met betrekking tot natuur zijn de effecten op flora en fauna beoordeeld. Hiervoor heeft onderzoek naar soorten plaatsgevonden. De resultaten zijn verwerkt in de Natuurtoets (Bijlage 17 bij het Projectplan Waterwet), specifiek in de onderdelen Passende Beoordeling en toets Soortenbescherming In de Passende Beoordeling zijn effecten voor specifiek Natura 2000-gebieden beoordeeld, waaronder ook de effecten als gevolg van stikstofdepositie. Eventuele negatieve effecten op beschermde soorten worden beperkt of voorkomen door het treffen van mitigerende maatregelen. Voor de negatieve effecten die overblijven wordt, indien nodig, gecompenseerd.	geen aanpassing
021	d	Indiener geeft aan dat onduidelijk is welke kunststof wordt gebruikt voor de kunststofdamwanden. Daarnaast vraagt indiener zich af wat er gebeurt met de kunststofwanden in de loop van de jaren, zorgt dit voor een nieuwe vervuiling?	De kunststof damwand die wordt aangebracht betreft het type CL-9000. Deze kunststof damwand is voorzien van certificaten met betrekking tot fabrieksgarantie en levensduur. De kunststofdamwand is uitgebreid getoetst alvorens deze op de markt is gebracht. Daarin is aangetoond dat de damwanden zijn bestand tegen chemische substanties, zwerfstromen en UV. Op dit project is er geen verontreiniging aanwezig die de kunststof damwand negatief beïnvloedt, geen zwerfstroom en geen UV.	geen aanpassing
021	e	Indiener stelt dat het project leidt tot schade aan huizen door verandering van het grondwaterpeil en trillen in geval van het aanbrengen van damwanden. Eindeloze schadeclaims liggen in het verschiet in verband met schade aan huizen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij de thema's 'Schade door trillingen', 'grondwater' en 'Uitvoeringsschade'.	geen aanpassing
021	f	Indiener stelt dat steevast blijkt dat dit soort grootschalige projecten aanzienlijke overschrijdingen tot gevolg hebben.	De kosten voor dit dijkversterkingsproject worden deels gefinancierd door het waterschap en deels via een subsidieregeling van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Waterschap en aannemerscombinatie de Betuwse Waard sturen samen op het realiseren van het dijkversterkingsproject binnen budget. Mede in het kader van een goede risicobeheersing is de aannemer al in een relatief vroeg stadium bij het project betrokken. Hierdoor kan een	geen aanpassing

			betere kosteninschatting gemaakt worden dan gebruikelijk wanneer de aannemer pas ná vaststelling van het Projectplan Waterwet betrokken wordt. Daarnaast wordt door middel van een goed risicomanagement en het nemen van risicobeheersmaatregelen zoveel mogelijk voorkomen dat risico's optreden en/of de (financiële) gevolgen daarvan zoveel mogelijk worden beperkt.	
022	a	Indiener is niet overtuigd van de nut en noodzaak van een tijdelijke werkstrook aan de oostzijde van de inrit. In de huidige plannen is sprake van een tijdelijke werkstrook aan de oostzijde, de aanwezige tuin zou moeten worden verwijderd en opnieuw ingeplant. Indiener zou graag zien dat de tijdelijke werkstrook aan de westzijde van de inrit gesitueerd wordt, Deze grond bestaat uit gras.	De aanwezige tuin van indiener ligt tegen de oprit en huidige teen van de dijk aan. Deze tuin ligt deels op grond van indiener en deels op grond dat in eigendom is van het waterschap. Dat geldt ook voor het stuk tuin dat aan de oostzijde langs de huidige oprit gelegen is. Zowel aan oost- als de westzijde van de inrit is een werkstrook voorzien. De werkstrook is aan beide zijden van de oprit nodig om de op-/afrit te kunnen aanpassen, zodat deze goed aansluit op de dijk. De werkstrook is zo smal mogelijk en bedraagt ongeveer 1 meter. In de oksels van de afrit is er iets meer werkruimte nodig. Hiermee is de impact op de tuin van indiener zoveel mogelijk beperkt.	geen aanpassing
022	b	Indiener stelt dat het van landschappelijk belang is de twee beeldbepalende notenbomen op het perceel Valburg K 701 behouden blijven.	De bomen die als 'te verwijderen' op de kaart staan in het landschapsplan liggen in het ruimtebeslag van de nieuwe dijk. Bij het maken van het Uitvoeringsontwerp wordt bepaald of deze bomen alsnog behouden kunnen blijven. Het is de intentie van het waterschap om de bomen te behouden. Of dit daadwerkelijk lukt kan niet gegarandeerd worden, maar de inschatting is wel dat dit mogelijk is.	geen aanpassing
022	c	Indiener maakt zich zorgen om het verplaatsen van kwelwater als gevolg van de dijkversterking onder en nabij de woning. Indiener wil dat het Waterschap vooraf een bouwkundige opname/rapportage doet, waaronder een 0-meting en nadien een 1-meting. Wanneer er kwelwater onder en nabij de woning optreedt moet het Waterschap voorzieningen treffen om dit op te heffen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘kwel’.	geen aanpassing
022	d	Indiener geeft aan dat het van essentieel belang is dat het bedrijf en woonhuis gedurende de werkzaamheden voor de dijkversterking te allen tijde op een fatsoenlijke manier bereikbaar blijven, voor luxe auto’s, tracturen en vrachtauto’s.	Uitgangspunt is dat de bereikbaarheid van woningen aan de dijk tijdens de uitvoering ten alle tijden geborgd is. In overleg met indiener worden tijdelijke bereikbaarheidsvoorzieningen getroffen. Dit wordt door de Betuwse Waard uitgewerkt in het plan Tijdelijke bereikbaarheid en Werkplan verkeersmaatregelen. Deze worden voorafgaand aan de uitvoering met indiener gedeeld.	uitvoeringsplan

022	e	Indiener eist dat de realisatie van de damwand in de dijk op een zorgvuldige wijze geschiedt om te voorkomen dat er scheurvorming in de woning op zal treden. Indiener vraagt het Waterschap een 0-meting en een 1-meting te laten uitvoeren en hiervan een rapportage te maken. Indien schade optreedt dient het Waterschap deze schade integraal te vergoeden.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij de thema's 'Aanbrengen damwanden' en 'Schade door trillingen'.	geen aanpassing
022	f	Indiener is van mening dat grond die van elders wordt aangevoerd en welke wordt opgebracht direct naast de tuin van indiener schone grond is, met een classificatie dat de grond geschikt is voor het houden van een tuin. Anders kunnen in verband met uitspoeling door de opgebrachte grond schadelijke stoffen terecht komen in de tuin.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Kwaliteit aangevoerde grond'. Daarbij wordt opgemerkt dat grond van klasse Achtergrondwaarde geschikt is voor een tuin.	geen aanpassing
022	g	Indiener vraagt de straatverlichting langs de dijk te handhaven, de straatverlichting is van wezenlijk belang voor de veiligheid van fietsers.	Ons uitgangspunt bij de dijkversterking is dat bestaande straatverlichting tijdelijk wordt verwijderd en weer op dezelfde plaats terugkomt. Dat is door de gemeente Overbetuwe ook ingebracht in de rol van wegbeheerder voor dit deel van het dijktraject. Voor de uitvoering van de werkzaamheden zal de verlichting moeten worden verwijderd, maar daarna wordt deze weer teruggeplaatst.	geen aanpassing
022	h	Indiener heeft al meer dan 20 jaar een strook grond van het Waterschap aan de voorzijde van de woning "om niet" in gebruik als tuin. Indiener verricht het onderhoud van de tuin, het is voor indiener van groot belang dat dit gebruik op de huidige wijze gecontinueerd wordt.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Gebruik van waterschapseigendommen'.	geen aanpassing
023	a	Indiener maakt zich zorgen in geval er sprake zal zijn van grote hoeveelheden hemelwater in een kort tijdbestek. Door het project komt de woning van indiener als het ware in een "badkuip" terecht. Het Waterschap dient adequate voorzieningen te treffen, in overleg met indiener en voor rekening van het Waterschap.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'wateroverlast door hemelwater'.	geen aanpassing

023	b	Indiener maakt zich zorgen over het verplaatsen van kwelwater als gevolg van de dijkversterking. Momenteel is de kelder van de woning droog en dit dient zo te blijven. Indiener verlangt een bouwkundige opname/rapportage vooraf, waaronder een 0-meting. Nadien dient er een 1-meting plaats te vinden. Wanneer in de woning kwelwater optreedt dient het waterschap voorzieningen te treffen om dit op te heffen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'kwel'.	geen aanpassing
023	c	Indiener geeft aan dat de realisatie van de kunststofdamwand op zorgvuldige wijze moet geschieden, om te voorkomen dat er scheurvorming in de woning zal optreden. Indiener vraagt het Waterschap een 0-meting en een 1-meting te laten uitvoeren en hiervan een rapportage te maken. Indien er schade optreedt dient het Waterschap deze schade integraal te vergoeden.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij de thema's 'Aanbrengen damwanden' en 'Schade door trillingen'.	geen aanpassing
023	d	Indiener is van mening dat grond die van elders wordt aangevoerd en welke wordt opgebracht op de grond van indiener schone grond is, met een classificatie dat de grond geschikt is voor het houden van een moestuin. Indiener wil achteraf zelf grondmonsters verrichten om te controleren of de grond aan de eisen voldoet. Indiener geeft aan dat de grond weer afgevoerd dient te worden en schone grond opgebracht moet worden wanneer de resultaten van de grondmonsters negatief zijn.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Kwaliteit aangevoerde grond'. Daarbij wordt opgemerkt dat grond van klasse Achtergrondwaarde geschikt is voor een moestuin.	geen aanpassing

024	a	Indiener maakt zich grote zorgen over de bereikbaarheid van zijn onderneming gedurende de uitvoering van de werkzaamheden. Matige of slechte bereikbaarheid leidt tot tijdelijke en mogelijk ook blijvende schade voor indiener. Indiener vraagt zich af: - op welke wijze de bereikbaarheid wordt geborgd; - op welke wijze dit ter plaatse wordt aangegeven (bebording); - of gasten voorrang gaan krijgen op de twee kruispunten die op de dijk gerealiseerd gaan worden; - of dit door een verkeersregelaar gereguleerd gaat worden; - in welke periode van het jaar de werkzaamheden gepland worden; - op welk moment indiener vooraf verneemt wanneer werkzaamheden zijn gepland.	Het waterschap begrijpt de zorgen van indiener betreffende de bereikbaarheid van zijn onderneming tijdens de uitvoering van de werkzaamheden en de impact die dit mogelijk heeft. Deze zorgen zijn ook eerder met indiener besproken in een keukentafelgesprek (d.d. 13 november 2019). Uitgangspunt is dat de bereikbaarheid van de onderneming van indiener tijdens de uitvoering te allen tijde geborgd is. In overleg met indiener worden tijdelijke bereikbaarheidsvoorzieningen getroffen. Dit wordt door de Betuwse Waard uitgewerkt in het plan Tijdelijke bereikbaarheid en Werkplan verkeersmaatregelen welke voorafgaand aan de uitvoering met indiener worden gedeeld. In het overleg kunnen de door indiener benoemde punten worden besproken. Door een goede communicatie en informatie-uitwisseling met indiener wil het waterschap zo goed mogelijk bijdragen aan het zoveel mogelijk voorkomen of beperken van schade of omzetverlies. De bereikbaarheid van aanwonenden en bedrijven in de directe omgeving van de dijk als gevolg van bouwverkeer wordt afgestemd met de gemeente Nijmegen. Dit mede in verband met andere bouwprojecten die in de Waalsprong gerealiseerd worden en qua planning (deels) overlappen met de dijkversterkingswerkzaamheden. Zie hiervoor ook paragraaf 2.5.3 in de Nota van Antwoord. Ook burgers en bedrijven die geen grond verliezen kunnen financiële schade lijden als gevolg van de dijkversterking. Een bedrijf kan door de werkzaamheden tijdelijk of permanent verminderd bereikbaar zijn, waardoor de ondernemer een verlies aan omzet heeft. Een woning kan in waarde dalen door het verlies van uitzicht. Voor een uitgebreide beschrijving van nadeelcompensatie wordt verwezen naar de antwoorden per thema, bij het thema ‘Nadeelcompensatie’.	uitvoeringsplan
024	b	Indiener heeft zorgen over de (tijdelijk) algehele negatievere uitstraling die de omgeving van de onderneming zal krijgen als gevolg van de uitvoeringswerkzaamheden. Bijvoorbeeld geluidsoverlast, stofontwikkeling, trillingen, stalling van machines. Indiener verzoekt om: - de termijn waarbinnen de werkzaamheden plaatsvinden zo kort mogelijk te houden; - de invloed op de ruimtelijke omgeving zo klein mogelijk te laten zijn door bijvoorbeeld bomen/struiken/heggen zo veel mogelijk te sparen; - het wegdek iedere avond schoon te maken en vrij van obstakels op te leveren.	De door indiener genoemde onderwerpen worden in overleg met indiener nader uitgewerkt om de schade en overlast als gevolg van de uitvoering van werkzaamheden zoveel mogelijk te beperken. Wij hebben het verzoek van indiener genoteerd en zullen wanneer de planning voor de verdere uitvoering bekend is aan indiener terugkoppelen hoe we de wensen van indiener hebben meegenomen. Waar mogelijk wordt aanwezige beplanting gedurende de uitvoering behouden.	geen aanpassing

024	c	Indiener wenst schade liever te voorkomen dan deze via het spoor van de grondverwerving of nadeelcompensatie vergoed te krijgen. Indiener verzoekt om in het bestemmingsplan “Nijmegen Dijkversterking Wolferen-Sprok” een voorwaardelijke verplichting op te nemen in de planregels voor de dubbelbestemmingen “Waterstaat-waterkering” en “Waterstaat - Waterstaatkundige functie’, inhoudende dat de werkzaamheden slechts in de maanden januari en februari mogen worden uitgevoerd. Dit is voor de onderneming van indiener de rustigste periode. Door dit op te nemen in het bestemmingsplan is de intentie om schade zoveel mogelijk te voorkomen ook juridisch geborgd.	Volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State moet het uitvoeren en de instandhouding van bepaalde maatregelen die bijdragen aan een goede ruimtelijke ordening in beginsel als een voorwaardelijke verplichting in de planregels worden opgenomen. Daarnaast is van belang dat eventuele maatregelen ook anderszins kunnen worden gewaarborgd in het publiekrechtelijke spoor. Gelet op voorgaande wordt geconcludeerd dat het voorstel tot een voorwaardelijke verplichting ten behoeve van een beperking van de uitvoering van de benodigde werkzaamheden - alleen in de maanden januari en februari - niet bijdragen aan de goede ruimtelijke ordening, zoals bedoeld in de vaste jurisprudentie. Daarnaast zijn er via andere maatregelen mogelijkheden om overlast te beperken. Weliswaar zullen de werkzaamheden voor de dijkversterking ter plaatse overlast kunnen veroorzaken. Het waterschap zal zich maximaal inspannen deze overlast minimaal te houden. We zorgen tijdens de uitvoering voor een goede bereikbaarheid, zullen de werkzaamheden veelvuldig communiceren en afstemmen met de indiener. Wanneer indiener toch schade denkt te ondervinden kan hij gebruik maken van de daarvoor bestemde nadeelcompensatieregeling. Voor een nadere toelichting over nadeelcompensatie wordt verwezen naar het thema ‘Nadeelcompensatie’ in de antwoorden per thema.	geen aanpassing
024	d	Indiener nodigt het Waterschap uit om opnieuw overleg te voeren over het tijdig treffen van passende maatregelen, om schade zo veel mogelijk te voorkomen.	Zoals aangegeven in het antwoord bij punt 24b neem het waterschap contact op met indiener over het treffen van maatregelen om schade en overlast als gevolg van de dijkversterking zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te beperken.	geen aanpassing
025	a	Indiener is van mening dat grond die van elders wordt aangevoerd en welke wordt opgebracht in de directe nabijheid van de tuin van indiener schone grond is, met een classificatie dat de grond geschikt is voor het houden van een moestuin. Dit om te voorkomen dat er schadelijke stoffen uitspoelen in de tuin. Indiener wil achteraf zelf grondmonsters verrichten om te controleren of de grond aan de eisen voldoet. Indiener geeft aan dat de grond weer afgevoerd dient te worden en schone grond opgebracht moet worden wanneer de resultaten van de grondmonsters negatief zijn.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Kwaliteit aangevoerde grond’. Daarbij wordt opgemerkt dat grond van klasse Achtergrondwaarde geschikt is voor een moestuin.	geen aanpassing

025	b	Indiener vindt het van belang dat er op het dijklichaam schapen blijven weiden. Dit is kostenbesparend, goed voor het imago en goed voor de kwaliteit van het dijklichaam.	Het waterschap staat schapenbeweiding in principe niet meer toe. De ervaring leert dat percelen die gemaaid worden een kruidenrijkere vegetatie hebben dan percelen waar schapenbeweiding op plaats vindt. Ook zien we dat juist percelen die langdurig met schapen beweid worden meer schade hebben dan percelen die gemaaid worden, door de schapenpaadjes die er in de loop der jaren ontstaan.	geen aanpassing
025	c	Indiener maakt zich zorgen over het verplaatsen van het kwelwater als gevolg van de dijkversterking onder en nabij de woning. Indiener verlangt dat het Waterschap vooraf een bouwkundige opname/rapportage doet waaronder een 0-meting. Nadien dient er een 1-meting plaats te vinden. Wanneer daadwerkelijk kwelwater optreedt dient het Waterschap voor haar rekening voorzieningen te treffen om dit op te heffen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'kwel'.	geen aanpassing
025	d	Indiener eist dat het aanbrengen van de damwand in de dijk op een zorgvuldige manier geschied om te voorkomen dat er scheurvorming in de woning gaat optreden. Er is reeds een 0-meting gedaan. Er dient later een 1-meting te worden uitgevoerd en een rapportage te worden gemaakt. Indien schade optreedt dient het waterschap deze schade integraal te vergoeden	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij de thema's 'Aanbrengen damwanden' en 'Schade door trillingen'.	geen aanpassing

026	a	Indiener maakt zich zorgen over het verplaatsen van het kwelwater als gevolg van de dijkversterking onder en nabij de woning. Indiener verlangt dat het Waterschap vooraf een bouwkundige opname/rapportage doet waaronder een 0-meting. Nadien dient er een 1-meting plaats te vinden. Wanneer daadwerkelijk kwelwater optreedt dient het Waterschap voor haar rekening voorzieningen te treffen om dit op te heffen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'kwel'.	geen aanpassing
026	b	Indiener eist dat het aanbrengen van de damwand in de dijk op een zorgvuldige wijze geschiedt, om te voorkomen dat er scheurvorming in de woning zal optreden. Er is reeds een 0-meting gedaan. Er dient later een 1-meting te worden uitgevoerd en een rapportage van gemaakt. Indien schade optreedt dient het waterschap deze schade integraal te vergoeden. Vanwege het plaatsen van pinnen is er reeds schade aan het woonhuis toegebracht. Deze schade zal het Waterschap ook dienen te vergoeden.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij de thema's 'Aanbrengen damwanden' en 'Schade door trillingen'. Het waterschap gaat er vanuit dat indiener met "pinnen" de hoogteboutjes bedoelt die zijn geplaatst. Het inbrengen van de hoogteboutjes is vooraf besproken met indiener. Men kan in overleg besluiten om de positie van de boutjes daarop iets aan te passen. In de regel worden deze boutjes eenmalig geplaatst en in principe niet verwijderd. Indien er door het aanbrengen van deze boutjes schade aan de woning is ontstaan dan kan dit gemeld worden via de Omgevingstelefoon (06 51 46 92 06). zodat er in overleg een oplossing bedacht kan worden.	geen aanpassing
026	c	Indiener is van mening dat grond die van elders wordt aangevoerd en welke wordt opgebracht direct naast de tuin van indiener schone grond is, met een classificatie dat de grond geschikt is voor het houden van een moestuin. Dit om te voorkomen dat er schadelijke stoffen uitspoelen in de tuin. Indiener wil achteraf zelf grondmonsters verrichten om te controleren of de grond aan de eisen voldoet. Indiener geeft aan dat de grond weer afgevoerd dient te worden en schone grond opgebracht moet worden wanneer de resultaten van de grondmonsters negatief zijn.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Kwaliteit aangevoerde grond'. Daarbij wordt opgemerkt dat grond van klasse Achtergrondwaarde geschikt is voor een moestuin.	geen aanpassing

027	a	Indiener is het niet eens met het treffen van pipingmaatregelen op zijn/haar perceel. Piping is bij indiener nog nooit geconstateerd en volgens indiener ook uitgesloten omdat het huis tegen de dijk op een terp gebouwd is.	Onderzoek heeft uitgewezen dat een pipingvoorziening nodig is. Piping vindt een lange weg, ook onder de terp door. Bovendien wil het waterschap borgen dat er geen piping optreedt, ook wanneer de terp in de toekomst mogelijk verdwijnt. In planuitwerkingsfase zijn verschillende opties onderzocht. Uiteindelijk is gekozen voor een kunststof scherm vanwege de betrouwbaarheid, toepasbaarheid qua diepte en benodigd ruimtebeslag voor het aanbrengen van de damwanden.	geen aanpassing
027	b	Indiener is het er niet mee eens dat beweiding van het dijklichaam in de toekomst niet langer wordt toegestaan. Dieren op de dijk zorgen voor een verhoging van de dijkbeleving en recreatieve waarde. Ook zorgen schapen voor een solide dijklichaam doordat muizengaten dicht worden gestampt.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Gebruik van waterschapseigendommen'.	geen aanpassing
027	c	Indiener is het niet eens met het verwijderen van de notenbomen ter hoogte van Waaldijk 46 en 47. Deze zorgen voor privacy en een verhoging van de dijkbeleving. Indiener is van mening dat er mogelijkheden zijn om de bomen te behouden.	In voorgaande fasen is met behulp van het afweegkader een keuze gemaakt voor een voorkeursoplossing bestaande uit een dijkversterking in grond met een verticale maatregel tegen piping. Daarbij zijn ook een groot aantal bijzondere locaties genoemd waar een andere oplossing nodig is dan de basisuitwerking van het Voorkeursalternatief. Deze keuze is beschreven in de Nota Voorkeursalternatief. Van daaruit is het ontwerp verder uitgewerkt. Daarin zijn de woningen Waaldijk 46 en 47 aangemerkt als locaties voor maatwerk met als basis grondoplossing, met behoud woning. Voor het tussenliggende gebied geldt het basis voorkeursalternatief. Bij de dijkversterking moet het waterschap een afweging moet maken tussen persoonlijk belang en maatschappelijk belang. Het waterschap is verantwoordelijk voor de uiteindelijke keuze van het dijkversterkingsontwerp, die die altijd zeer zorgvuldig (en consequent) is gemaakt door alle belangen in de afweging mee te nemen. De dijksectie tussen Waaldijk 46 en 47 betreft een relatief open gebied, waar de binnenwaartse grondoplossing met verticale pipingmaatregel (het voorkeursalternatief) nader uitgewerkt is conform de vastgestelde ontwerpuitgangspunten. Een constructieve oplossing in plaats van een steunberm om de bomen te behouden is niet in lijn met de afwegingen die op andere vergelijkbare delen van het dijktraject gemaakt zijn. Daarom is hier de grondoplossing met verticale maatregel tegen piping uitgewerkt. Daarbij is de bermafmeting is zoveel mogelijk geoptimaliseerd. Het bleek echter niet mogelijk om de vier bomen te behouden. De bermen zijn flauw aflopend waardoor het Waaldijkprofiel behouden blijft en medegebruik op de berm mogelijk is. De huidige gebruikswaarde van het perceel kan daarmee grotendeels behouden blijven. In het landschapsplan zijn ter compensatie van de vier	geen aanpassing

			notenbomen nieuwe bomen ingetekend. Deze zijn beoogd achter de berm, zodat ze geen negatieve invloed hebben op de sterkte van de steunberm. De exacte locatie en soort bomen wordt nog nader afgestemd met de betreffende eigenaar van het perceel.	
027	d	Indiener heeft een overeenkomst met het waterschap om twee bokken op het dijktalud te laten grazen. Indiener verwacht dat het waterschap voor een tijdelijke oplossing zorgt tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden en voor een oplossing zorgt voor de nieuwe situatie waarin de bokken niet meer op de dijk mogen grazen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Gebruik van waterschapseigendommen'.	geen aanpassing
027	e	Indiener verwacht dat het waterschap de kosten draagt voor het herstel van de tuin, de afrit van de dijk naar zijn/haar perceel en de beregeningsinstallatie.	Tijdens het uitvoeren van werkzaamheden kan er schade ontstaan. Deze schade wordt geheel vergoed. De hoogte van de vergoeding wordt bepaald door een onafhankelijk schadedeskundige.	geen aanpassing
028	a	Indiener geeft aan dat eerder gemaakte afspraken in keukentafelgesprekken niet zijn nagekomen in het ontwerp dat ter inzage ligt. Uit markeringen van werkstroken en onteigeningsstroken bleek dat een aantal monumentale bomen, een groot deel van de groentetuin alsmede de helft van de historische boomgaard (uit 1910), tevens een	Op dit perceel is er geen sprake van een bestemmingsplanwijziging en wordt er gewerkt binnen de regels van het vigerende bestemmingsplan. De tuin heeft daarin een dubbelbestemming 'waterstaat-waterkering'. Binnen het huidige ontwerp blijven het binnentalud en de bomen behouden. Ondanks de ouderdom van de bomen genieten deze geen beschermde monumentale status vanuit het Rijk of gemeente.	geen aanpassing

		steenuilenterritorium, teloor zouden gaan.		
028	b	Indiener is van mening dat een dijkverzwaring niet noodzakelijk is, er moet aandacht worden geschonken aan de verdroging van Nederland. Indiener vraagt daarom om op de vergevorderde plannen terug te komen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Nut en noodzaak'.	geen aanpassing
029	a	Indiener heeft bezwaar tegen het storten van enigermate vervuilde grond en wil daarom vooraf weten wat voor grond het waterschap voor de dijkversterking wenst in te zetten.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Kwaliteit aangevoerde grond'.	geen aanpassing

			Op basis van een geohydrologisch onderzoek (bijlage bij het Projectplan Waterwet) worden er geen effecten verwacht op het grondwaterpeil. Dit is nader toegelicht in de antwoorden per thema, bij het thema 'grondwater'. De kunststof damwanden die worden aangebracht, zijn voorzien van certificaten met betrekking tot fabrieksgarantie en levensduur. De kunststofdamwand is uitgebreid getoetst alvorens deze op de markt is gebracht. Daarin is aangetoond dat de damwanden zijn bestand tegen chemische substanties, zwerfstromen en UV. Op dit project is er geen verontreiniging aanwezig die de kunststof damwand negatief beïnvloed, geen zwerfstroom en geen UV. Tijdens het plaatsen van de damwand bestaat het risico dat deze scheurt. Om dit te voorkomen worden er voorzorgsmaatregelen getroffen. Zo worden de damwanden geïnstalleerd middels een uitvoeringsmethode waarmee het risico op scheuren minimaal is. Daarnaast wordt ook zorgvuldig met de damwanden omgegaan tijdens het lossen, in depot opslaan, transport naar het werkvak en aanbrengen van de damwand(klaarleggen, inhijsen, verticaal stellen, in de grond trillen en trekken van de moederplank). In 2020 is er een maakbaarheidsproef uitgevoerd om na te gaan of de kunststof damwanden schadevrij op de gewenste diepte aangebracht kunnen worden en in het slot aan elkaar zouden zitten. Dat laatste is nodig om de waterdichtheid te borgen. Alle verbeterpunten van de proefopstelling ten aanzien van het aanbrengen worden hierbij ook meegenomen. De kunststof schermen zijn bedoeld om piping tegen te gaan en moeten dus water tegen houden. Daarom is in de ontwerpfase de waterdichtheid van de kunststofschermen beoordeeld. Er zijn laboratorium- en praktijktesten beschikbaar waarbij er water (al dan niet onder druk) tegen de sloten is gezet. Het risico op lekken bestaat namelijk bij sloten. Hieruit is gebleken dat de waterdichtheid van een kunststof element vergelijkbaar is met een stalen damwand. De kunststofdamwand bestaat uit losse planken die in het slot aan elkaar moeten zitten om waterdicht te zijn. Met behulp van slotverklikkers kan worden gecontroleerd dat de kunststof damwanden waterdicht zijn. Deze tonen op maaiveldniveau aan of de damwanden onder maaiveld in het slot zitten. De kunststof damwanden worden voor 100 jaar geplaatst en kunnen in de toekomst weer verwijderd worden.	
029	b	Indiener wil meer garantie over de kwaliteit en het eventuele effect op grondwaterpeil en milieu van de te gebruiken kunststof damwanden. Het risico bestaat dat de wanden zullen scheuren en lekken en dat het kunststof vervolgens moeilijk te verwijderen is. Volgens indiener is aanvullend onderzoek nodig.		geen aanpassing

029	c	Indiener vraagt zich af of, gezien de recente droge jaren en daling van het grondwaterpeil niet ingezet moet worden op het vasthouden van water. Bij meer investering in het creëren van waterbuffers en retentiegebieden zijn minder investeringen in het versterken van dijken nodig. Indiener wil graag een toelichting op in hoeverre deze optie is meegenomen in de huidige keuze en hoe de provincie Gelderland hier tegenaan kijkt.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Nut en noodzaak'.	geen aanpassing
030	a	De stabiliteitsberm op het perceel Waaldijk 29 wordt circa 20 meter ingekort in westelijke richting. Daartoe wordt de damwand ter hoogte van Waaldijk 30 in westelijke richting over eenzelfde lengte doorgetrokken. Het ruimtebeslag op het perceel van bewoner Waaldijk 29 wordt daarmee kleiner. Hiermee wordt beter voldaan aan onze eigen eisen met betrekking tot de landschappelijke inpassing.	Deze aanpassing wordt verwerkt in het Projectplan Waterwet en bijbehorende bijlagen. Het inkorten van de stabiliteitsberm en het doortrekken van de damwand leidt niet tot wijzigingen in de Passende Beoordeling. Er is geen sprake van wijzigingen die gevolgen hebben voor de ontheffing Wet natuurbescherming voor soortenbescherming en de vergunning Wet natuurbescherming voor gebiedsbescherming.	ontwerptekeningen, landschapsplan en grondplantekeningen
030	b	Tussen DD167.2 en DD169.15 wordt een (kunststof) heavescherm geplaatst ter voorkoming van piping. Dit scherm is wel meegenomen in (de effectbeoordelingen van) het ontwerp, maar ontbreekt op enkele tekeningen.	De op de tekeningen ontbrekende (kunststof) heavescherm wordt op de betreffende tekeningen gezet.	ontwerptekeningen, landschapsplan en grondplantekeningen
030	c	We onderzoeken de mogelijkheid om een wijziging door te voeren in de percelen die worden omgevormd als mitigatie leefgebied voor de kwartelkoning. Perceel 1 dat buitendijks net ten oosten van de A50 is gelegen komt te vervallen en wordt vervangen door een perceel dat buitendijks is gelegen ten westen van camping Altena aansluitend aan perceel 3.	Deze zienswijze is ingetrokken en derhalve komen te vervallen	geen aanpassing

030	d	Ter hoogte van het Wolfsgat buitendijks laat de ruimte tussen de nieuwe buitenteen van de dijk en de werkgrens niet toe dat er over een lengte van 200 meter op standaard wijze een beheer- en onderhoudsstrook van 4 meter breed kan worden aangelegd. Voorstel is om binnen het beoordeelde ruimtebeslag (werkgrens) het standaard ontwerp aan te passen en de beheer- en onderhoudsstrook verhoogd aan te brengen.	De oplossing vindt plaats binnen het ruimtebeslag zoals weergegeven in het ontwerp Projectplan Waterwet en leidt niet tot een aanpassing van de ontwerptekeningen. Deze wijzigingen leiden niet tot andere effecten op Natura 2000-gebieden dan reeds beschreven in de Natuurtoets en MER. Er is geen sprake van wijzigingen die gevolgen hebben voor de ontheffing Wet natuurbescherming voor soortenbescherming en de vergunning Wet natuurbescherming voor gebiedsbescherming.	geen aanpassing
030	e	Ter hoogte van dijkpaal DD193 laat de ruimte tussen de nieuwe buitenteen van de dijk en de werkgrens niet toe dat er over een lengte van 200 meter op standaard wijze een beheer- en onderhoudsstrook van 4 meter breed kan worden aangelegd. Voorstel is om binnen het beoordeelde ruimtebeslag (werkgrens) het standaard ontwerp aan te passen en de beheer- en onderhoudsstrook verhoogd aan te brengen.	De oplossing vindt plaats binnen het ruimtebeslag zoals weergegeven in het ontwerp Projectplan Waterwet en leidt niet tot een aanpassing van de ontwerptekeningen. Deze wijzigingen leiden niet tot andere effecten op Natura 2000-gebieden dan reeds beschreven in de Natuurtoets en MER. Er is geen sprake van wijzigingen die gevolgen hebben voor de ontheffing Wet natuurbescherming voor soortenbescherming en de vergunning Wet natuurbescherming voor gebiedsbescherming.	geen aanpassing
030	f	Vanwege optimalisaties en om voldoende werkruimte te creëren voor de uitvoering van de dijkversterking dient een vijftal extra bomen te worden gekapt die onder het regime van de Wet natuurbeheer vallen. We passen de natuurtoets hierop aan. De bomen worden meegenomen in de compensatieopgave. De daadwerkelijke compensatie die plaatsvindt op het terrein bij Slijk-Ewijk is hoger dan de verplichte compensatie, waardoor deze extra te verwijderen houtopstanden op dat terrein kunnen worden gecompenseerd.	Conform de zienswijze wordt dit aangepast in het Projectplan Waterwet en bijbehorende bijlagen. Deze wijzigingen leiden niet tot andere effecten op Natura 2000-gebieden dan reeds beschreven in de Natuurtoets en MER. Er is geen sprake van wijzigingen die gevolgen hebben voor de ontheffing Wet natuurbescherming voor soortenbescherming en de vergunning Wet natuurbescherming voor gebiedsbescherming.	PpWw, Natuurtoets, ontheffing Wnb houtopstanden
030	g	Ter bescherming van de bomen (leilinden) aan de voorzijde van de woning Waaldijk 7 wordt het damwandtracé circa 4 meter richting de kruin van de dijk om de bomen geleid.	Deze aanpassing wordt verwerkt in het Projectplan Waterwet en bijbehorende bijlagen. Het inkorten van de stabiliteitsberm en het doortrekken van de damwand leidt niet tot wijzigingen in de Passende Beoordeling. Er is geen sprake van wijzigingen die gevolgen hebben voor de ontheffing Wet	ontwerptekeningen, landschapsplan en grondplantekeningen

			natuurbescherming voor soortenbescherming en de vergunning Wet natuurbescherming voor gebiedsbescherming.	
030	h	Als gevolg van de sloop van Waaldijk 42/43 wordt een nieuwe inpassing van dit bouwvlak afgestemd met de gemeente Overbetuwe. Een bouwvlak wordt gedefinieerd en separaat bestemd door de gemeente. Consequenties: constructie wordt om het bouwvlak heen geleid in plaats van dwars door het perceel heen (geel wordt buitenste paars). Tevens wordt de eigendomsgrens aangepast op basis het gedefinieerde bouwvlak (binnenste paars).	Conform de zienswijze wordt dit aangepast in het bestemmingsplan van de gemeente Overbetuwe. Deze aanpassing is ook verwerkt in het PpWw en bijbehorende bijlagen	Bestemmingsplan Overbetuwe
030	i	In afstemming met de gemeente Overbetuwe brengen we meer diversiteit aan in de compensatie van de houtopstanden. We passen dit in de natuurtoets aan.	Diversiteit in de compensatie voldoet aan de voorwaarden in de omgevingsverordening.	Natuurtoets

		In de Natuurtoets worden enkele aanpassingen gedaan t.b.v. het opstellen van een ecologisch werkprotocol door de aannemer. • Bij vliegroute 1 is geen rekening gehouden met het voorkomen van de grootoorvleermuis bij het opstellen van de mitigerende maatregelen. • Bij Dorpstraat 70 is de mitigatie voor geluid overdag niet nodig. • Uit het veldonderzoek blijkt niet dat de Loenenplas essentieel foerageergebied is. • Vliegroute 7 is voor rosse vleermuis geen essentiële vliegroute, omdat deze soort niet object gebonden en diffuus overvliegt. Mitigatie is hier voor deze soort niet nodig. • De actieve periode van de grootoorvleermuis is incorrect beschreven. • De actieve periode van vleermuizen in het algemeen is incorrect beschreven in de natuurtoets. Dit moet zijn tot november en niet tot en met november. En dit moet zijn in maart, afhankelijk van het weer. • De vliegroutes 4 en 6 zijn incorrect beschreven in de natuurtoets. Dit zijn geen essentiële vliegroutes. • Bij de mitigerende maatregelen staat bij vleermuizen dat binnen 50 meter van verblijfplaatsen niet getrild mag worden. Als vleermuizen geen gebruik maken van deze verblijfplaats in een bepaalde periode is deze maatregel niet nodig. • Het winterhabitat van de poelkikker is niet beoordeeld. • Bij laad-los locatie G en de toegangsweg daarvan (dijksectie 16) is aan beide zijden van de toegangsweg leefgebied voor de poelkikker aanwezig en het toekomstige depot kan leefgebied gaan vormen. Een beoordeling hiervoor wordt toegevoegd. • Bij dijksectie 17 is alleen binnenwaarts leefgebied aanwezig voor de	Aanpassingen zijn overgenomen in de Natuurtoets. Preventieve maatregelen om verbodsbepaling te voorkomen zijn uitgewerkt.	
030	j			Natuurtoets

		kamsalamander (zowel voortplanting als winterhabitat). Bij deze dijksectie hoeven individuen niet te worden afgevangen om de dijk over te zetten (naar de ongeschikte uiterwaard).		
030	k	In de Algemene Regels van de bestemmingsplannen voor Neder-Betuwe, Overbetuwe en Nijmegen is een extra artikel opgenomen met een voorwaardelijke verplichting om de uitvoering van de compensatie van GNN en GO te waarborgen. Daardoor is ook de verdere nummering van de artikelen aangepast. Ook in de Toelichting op de bestemmingsplannen zijn enkele tekstuele aanpassingen gedaan m.b.t. natuurcompensatie en wordt naar het betreffende artikel verwezen.	In overleg met de gemeente Neder-Betuwe, gemeente Nijmegen en de gemeente Overbetuwe is dit punt in de bestemmingsplannen verwerkt.	Bestemmingsplannen
030	l	In de Verbeelding van het bestemmingsplan is de locatie Waaldijk 42/43 Oosterhout uitgesneden. Voor deze percelen stelt de gemeente	Het bestemmingsplan is conform de zienswijze aangepast.	bestemmingsplan Overbetuwe

		Overbetuwe separaat een bestemmingsplan vast.		
030	m	Vanwege het van kracht worden van een nieuwe versie van de Aerius Calculator (versie 2020) zijn nieuwe stikstofdepositieberekeningen uitgevoerd. De resultaten en beoordeling daarvan (i.c. de wijzigingen t.o.v. de Passende Beoordeling) worden in een oplegnotitie nader uitgewerkt.	De Passende Beoordeling zelf is aangepast op basis van de berekeningsresultaten met AERIUS Calculator 2020. In overleg met de provincie Gelderland is ervoor gekozen dit niet in een oplegnotitie te doen.	Natuurtoets
030	n	In de ontwerp ontheffing houtopstanden Wnb is een deadline gegeven voor het indienen het beplantingsplan op de herplantlocatie ten westen van Slijk-Ewijk (Voorschrift 1, 2e bullit). Allereerst willen wij graag aangeven dat de herplantlocatie ten oosten van Slijk-Ewijk ligt en niet ten westen. Ten tweede willen wij verzoeken om de deadline met 1 jaar te verlengen naar eind 2021. De gemeente Overbetuwe gaat namelijk in 2021 met de verschillende dorpskernen een omgevingsproces doorlopen om de inrichting van het landgoed te bedenken.	De ontheffing houtopstanden Wnb is aangepast conform de ingediende zienswijze.	Natuurtoets
030	o	In de ontwerp vergunning gebieden Wnb is als voorschrift 8 (onder 2.3 Maatregelen) voorgeschreven dat een monitoringsmethodiek naar de kwartelkoning uiterlijk 1 november 2020 naar de provincie moet worden opgestuurd. Deze datum valt in de periode van terinzagelegging van de ontwerp besluiten. Wij verzoeken u deze deadline een half jaar te verschuiven naar 1 mei 2021.	In de definitieve vergunning gebieden Wet natuurbescherming is opgenomen dat 4-6 weken voorafgaand aan start van de dijkversterkingswerkzaamheden een monitoringsplan ingediend wordt waarin aangegeven is hoe gemonitord gaat worden vanaf start van de werkzaamheden. De datum van start werkzaamheden wordt bepaald door het doen van een startmelding.	Vergunning Wnb

030	p	In de ontwerp vergunning gebieden Wnb wordt in voorschrift 9 (onder 2.3. Maatregelen) verwezen naar een onderzoeksgebied (zie bijlage 2). De omvang van dit onderzoeksgebied (groene dunne lijn) is echter buitenproportioneel groot (alle gronden binnen een straal van 1,5 kilometer van de werkzaamheden). Binnendijks omvat dit meerdere woonkernen en zeer veel landelijk gebied daartussen en percelen aan de overzijde van de Waal. Wij stellen voor het onderzoeksgebied te beperken tot de percelen in de uiterwaarden grenzend aan de dijkversterking.	In de toelichting van de vergunning gebieden Wnb is opgenomen dat monitoring binnen de verstoringscontour plaats moet vinden.	Vergunning Wnb
031	a	Indiener geeft aan dat het doornemen en reageren op alle uitvoeringsaspecten vanwege tijdgebrek nu niet mogelijk is. Indiener behoudt zich het recht voor in hier in een latere termijn, bijvoorbeeld als bezwaarschrift, nog nader inhoudelijk op in te gaan.	Indiener is met de ontvangstbevestiging van zijn zienswijze uitgenodigd om binnen 10 werkdagen na verzenddatum van de ontvangstbevestiging de zienswijze nader aan te vullen. Er is geen aanvulling ontvangen.	geen aanpassing
031	b	Indiener vraagt zich af hoe hard de ontwikkelingen (o.a. rivierafvoeren, zeespiegel) en daarmee de dijkversterkingsopgaven zijn in wetenschappelijk opzicht. Het gaat indiener om de inhoudelijke statische kant van de berekening met de normering als uitkomst, de daarbij horende onzekerheden en de afweging tegen de kosten die de huidige generatie moet maken en zo het nut van de investering te bepalen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Nut en noodzaak’.	geen aanpassing

031	c	Het is voor de indiener onduidelijk hoe het besluitvormingstraject eruit ziet, met name ook de totstandkoming van het HWBP. Het HWBP is een uitvoeringsorganisatie met een macht die verder niet democratisch te controleren valt. Waar ligt nu toch die bestuurlijke afweging? Is dat uiteindelijk een goedgekeurde begroting van het Ministerie van V&W? In het laatste geval wil indiener graag weten wanneer dit in de kamer besproken is.	Het Hoogwaterbeschermingsprogramma maakt onderdeel uit van het Deltaprogramma. Het jaarlijkse Deltaprogramma geeft aan hoe de uitwerking en uitvoering van de deltabeslissingen en voorkeursstrategieën verloopt. Nationale en regionale partijen werken intensief samen in het Deltaprogramma: Rijk, provincies, waterschappen, en gemeenten. Al deze partijen hebben zich op basis van de eigen verantwoordelijkheid verbonden aan de gezamenlijke nationale doelen en de uitvoering van het Deltaprogramma. De regie is in handen van de deltacommissaris, onder politieke verantwoordelijkheid van de coördinerend bewindspersoon, de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). Het HWBP is een alliantie tussen de 21 waterschappen van Nederland en Rijkswaterstaat. Deze organisaties werken samen in uitvoering, financiering en kennisontwikkeling om de waterveiligheid te verbeteren. De inhoudelijke richting voor het programma wordt vastgelegd in het HWBP programmaplan. Hierin staat welke HWBP-projecten de komende jaren uitgevoerd zullen worden. Het programmabestuur van het HWBP, bestaande uit een gelijkwaardige vertegenwoordiging van bestuurders van de waterschappen en Rijk(swaterstaat), ziet erop toe dat het HWBP binnen vastgestelde kaders, budget en tijd wordt uitgevoerd. Onder https://www.hoogwaterbeschermingsprogramma.nl/over-hwbp/governance kunt u dit op een toegankelijke en heldere wijze verder toegelicht vinden. De bestuurlijke besluitvorming voor onderwerpen zoals begroting van het Deltafonds ligt bij de minister van IenW. Het programmabestuur HWBP besluit over het Programma HWBP. Voor besluitvorming over dijkversterkingsprojecten en/of andere waterschapstaken, is het Algemeen Bestuur van het waterschap aan zet.	geen aanpassing
031	d	Indiener geeft aan dat de voorgestelde maatregelen een schijnveiligheid gaan bieden door een faalkans van eens in de 10.000 jaar te hanteren. Dit lijkt erop te wijzen dat we de komende duizenden jaren wel goed zitten. Indiener pleit er voor een eventuele dijkverzwaring te bepalen op een overzichtelijke faalkans van maximaal 1/100 jaar.	De Waterwet vormt de wettelijke basis voor hoogwaterveiligheid en de waterveiligheidsnormen. Op grond van artikel 2.2 en bijlage III van de Waterwet geldt voor het dijktraject tussen Wolferen en Sprok een maximaal toelaatbare overstromingskans van 1/10.000 jaar. Deze norm is wetenschappelijk onderbouwd en gebaseerd op de risico's die men loopt bij een overstroming. Voor de dijkversterking moet deze norm gehanteerd worden. De waterveiligheidsnormen zijn ingegaan op 1 januari 2017, er is geen aanleiding om deze waterveiligheidsnormen te herzien.	geen aanpassing

031	e	Indiener geeft aan te twijfelen aan de verwachte piekstijgingen van de Waal/Rijn. De laatste jaren is er sprake van verdroging in Nederland en ook de waterstanden in de Waal zijn in ieder geval de afgelopen drie jaar lager dan gemiddeld, zowel in wintertijd als gedurende de zomer. Dit zegt iets over de ontwikkelingsrichting en steeds kleinere kansen voor maximale afvoer. Een hernieuwd oordeel over mogelijke piekafvoeren is noodzakelijk.	Klimaatverandering leidt tot extremere weersituaties. Zowel grotere perioden met droogte als perioden met grotere piekbuien en grotere piekafvoeren van de rivieren kunnen vaker voorkomen. Op beide weersextremen moet Nederland zich voorbereiden. De dijkversterking Wolferen-Sprok ziet specifiek op hoogwaterveiligheid. Naast dit project wordt er door de overheid ook geïnvesteerd in het voorkomen van negatieve gevolgen van droogte. Het voorkomen van negatieve gevolgen van droogte maakt geen deel uit van dit project. De waterveiligheidsnormen zijn ingegaan op 1 januari 2017. Deze normen zijn wetenschappelijk onderbouwd en zijn gebaseerd op de risico's die we lopen bij een overstroming. In een groot deel van het rivierengebied is het risico op slachtoffers vrij groot, aangezien polders achter dijken vaak diep liggen en snel vollopen. Hierdoor is er weinig tijd om te vluchten. Door de klimaatverandering neemt de afvoer van de Rijn toe. Eind deze eeuw kan een maximale Rijnafvoer bij Lobith van 18.000 m3/s optreden, deze afvoer is wetenschappelijk onderbouwd. Voor dijkversterkingen is vereist dat zij minimaal 50 jaar of meer mee moeten kunnen. Om deze reden moet nu al rekening worden gehouden met deze maximale Rijnafvoer. Er is geen aanleiding om de wetenschappelijk onderbouwde waterveiligheidsnormen te herzien.	geen aanpassing
031	f	In het projectplan wordt toegelicht waarom er geen grote buitenwaartse verplaatsing is, waarbij aangegeven wordt dat dit haaks staat op rivierverruimende maatregelen. Indiener stelt dat een buitendijkse berm wel degelijk mogelijk is, temeer daar enige stuwing juist benedenstrooms tot peilverlaging leidt. Een beperkte overlaat in de Betuwe zelf zou ook kunnen helpen, maar dit is niet bekeken. Tegelijkertijd zou dat kunnen betekenen dat veel dure ingrepen aan de binnenzijde van de dijk geheel achterwege kunnen blijven.	Buitenwaarts versterken van de dijk is niet gewenst, mede omdat dit moeilijk vergunbaar is gebleken. Een buitenwaartse versterking heeft op de meeste locaties namelijk een directe impact op het buitendijks gelegen Natura 2000-gebied Rijntakken, wat gecompenseerd dient te worden om in aanmerking te komen voor een vergunning. Daarnaast heeft een buitenwaartse versterking een verhogend effect op de waterstand van de Waal, waarvoor tevens maatregelen getroffen dienen te worden.	geen aanpassing

031	g	In het projectplan staat beschreven dat pipingbermen en voorlandverbetering op voorhand niet kansrijk zijn. Indiener vraagt zich af of de ruimte niet voorhanden is vanwege de daadwerkelijke fysieke ruimte of vanwege de aanwezige Natura 2000-gebieden. Indiener is het er niet mee eens dat Natura 2000-gebieden juridisch onaantastbaar zijn en vindt de afweging voorbarig. Indiener vermoedt juist dat een voorlandverbetering de natuurkwaliteiten niet zal aantasten gelet op de mogelijk ingreep en de aangewezen vegetaties en soorten in het Natura 2000-gebied.	Zowel pipingbermen als voorlandverbetering hebben veel impact op het buitendijks gebied door een groter ruimtebeslag. Daarnaast leidt dit tot hogere kosten en effecten op Natura 2000-gebieden. Natura 2000-gebieden zijn niet juridisch onaantastbaar, maar er moet een hele duidelijke reden zijn waaruit blijkt dat aantasting niet te voorkomen valt. Dit is meegenomen in de ontwerpplannen. Door te kiezen voor een compacte dijk met pipingmaatregelen is aantasting van het Natura 2000-gebied te voorkomen.	geen aanpassing
031	h	Indiener stelt samenvattend dat de onderbouwing van de noodzaak van de voorgestelde dijkversterking onvoldoende duidelijk is om te kunnen instemmen met de uitvoering ervan. De besluitvorming lijkt zich nu louter te voltrekken rondom technische vraagstukken. Het geven van voorrang aan technische argumenten boven het bediscussiëren van de omgang met onzekerheden draagt bij aan een sterke mate van depolitisering, waarmee politieke invloed op de maatschappelijke besluitvorming ten onrechte wordt verkleind. Gelet op de omvang van dit project, de benodigde middelen en de vele andere maatschappelijke raakvlakken verdient dit project juist een brede politieke en bestuurlijke toets, ook op provinciaal en gemeentelijk niveau.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Nut en noodzaak’. In voorgaande fasen is met behulp van het afweegkader een keuze gemaakt voor een voorkeursoplossing bestaande uit een dijkversterking in grond met een verticale maatregel tegen piping. Daarbij zijn ook een groot aantal bijzondere locaties genoemd waar een andere oplossing nodig is dan de basisuitwerking van het Voorkeursalternatief. In de afweging is rekening gehouden met technische aspecten (doelbereik, robuustheid) effecten op de omgeving en kosten. De afweging die is gemaakt om te komen tot het voorkeursalternatief is zeer navolgbaar gedaan middels de nota Voorkeursalternatief en alle gebruikte (milieu)informatie is opgenomen in het Milieueffectrapport. Van daaruit is het ontwerp verder uitgewerkt. Het Projectplan Waterwet beschrijft de nadere uitwerking van dit voorkeursalternatief. In dit project zijn een ambtelijke en bestuurlijke begeleidingsgroep ingesteld waarin de plannen ambtelijk en bestuurlijk getoetst zijn. In deze gelederen hebben de provincie Gelderland, gemeente Nijmegen, gemeente Overbetuwe, gemeente Neder-Betuwe, gemeente Lingewaard en Rijkswaterstaat deelgenomen. Zij zijn vanuit hun ambtelijke en politiek-bestuurlijke rol betrokken geweest bij de uitwerking van de plannen voor deze dijkversterking en hebben het waterschap daarin geadviseerd.	geen aanpassing

034	a	Indiener is van mening dat de nut en noodzaak van de voorgenomen oplossing om de dijkversterking uit te voeren zoals in het oPpWw geformuleerd is niet duidelijk is. Het beschrijft niet waarom de gekozen oplossing op de onderhavige locatie de beste oplossing is om de geformuleerde doelstelling te bereiken. Het ontwerpteam heeft heel rigide gekozen voor de oplossing de dijk te verhogen en te versterken met grond en dit allemaal binnendijks te realiseren. Het is de vraag of dat in alle gevallen de beste oplossing is om de geformuleerde doelstelling te bereiken. Ter hoogte van Waaldijk 9 maakt de dijk een scherpe bocht richting de rivier om voor het landhoofd van het viaduct A50 (Tacitusbrug) langs te lopen. Indiener is van mening dat een minder scherpe bocht in de dijk gunstig is voor het sneller afvoeren van plotselinge grote hoeveelheden water. Dit kan door de Waaldijk meer geleidelijk naar de vernauwing te verleggen. Het verlies aan buffercapaciteit van water tussen de dijken wordt ruimschoots gecompenseerd door het sneller afvoeren van het water.	In voorgaande fasen is met behulp van het afweegkader een keuze gemaakt voor een voorkeursoplossing bestaande uit een dijkversterking in grond met een verticale maatregel tegen piping. Daarbij zijn ook een groot aantal bijzondere locaties genoemd waar een andere oplossing nodig is dan de basisuitwerking van het Voorkeursalternatief. In de afweging is rekening gehouden met technische aspecten (doelbereik, robuustheid) effecten op de omgeving en kosten. De afweging die is gemaakt om te komen tot het voorkeursalternatief is zeer navolgbaar gedaan middels de nota Voorkeursalternatief en alle gebruikte (milieu)informatie is opgenomen in het Milieueffectrapport. Van daaruit is het ontwerp verder uitgewerkt. Vanuit de milieuthema's zijn de volgende overwegingen van belang: - Op basis van het Rivierkundig beoordelingskader moeten rivierkundige aanpassingen zoveel mogelijk voorkomen worden. - Het verflauwen van de bocht in de dijk heeft een directe impact op het Natura 2000-gebied Rijntakken. - Het is in het belang van de ruimtelijke kwaliteit dat karakteristieke lijnen in de rivier behouden blijven. Op grond van deze overwegingen is het minder scherp maken van de bocht in de dijk ter hoogte van het perceel van indiener niet wenselijk.	geen aanpassing

034	b	Indiener is van mening dat de gevolgen voor het perceel niet in verhouding staat tot het beoogde te behalen doel, temeer daar nut en noodzaak van het ontwerp niet vast staat. Bijna een kwart van het perceel wordt in vorm veranderd en in gebruik ingeperkt. Tevens wordt de stand van de monumentale woon-werk villa ernstig aangetast. Indiener ondervindt onevenredig veel schade door de gekozen oplossing en er worden belangrijke cultuurhistorische- en landschappelijke waarden aangetast. Indiener verwijst daarbij naar de afwegingsaspecten in stap 1: binnendijks versterken is redelijkerwijs niet mogelijk wanneer deze tot onredelijk hoge kosten leidt ten opzichte van een buitendijkse oplossing incl. compenserende maatregelen.	Het waterschap moet een afweging moet maken tussen persoonlijk belang en maatschappelijk belang. Deze belangen zijn nog wel eens tegenstrijdig. Het waterschap is verantwoordelijk voor de uiteindelijke keuze, die altijd zeer zorgvuldig (en consequent) is gemaakt door alle belangen in de afweging mee te nemen. In voorgaande fasen is met behulp van het afweegkader een keuze gemaakt voor een voorkeursoplossing bestaande uit een dijkversterking in grond met een verticale maatregel tegen piping. Een buitendijkse versterking ter plaatse van het perceel is niet vergunbaar vanwege de ligging van het Natura 2000-gebied buitendijks en de richtlijnen vanuit het Rivierkundig Beoordelingskader. Deze keuze is beschreven in de Nota Voorkeursalternatief. Van daaruit is het ontwerp verder uitgewerkt. De woning staat op enige afstand van de dijk, waardoor er voldoende ruimte was om de binnenwaartse grondoplossing met verticale pipingmaatregel nader uit te werken conform de vastgestelde ontwerpuitgangspunten. De bermen zijn flauw aflopend waardoor het Waaldijkprofiel behouden blijft en medegebruik op de berm mogelijk is. De huidige gebruikswaarde van het perceel kan daarmee grotendeels behouden blijven. In het kader van waterveiligheid moeten kabels en leidingen buiten het profiel van vrije ruimte komen te liggen. Indien er voor de dijkversterking grond aangekocht of gebruikt dient te worden, wordt dit door taxateurs met de grondeigenaar besproken. Vervolgens wordt een schriftelijk advies opgesteld over de schadeloosstelling. Na dit advies gaat de taxateur namens Waterschap Rivierenland de onderhandelingen met de eigenaar voeren over de schadeloosstelling.	geen aanpassing
034	c	Indiener maakt bezwaar tegen de grote hoeveelheden grond die worden verwerkt waarvan de herkomst niet bekend is en de kwaliteit twijfelachtig is. Indiener staat niet toe dat het perceel wordt opgehoogd, tenzij deze grond niet vervuild is, een PFAS waarde kent van 0,1 microgram per kilo en de herkomst bekend is. Dit moet worden aangetoond door een verklaring van een gecertificeerd grondonderzoeksbureau.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Kwaliteit aangevoerde grond’.	geen aanpassing

034	d	Indiener is van mening dat de effecten van de dijkversterking met betrekken tot de kwelproblematiek onvoldoende duidelijk zijn. De modelstudies geven aan dat er minimale wijzigingen zijn te verwachten, de hoeveelheid kwel niet zal toenemen, maar wel zal verplaatsen Indiener acht het risico zeer groot dat door het aanbrengen van stabiliteitsbermen er kwel dat zich voorheen buiten manifesteerde, zal worden verplaatst naar binnen en dat de opstallen daar schade van gaan ondervinden. Op basis van de voorliggende onderzoeken en ontwerpen is het te prematuur om daar al over te kunnen beslissen.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'kwel'.	geen aanpassing
034	e	Door te kiezen voor stabiliteitsbermen binnendijks kunnen er geen kabels en leidingen onder het dijklichaam zijn gesitueerd. Daarom worden deze verlegd tot net naast de stabiliteitsberm en ook op deze grond wordt zakelijk recht gevestigd. Indiener geeft aan door de voorgenomen ontwerpkeuze onevenredig hard geraakt te worden.	Zie voor het antwoord op dit punt de beantwoording bij 034b.	geen aanpassing
034	f	Indiener geeft aan dat hij, als zijn aanbeveling geen gehoor vindt, teruggrijpt op de ingediende zienswijze op de NRD. In de eerdere zienswijze geeft indiener aan dat 'alternatief dijkversterking 2: buitendijks versterken in grond en constructie binnendijks' het beste alternatief is. Deze optie is ook op andere locaties in dezelfde dijksectie (15b) toegepast.	De afweging die is gemaakt om te komen tot het voorkeursalternatief is zeer navolgbaar gedaan middels de nota Voorkeursalternatief en alle gebruikte (milieu)informatie is opgenomen in het Milieueffectrapport.	geen aanpassing

035	a	Elders in het land zijn technieken toegepast om het dijklichaam niet extern maar intern te verstevigen, en alleen daar waar nodig gebleken op basis van beschikbare risicoanalyses. Indiener stelt dat WSRL en haar partners niet kijken naar voortschrijdende inzichten en elders toegepaste technieken.	In voorgaande fasen is met behulp van het afweegkader een keuze gemaakt voor een voorkeursoplossing bestaande uit een dijkversterking in grond met een verticale maatregel tegen piping. Het waterschap heeft een voorkeur voor een grondoplossing boven een constructie vanwege onder andere de beheerbaarheid en vanuit duurzaamheidsoverwegingen. Deze keuze is beschreven en onderbouwd in de Nota Voorkeursalternatief. Daarna is het voorkeursalternatief verder uitgewerkt, geoptimaliseerd en aangepast op basis van voortschrijdende inzichten. Daarmee is het dijkversterkingsontwerp zoveel mogelijk geoptimaliseerd, rekening houdend met alle belangen die er spelen. Het waterschap is ook actief betrokken bij de kennisontwikkeling op gebied van dijkversterkingen. Opgedane kennis en inzichten uit andere projecten worden waar mogelijk toegepast in dit dijkversterkingsproject. Het waterschap moet een afweging maken tussen persoonlijk belang en maatschappelijk belang. Deze belangen zijn nog wel eens tegenstrijdig. Het waterschap is verantwoordelijk voor de uiteindelijke keuze, die die altijd zeer zorgvuldig (en consequent) is gemaakt door alle belangen in de afweging mee te nemen.	geen aanpassing
035	b	Indiener stelt dat door het dijklichaam intern te versterken, de gekozen voorkeur voor grondoplossing grotendeels of zelfs volledig achterwege kan blijven. De versterking mag dan kennelijk weliswaar in de kostenberamingen in eerste instantie mogelijk duurder uitvallen dan de (nu zeer krap gekozen) kostenberamingen van de gekozen voorkeur door WSRL. Milieu, dier en mens zijn er zeer mee gebaat en de impact op de omgeving van WoS zal fors minder zijn. Bovendien is tot dusverre altijd sprake geweest van forse overschrijding van kostenberamingen. Het valt dus nog zeer te bezien wat en welke techniek duurder is.	Zie voor het antwoord op dit punt de beantwoording bij 035a.	geen aanpassing

035	c	Indiener is het niet eens met de toepassing van kunststof damwanden tegen piping. Een proefopstelling in 2020 leverde de nodige problemen op: onvolkomenheden in de techniek en beperkingen in de haalbaarheid en is nog nooit eerder gebruikt. Daarnaast kunnen de kunstof wanden er ook nooit meer uitgehaald worden, mocht deze bij uitwerking na de start tegenvallend zijn. Milieuvervuiling te top alsdan!	In het dijkversterkingsontwerp van Wolferen-Sprok wordt op delen een verticaal scherm toegepast ten behoeve van de stabiliteit en/of om piping tegen te gaan. Op plekken waar gekozen is voor een stabiliteitsconstructie wordt een stalen damwand gebruikt die tegelijkertijd ook piping tegen gaat. Op plekken waar een verticaal scherm alleen nodig is om piping tegen te gaan (heavescherm) is gekozen voor een kunststofscherm. Stalen damwanden zijn in het algemeen een dure en niet-duurzame oplossing. Daarom heeft het niet de voorkeur om stalen damwanden toe te passen als het ook anders kan. Om onder meer die redenen is er voor de locaties waar alléén een heavescherm nodig is gekozen voor een kunststof damwand. Er is een vergelijking gemaakt tussen stalen damwanden en kunststof damwanden in DuboCalc. In DuboCalc kan de milieu-impact van materialen en producten kwantitatief worden vergeleken door middel van de Milieukosten indicator (MKI) en de CO2-footprint. De kunststof damwand reduceert de CO2 met 96 procent en de MKI met 94 procent ten opzichte van de stalen damwand per vierkante meter. Vanuit de duurzaamheidsgedachte gaat de voorkeur dan ook uit naar een kunststof scherm. Daarnaast zijn kunststof schermen ook goedkoper. Voor de dijkversterking Wolferen-Sprok zijn heaveschermlengtes nodig variërend van 7,5 m tot 14,5 m. De bodemopbouw langs de Waal kenmerkt zich door kleiige bovengronden en daaronder harde tot zeer harde zand grindlagen. Kunststof damwanden zijn minder sterk en stijf dan een stalen damwand. Dat is een risico bij het aanbrengen. Kunststof damwanden worden in Nederland sinds enkele decennia toegepast. Het is echter niet eerder gebeurd in Nederland dat planken van deze lengte in een harde ondergrond zijn aangebracht. Daarom is er een maakbaarheidsproef uitgevoerd om na te gaan of de kunststof damwanden schadevrij op de gewenste diepte aangebracht kunnen worden en waterdicht op elkaar aansluiten. Op basis van de proef is er voldoende vertrouwen om kunststof damwanden toe te passen bij dijkversterking Wolferen-Sprok. Uit de proef zijn 27 verbeterpunten afgeleid op gebied van veiligheid tijdens werkzaamheden, conditionering voorafgaand aan het werk, machinemodellen en beveiliging van het werkterrein. Deze punten worden meegenomen in de uitvoering. Eén van doelen was het vaststellen van de meest geschikte uitvoeringsmethode. Hiervoor zijn verschillende kunststof planken getest zonder en met voorboren. Van een aantal onderzochte combinaties is gebleken dat aanbrengen niet mogelijk was. Voorboren in combinatie met CL9000 bleek de beste methode om de kunststof schermen aan te brengen. Deze methode is daarom gekozen en wordt uitgewerkt in de uitvoeringsmethoden. Een ander doel van de proef was het vaststellen van de beperkingen van de	geen aanpassing

			haalbaarheid. Deze beperkingen zijn geanalyseerd en als zodanig verwerkt in de ontwerpoplossingen en uitvoeringsmethode. De kunststof damwanden worden voor 100 jaar geplaatst en kunnen in de toekomst weer verwijderd worden.	
035	d	Indiener heeft zorgen over de trilschade die kan ontstaan aan woningen als gevolg van het aanbrengen van damwanden. Extra kosten voor nulmetingen moeten nu al door de bewoners worden gemaakt om straks mogelijke schade aan de woningen met succes te kunnen verhalen. De damwanden kunnen ook buitendijks worden aangelegd, maar die optie is niet door WSRL en partners overwogen.	Op dit deel van de dijk voldoet de binnendijkse kant van de dijk niet aan de normen en is afgekeurd. (In vakjargon: de macrostabiliteit binnenwaarts is niet toereikend). Hierdoor kan de dijk aan de binnenkant afschuiven en is een oplossing aan de binnenzijde van de dijk nodig. Het plaatsen van een damwand aan de buitendijkse zijde is geen oplossing voor dit probleem. Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema ‘Schade door trillingen’.	geen aanpassing

035	e	De plannen tot deze dijkversterking sluiten niet meer aan bij de realiteit van deze tijd van klimaatveranderingen. Voortschrijdende inzichten over waterbeheersing in tijden van droogte zijn in alle plannen weggelaten. De focus in alle plannen was, is en blijft alsmaar gericht op het zo snel en veilig mogelijk afvoeren van mogelijk extreem hoogwater. De focus zou nu toch echt veel en veel meer moeten komen te liggen op behoud van het overvloedige water op enig moment ten faveure van periodes van grote droogte en dreigende tekorten aan water. Indiener eist daarom dat de plannen tot dijkversterking WoS worden stilgelegd en dat de focus zoals hierboven verwoord wordt verlegd.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Nut en noodzaak'.	geen aanpassing
035	f	In 1995 werd een maximale hoogte van ruim 10.000 m3 vastgesteld. Indachtig de klimaatveranderingen zal deze hoogte nooit meer worden bereikt. Immers het deel smeltwater is in de toekomst vrijwel geheel weg en het water in de Rijn betreft dan vrijwel alleen afvoer van regenwater.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Nut en noodzaak'.	geen aanpassing
035		Voor dijkdeel WOS zal gebruik worden gemaakt van verontreinigde grond. Indiener heeft geen vertrouwen in de controle op aanvoer van deze grond en borging van de kwaliteitsnormeringen alvorens de grond zal worden gebruikt. Ook is onbekend wie deze controle en borgen zal gaan doen. Indiener eist tenminste 100% controle vooraf, door een onafhankelijke instantie met kennis van zaken.	Het antwoord op dit punt staat beschreven in de antwoorden per thema, bij het thema 'Kwaliteit aangevoerde grond'.	geen aanpassing